

РЕПРЕЗЕНТ

R[®]

Стручно списание на Рафајловски консалтинг Број 2 год. XLIV февруари 2021

Членка на

WE ARE AN INDEPENDENT MEMBER OF
THE GLOBAL ADVISORY
AND ACCOUNTING NETWORK

30
Година со Вас

**ОБВРСКА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ ВО РЕГИСТАР
НА ВИСТИНСКИ СОПСТВЕНИЦИ НА ДРУШТВАТА**

**ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
ЗА 2020 ГОДИНА**

**ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ
МСС 7 И ОДДЕЛ 7 ОД МСФИ ЗА МСЕ**

**ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОД
ОД ЗАКУП И ПОДЗАКУП ШТО ГО ОСТВАРУВА
ФИЗИЧКО ЛИЦЕ**

**ПРОКУРА
СПЕЦИФИЧЕН ВИД НА ТРГОВСКО ПОЛНОМОШНО**

**ПРЕСМЕТКА НА ПЛАТА
ЗА 2021 ГОДИНА**

e **ПРОПИСИ**

Почувствуввај ја **РАЗЛИКАТА**

СЛЕДЕТЕ НÈ

facebook.com/
rafajlovskikonsalting

youtube.com/
rafajlovskikonsalting

linkedin.com/company/
rafajlovski-konsalting

twitter.com/
rkonsalting

ПОСТАРЕНА ПЛАТЕКАМАЈ ПОШТАТА ПОДРЖИНИЦА ПРОПИСИТА ОКОНЕ 5-1000 ВКОКЛЕ
ПРЕЧНИ МАТЕРИАЛ

Издавач

РАФАЈЛОВСКИ КОНСАЛТИНГ

Сметка

380-1707655001-91
во ПроКредит Банка АД - Скопје
Даночен број МК
4030998343900

Главен и одговорен уредник

Др. Горан Рафајловски

Уредник

Јасмина Рафајловска

Издавачки совет

Вера Рафајловска
Мр. Трајан Николоски
Др. Горан Рафајловски
Јанче Лековски
Др. Борче Давитковски

Редакциски одбор

Јасмина Рафајловска
Стојко Пауновски
М-р Етем Исени
Иван Стојанов
Стефан Рафајловски

Технички уредник

Горан Јакимовски

Адреса

ул. Орце Николов бр. 190
П. фах 710 Скопје
www.rafajlovski.com.mk
e-mail: reprezent@rafajlovski.com.mk

Телефони

Претплата:
02/3088-900;
Економски совети:
078/220-443; 078/220-469;
078/385-507
Правни совети:
078/385-511
Факс:
02/3088-912

Печати

Арс Ламина ДОО - Скопје

Носител на материјалните права на написите е издавачот. Забрането е препечатување, копирање и умножување на написите или нивни делови без претходно обезбедена согласност од издавачот.

ПОЧИТУВАНИ КОМИТЕНТИ!

Почитувани колеги, вистина е дека во ова време не ни останува ништо друго, освен да го дадеме сопствениот максимум за да го завршиме периодов кој ни го покажува нашето вистинско наличје, успешноста да се справиме со сите проблеми, да ги надминеме, и повторно покрај се да ја завршиме својата работа професионално и предадеме Годишната сметка.

Како и Вие, така и ние Рафајловски Консалтинг се трудиме да го дадеме сопствениот максимум, да Ви одговориме на сите прашања, да ги одржиме online советувањата, да Ви ја испратиме книгата која најмногу Ви значи за подготвување и изработка на Годишната сметка.

Но, тука животот не застанува. Мораме да погледнеме и што потоа, а потоа да продолжиме со редовните обработувања на новите законски измени како и отворање на новата година во друштвата чие сметководство го водиме.

Бројот 2 Рапрезент го отвораме со написот за обврската за пријавување во Регистарот на вистинските сопственици, операција која можеше да ја спроведе сам Централниот регистар на Република Северна Македонија, но зошто би го направил тоа кога не има нас да му ги подготвиме повторно сите податоци и да му ги предадеме.

Понатаму продолжуваме со сметководството и обврската за подготвување на финансиските извештаи, извештајот за паричните текови согласно МСС 7, Оддел 7 од МСФИ за МСЕ и на крајот завршуваме со настани по периодот на известување кои се обработени во Меѓународниот Сметководствен Стандард број 10, Оддел 32 од МСФИ за МСЕ.

Од областа на даноците ја обработуваме темата оданочување на доход од закуп и подзакуп што го остваруваат физичките лица, а продолжуваме со плати и надоместоци како и пресметка на плата за 2021 година.

Од областа на правото ја обработуваме прокурата која е специфичен вид на трговско полномошно со кое прокурилот всушност добива обврска на Управител на друштвото.

За банките и штедилниците ја обработуваме темата на утврдување на поврзаните лица и нивните лимити на изложеност, додека кај буџетите и буџетските корисници ја разработуваме темата на остварување на правото на надоместоци на трошоци поврзани со работата.

Почитувани колеги, во ова време да Ви посакам добро здравје, успешна работа и што полесно да ги завршите обврските кои Ве очекуваат и со успех.

Со почит
Др. Горан Рафајловски

Содржина

АКТУЕЛНО

- Др. Горан Рафајловски
ОБВРСКА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ ВО РЕГИСТАР
НА ВИСТИНСКИ СОПСТВЕНИЦИ НА ДРУШТВАТА 3

СМЕТКОВОДСТВО

- Вера Рафајловска
ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ
ЗА 2020 ГОДИНА 6
- Јасмина Рафајловска
ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ
МСС 7 И ОДДЕЛ 7 ОД МСФИ ЗА МСЕ 22
- Вера Рафајловска
НАСТАНИ ПО ПЕРИОДОТ НА ИЗВЕСТУВАЊЕ
МСС 10 И ОДДЕЛ 32 ОД МСФИ ЗА МСЕ 30

ДАНОЦИ

- Стефан Рафајловски
ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОД
ОД ЗАКУП И ПОДЗАКУП ШТО ГО ОСТВАРУВА
ФИЗИЧКО ЛИЦЕ 36

ПЛАТИ И НАДОМЕСТОЦИ

- Иван Стојанов
ПРЕСМЕТКА НА ПЛАТА
ЗА 2021 ГОДИНА 46

ДЕЛОВНО ПРАВО

- Др. Горан Рафајловски
ПРОКУРА
СПЕЦИФИЧЕН ВИД НА ТРГОВСКО ПОЛНОМОШНО 49

БАНКИ И ШТЕДИЛНИЦИ

- Ацо Димитровски
УТВРДУВАЊЕ НА ПОВРЗАНИ ЛИЦА
И НА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТ
КАЈ БАНКИТЕ И ШТЕДИЛНИЦИТЕ 54

БУЏЕТИ И БУЏЕТСКИ КОРИСНИЦИ

- Бранислав Гулев
ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВО НА НАДОМЕСТОЦИ
КАЈ БУЏЕТСКИТЕ КОРИСНИЦИ 61

- CONTENT 64

АКТУЕЛНО

ОБВРСКА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ ВО РЕГИСТАР НА ВИСТИНСКИ СОПСТВЕНИЦИ НА ДРУШТВАТА

Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам ја пропишува обврската за пријавување на вистинските сопственици во Регистарот на вистински сопственици кој го води Централниот регистар на РС Македонија. Регистарот на вистински сопственици е воспоставен во ЦРПСМ на 27 Јануари 2021 година од кој ден започнува да тече рокот од три месеци за пријавување 3

СМЕТКОВОДСТВО

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2020 ГОДИНА

Средните и големите друштва имаат обврска заедно со годишната сметка за 2020 година најдоцна до 28 Февруари 2021 година (по исклучок до 15 Март 2021 година) до Централниот Регистар за годишни сметки да достават и финансиски извештаи за 2020 година по електронски пат 6

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ МСС 7 И ОДДЕЛ 7 ОД МСФИ ЗА МСЕ

Од Извештајот за паричен тек се гледа на кој начин друштвото ги создава паричните средства и како ги троши, што не е можно да се добие од податоците од останатите финансиски извештаи 22

ДАНОЦИ

ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОД ОД ЗАКУП И ПОДЗАКУП ШТО ГО ОСТВАРУВА ФИЗИЧКО ЛИЦЕ

Доход од закуп и подзакуп е доход кој го остварува физичко лице од издавање под закуп и подзакуп на недвижен и подвижен имот. Основа за пресметување на данокот на доход е бруто доходот намален за нормираните трошоци, во висина од 10% од доходот, а за опремен станбен и деловен простор во висина од 15% од доходот 36

ДЕЛОВНО ПРАВО

ПРОКУРА - СПЕЦИФИЧЕН ВИД НА ТРГОВСКО ПОЛНОМОШНО

Прокурата е институт од областа на застапувањето, типичен за трговското право. Таа е посебен, специфичен вид на полномошно 49

ОБВРСКА ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ ВО РЕГИСТАР НА ВИСТИНСКИ СОПСТВЕНИЦИ НА ДРУШТВАТА

Др. Горан РАФАЈЛОВСКИ

Законот за спречување перење пари и финансирање на тероризам (Службен весник на РМ, број 79/13...Службен весник на РСМ, број 317/20 во понатамошниот текст Законот) ја пропишува обврската за пријавување на вистинските сопственици во Регистарот на вистински сопственици кој го води Централниот регистар на РС Македонија. Регистарот на вистински сопственици е воспоставен во ЦРПСМ на 27 Јануари 2021 година од кој ден започнува да тече рокот за пријавување.

КОЈ Е ВИСТИНСКИ СОПСТВЕНИК НА ПРАВНО ЛИЦЕ?

Согласно законот дефиниран е поимот „**Вистински сопственик**“, тоа е секое физичко лице (лица) кое е краен сопственик на клиентот или го контролира клиентот и/или физичко лице (лица) во чие име и за чија сметка се извршува трансакција. Поимот вклучува и физичко лице (лица) кое врши крајна и ефективна контрола над правно лице или странски правен аранжман.

Вистински сопственик на правно лице е физичко лице (лица) кое (кои):

- е **сопственик** на правното лице или го **контролира правното лице преку директна сопственост** на доволен процент на удели, акции, акции на доносител или право на глас или други права во правното лице. **Индикатор на директна сопственост** е сопственоста на **над 25%** од уделите, правата на глас или други права во правното лице или сопственоста на 25% плус една акција.
- го **контролира правното лице преку индиректна сопственост** на доволен процент на удели, акции, акции на доносител или право на

глас или други права во правното лице. **Индикатор на индиректна сопственост** е сопственоста или контролата на физичко лице (лица) над едно или повеќе правни лица **кои поединечно или заедно имаат над 25%** од уделите или 25% плус една акција, или

- на друг начин остварува контрола на правното лице.

Вистински сопственик на други правни лица

Вистински сопственик на домашни и странски здруженија и нивни сојузи, **фондации**, установи, комори, синдикати, политички партии, задруги, верски заедници или други организации во кои учеството во управувањето врз основа на сопственички удел во капиталот не е можно да се утврди, **се смета секое физичко лице** кое е овластено да ги застапува или физичкото лице кое **има контролна позиција** во управувањето со имотот на организацијата.

Вистински сопственик на правен аранжман

Вистински сопственик на правен аранжман е секое физичко лице кое е:

1. Основач;
2. Повереник;
3. Управител/и (доколку има);
4. Корисник или група на корисници на имотот со кој управува под услов идните корисници да се утврдени или да можат да се утврдат;
5. Физички лица кои извршуваат функции исти или слични на оние на основач, повереник, управител/и, корисник или група на корисници и/или
6. Друго физичко лице кое преку директна или индиректна сопственост или на друг начин врши контрола над правниот аранжман.

Вистински сопственик на други субјекти

Вистински сопственик на трговец поединец или самостојни вршители на дејност е физичкото лице регистрирано за вршење на дејноста и во исто време е единствен овластен претставник.

Вистински сопственик на **буџетски корисник** е раководител на буџетскиот корисник.

Вистински сопственик на **правно лице во државна сопственост** е лицето кое управува или раководи со органот на управување на правното лице во државна сопственост.

Вистински сопственик на **правно лице кое е во постапка на стечај** или ликвидација е **стечајниот управник**, односно ликвидаторот до завршувањето на постапка на стечај, односно ликвидација.

РЕГИСТАР НА ВИСТИНСКИ СОПСТВЕНИЦИ

Заради обезбедување на транспарентност на сопственичката структура на правните субјекти се воспостави Регистар на вистински сопственици.

Централниот регистар на РС Македонија како администратор на Регистарот го воспоставува, води, одржува и управува Регистарот на вистински сопственици.

Обврска да внесуваат податоци за своите вистински сопственици во Регистарот во рок од **8 дена од уписот на основањето** на деловниот субјект или во рок од **8 дена од промената на податоците** за вистинскиот сопственик **имаат**:

- **трговски друштва**, подружници и филијали на **странски трговски друштва** и **странски трговец поединец**,
- **здруженија, сојузи, фондации, комори, синдикати, политички партии, задруги, верски заедници или други организации.**

Регистрациониот агент или администраторот на регистарот во постапката на упис е должен да го запознае правниот субјект за обврската за задолжително запишување на податоците за вистинскиот сопственик.

Обврската да внесуваат податоци за нивните вистински сопственици во регистарот **не се однесува на правните субјекти кои се компании чии акции котираат на организиран пазар на хартии од вредност** и кои се обврзани да се усогласат со условот за

објавување на податоците за вистинските сопственици со што се обезбедува соодветна транспарентност на информации за сопственост согласно релевантните меѓународни стандарди.

ВАЖНО:

Субјектите кои **веќе се основани** и запишани во соодветниот Регистар при ЦРПСМ имаат обврска, **во рок од 3 месеци** од денот на воспоставување на **Регистар на вистински сопственици** (почнувајќи од 27 Јануари 2021 година) да ги **внесат податоците за своите** вистински сопственици.

ПОДНОСИТЕЛИ

Лице кое е должно да ги внесе податоците во Регистарот е Овластеното лице за застапување и претставување на правниот субјект.

Правните субјекти преку системот на администраторот на регистарот може да овластат друго лице во нивно име да ги внесе податоците за нивните вистински сопственици, како и податоците за промените на вистинските сопственици во регистарот.

Правните субјекти се одговорни за точноста, адекватноста и ажурноста на податоците внесени во регистарот.

ВНЕСУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ВО РЕГИСТАРОТ

Во Регистарот се запишуваат следниве податоци:

1. Податоци за правниот субјект:

- назив, седиште, ЕМБС и даночен број,
- датум на основање и бришење на деловниот субјект, кои по службена должност и автоматски се преземаат и евидентираат од единствениот трговски регистар и регистарот на други правни лица;

2. Податоци за вистинскиот сопственик:

- име и презиме (лично име), единствен матичен број или друг идентификациски број,
- адреса на живеалиште, односно престојувалиште,

- датум на раѓање и државјанство, кои по службена должност и со користење на електронски средства се преземаат од Централниот регистар на население, со внесување на единствениот матичен број на граѓанинот, за граѓани на Република Северна Македонија кои живеат во државата или во странство, како и странски државјани со уреден престој во Република Северна Македонија подолго од 1 година или се внесуваат од страна на подносителот за странски државјани,

3. податоци за сопственоста на вистинскиот сопственик.

Во Регистарот се чуваат:

- Последниот статус на податоците за вистинските сопственици, и
- Сите претходни записи, измени на податоци и бришење според времето и видот на настанот, и
- Податоците во Регистарот **се достапни 10 години по бришењето** на правниот субјект од надлежен регистар.

Внесувањето на податоците се врши електронски, **преку веб-порталот** на администраторот на регистарот, **без надоместок** во законски предвидените рокови, со примена на технички и организациски мерки согласно со прописите за заштита на личните податоци.

Министерот за финансии го пропишува начинот на внесување, пријавување, исправка и бришење на податоците од регистарот, начинот на користење, начинот на изразување на висината на уделот (индикатор за утврдување на сопственоста), начин на одржување и администрирање, техничките барања (потреби) за воспоставување на регистарот.

ОБВРСКА ЗА ПОСЕДУВАЊЕ И ЧУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ЗА ВИСТИНСКИОТ СОПСТВЕНИК

► **Трговските друштва**, трговците поединци, самостојни вршители на дејност, подружници и филијали на странски трговски друштва и странски трговец поединец како и здруженијата, сојузите, фондациите, коморите, синдикатите, политичките партии, задругите, верските заедници или други организации **се должни да поседуваат и чуваат** адекватни, точни и

ажурни податоци и документи:

1. за вистинскиот сопственик/ци и тоа:

- име и презиме;
- адреса на живеалиште, односно престојувалиште;
- ден, месец и година на раѓање;
- единствен матичен број или друг идентификациски број и податок за видот, бројот, издавачот, државата и датумот на издавање на документот за идентификација;
- државјанство и
- податоци за видот и обемот на вистинската сопственост.

2. за сопственичката структура, а трговските друштва и податоци за уделите, влоговите или друга форма на учество во сопственоста на друштвото.

► Нотари, адвокати и други лица кои вршат јавни овластувања; буџетски корисници; правни лица во државна сопственост и правни лица во постапка на стечај или ликвидација се должни да поседуваат и чуваат адекватни, точни и ажурни податоци за вистинскиот сопственик/ци и тоа:

- име и презиме;
- адреса на живеалиште, односно престојувалиште;
- ден, месец и година на раѓање;
- единствен матичен број или друг идентификациски број и податок за видот, бројот, издавачот, државата и датумот на издавање на документот за идентификација;
- државјанство и
- податоци за видот и обемот на вистинската сопственост.

Воспоставувањето на **Регистарот на вистински сопственици** има голема важност во спроведување на постапката на идентификација на клиентот како и мерките за анализа на клиентот. Субјектите кои имаат обврска да ги преземаат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам, имаат можност со пристап до ЦРПСМ да ги проверат податоците за вистинските сопственици на своите клиенти и тоа директно и врз основа на електронски пристап, со надомест согласно со тарифата на администраторот на регистарот.

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2020 ГОДИНА

Вера РАФАЈЛОВСКА

Согласно член 469 став 1 и 2 од Законот за трговските друштва:

Секој голем и среден трговец, трговците определени со закон, како и трговците кои вршат банкарски дејности, дејности на осигурување, трговци кои котираат на берза, како и трговци чии финансиски извештаи влегуваат во консолидирани финансиски извештаи на претходно наведените трговци, имаат обврска да водат сметководство согласно со усвоените Меѓународни Стандарди за Финансиско Известување.

Другите трговци имаат обврска да водат сметководство во согласност со Меѓународниот Стандард за Финансиско Известување за Мали и Средни Ентитети.

Меѓународните Стандарди за Финансиско Известување и Меѓународниот Стандард за Финансиско Известување за Мали и Средни Ентитети се објавени во Правилникот за водење на сметководството ("Службен весник на РМ", број 159/09, 164/10 и 107/11).

Средните и големите друштва имаат обврска заедно со годишната сметка за 2020 година најдоцна до 28 Февруари 2021 година (по исклучок до 15 Март 2021 година) до Централниот Регистар за годишни сметки да достават и финансиски извештаи за 2020 година по електронски пат.

Малите и микро трговци немаат обврска да составуваат и доставуваат финансиски извештаи за 2020 година, меѓутоа доколку одлучат да состават можат заедно со годишната сметка да ги достават до Централниот регистар за годишни сметки.

Упатство за составување на годишната сметка за 2020 година за сите субјекти (големи, средни, мали, микро трговци и други субјекти), Ви даваме во специјалното издание на списанието Репрезент за "Составување на годишна сметка и финансиски извештаи за 2020 година".

Во овој напис Ви даваме упатства за составување на финансиските извештаи за 2020 година за средните и големи друштва без Извештајот за паричните текови, бидејќи овој извештај е даден во посебен напис во ова списание под наслов: "Извештај за парични текови МСС 7 и Оддел 7". Исто така, не се дадени и Белешките кон финансиските извештаи, бидејќи секое друштво ги составува во зависност од специфичноста на своето работење. Со оглед на тоа што финансиските извештаи за малите и микро друштва согласно МСФИ за МСЕ се скоро идентични како и за средните и големите друштва, Ви даваме упатство само за составување на еден финансиски извештај, за кој можат да одлучат да го состават само малите и микро друштва, а тоа е Извештај за добивка и акумулирана добивка, наместо два извештаи: Извештај за сеопфатна добивка и Извештај за промени во главнината. Исто така, Ви даваме споредба меѓу МСС 1 и другите МСФИ и Оддел 3, 4, 5, 6 и 7 и другите Оддели од МСФИ за МСЕ, во однос на презентирањето на финансиските извештаи.

A ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ ЗА СРЕДНИ И ГОЛЕМИ ДРУШТВА

Согласно **точката 10** од МСС 1 комплетниот сет на финансиски извештаи опфаќа:

- Извештај за финансиската состојба на крајот на периодот;
- Извештај за сеопфатна добивка за периодот;
- Извештај за промени во главнината за периодот;
- Извештај за парични текови за периодот;
- Белешки кои опфаќаат преглед на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Стандардот не ги обврзува друштвата да ги користат називите на финансиските извештаи како што се дадени во стандардот, само бара кои информации во нив треба да бидат прикажани.

Во овој напис ги користиме називите на финансиските извештаи како што се дадени во МСС 1, а

наместо терминот "ентитет" го користиме терминот "друштво", бидејќи е во согласност со Законот за трговските друштва.

Најмалку еднаш годишно средните и големите друштва имаат обврска да состават комплетен сет на финансиски извештаи, вклучувајќи ги и споредбените информации за претходната година.

Ако се применува сметководствена политика ретроспективно или сè прави ретроспективно повторно прикажување на ставките во финансиските извештаи или кога се прави рекласификација на ставки во финансиските извештаи, треба минимум да се состават три Извештаи за финансиската состојба (на пример: за 2020 година за 2019 година и за 2018 година) и по два од секој од другите финансиски извештаи и поврзаните Белешки.

Според **точката 11** од МСС 1, секој финансиски извештај во комплетниот сет на финансиски извештаи има еднакво значење.

Во продолжение Ви даваме Упатство со практични примери за составување на финансиските извештаи за 2020 година.

Посебно внимание обрнуваме на Извештајот за останата сеопфатна добивка и Извештајот за промени во главнината.

1 ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА

МСС 1 не го пропишува редоследот или формата во која друштвото ги прикажува ставките во Извештајот за финансиската состојба. Едноставно набројува ставки кои се доволно различни според природата или функцијата за да се бара одвоено презентирање во овој Извештај.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА на 31 Декември 2020 година

во 00 денари

	Беле-шка	31 Декември 2020	31 Декември 2019
А СРЕДСТВА			
НЕТЕКОВНИ СРЕДСТВА			
Недвижности, постројки и опрема		12.800.000	12.000.000
Финансиски средства кои се расположливи за продажба		115.000	600.000
Вкупно нетековни средства		12.915.000	12.600.000
ТЕКОВНИ СРЕДСТВА			
Залихи		9.550.000	8.479.000
Побарувања од купувачите		2.780.000	2.930.000
Други тековни средства		1.560.000	1.000.500
Пари и парични еквиваленти		1.979.500	2.485.000
Вкупно тековни средства		15.869.500	14.894.500
ВКУПНО СРЕДСТВА		28.784.500	27.494.500
Б ГЛАВНИНА И РЕЗЕРВИ			
Запишан капитал		15.000.000	15.000.000
Законски резерви		2.250.000	2.250.000
Други компоненти на капиталот		912.600	85.500
Задржана добивка		2.700.000	2.050.000
		20.862.600	19.385.500
В ОБВРСКИ			
НЕТЕКОВНИ ОБВРСКИ			
Долгорочен кредит		5.200.000	5.800.000
Одложено данок		91.900	9.500
Вкупно нетековни обврски		5.291.900	5.809.500
ТЕКОВНИ ОБВРСКИ			
Краткорочни обврски спрема добавувачи		1.930.000	1.799.500
Други краткорочни обврски		700.000	500.000
Вкупно тековни обврски		2.630.000	2.299.500
Вкупно обврски		7.921.900	8.109.000
ВКУПНО КАПИТАЛ И ОБВРСКИ		28.784.500	27.494.500

2 ИЗВЕШТАЈ ЗА СЕОПФАТНА ДОБИВКА

Што претставува сеопфатна добивка?

Поимот сеопфатна добивка претставува специфичен поим кој друштвото треба да го користи при финансиското известување од аспект на целосен преглед за работењето на друштвото.

Под вкупна сеопфатна добивка, се подразбираат промени во главнината (капиталот), односно нето средствата на друштвото во текот на периодот на деловното работење како последица на деловни трансакции и други деловни настани, кои не се поврзани со сопствениците на друштвото (*сеопфатната добивка не ги вклучува уплатите во капиталот од страна на сопствениците и исплатата на дивиденда*).

Вкупната сеопфатна добивка има за цел да ги вреднува вкупно сите деловни настани од оперативното и финансиското работење кои ја промениле пазарната вредност на акциите и уделите на друштвото.

Според **точката 7** од МСС 1:

"Вкупната сеопфатна добивка се состои од компоненти на *"Билансот на успех"* и од *"Останата сеопфатна добивка"*.

Според **точката 81** од МСС 1, друштвото може Извештајот за сеопфатна добивка да го прикаже:

- **во еден извештај** (по подзбирот на нето добивката или загубата од Билансот на успех да ги презентира (да продолжи) со компонентите на *"Останата сеопфатна добивка"*); или
- **во два одделни извештаи** (во едниот извештај да ги прикаже компонентите на Билансот на успех, а во вториот извештај да започне со нето добивката или загубата од Билансот на успех и да продолжи да ги презентира компонентите на *"Останата сеопфатна добивка"*).

Ако друштвото составува еден Извештај за сеопфатна добивка согласно **точките 82 и 83** од МСС 1, треба да бидат опфатени линиските ставки кои ги прикажуваат износите за периодот:

- а) Приходи;
- б) Финансиски трошоци;
- в) Удел во добивката или загубата на придружени друштва и заеднички вложувања кои се евидентираат според методот на главнина;
- г) Даночни расходи;
- д) Единствен износ кој го опфаќа збирот на:
 - добивка или загуба по оданочување за прекинатото работење;
 - добивка или загуба по оданочување признаена при мерењето на објективната вредност намалена за трошоците за продажба или отуѓувањето на средствата или група (и) за отуѓување кои го сочинуваат прекинатото работење;
- ѓ) Добивка или загуба;

е) Секоја компонента на останата сеопфатна добивка класифицирана според природата (исклучувајќи ги износите наведени во (ж));

ж) Удел во останата сеопфатна добивка на придружени друштва и заеднички вложувања евидентирани според методот на главнина;

з) Вкупна сеопфатна добивка.

Друштвото треба да ги обелодени следниве ставки во Извештајот за сеопфатна добивка како алокации за периодот:

а) Добивка или загуба за периодот која се припишува на:

- неконтролираното учество;
- сопствениците на матичното друштво.

б) Вкупна сеопфатна добивка за периодот која се припишува на:

- неконтролираното учество
- сопствениците на матичното друштво.

2.1. Биланс на успех

Според **точката 88** од МСС 1 во Билансот на успех сите ставки на приходи и расходи кои се признати во периодот се вклучуваат во добивката или загубата, освен ако некој Стандард или Толкување не бара поинаку да бидат прикажани.

Билансот на успех:

- нема вонредни приходи/расходи;
- има добивка/загуба од континуирано работење и
- има добивка/загуба од дисконтинуирано работење.

Билансот на успех може да се состави според **видови на трошоци или според трошоците во рамките на добивката по функција**.

Значи Билансот на успех е составен дел на Извештајот за сеопфатна добивка, независно дали ќе се составува одделно или во еден Извештај за сеопфатна добивка.

2.2. Останата сеопфатна добивка

Во *"останата сеопфатна добивка"* се опфатени компоненти на добивки или загуби, кои според Рамката на МСС/МСФИ или други Стандарди го заобиколуваат Билансот на успех и директно се признаваат во главнината (капиталот), но кои не се трансакции со сопствениците.

Според **точката 7** од МСС 1 дефинирани се следниве компоненти на *"останата сеопфатна добивка"*:

а) Промени во ревалоризационите вишоци (согласно МСС 16 *Недвижности, постројки и опрема* и МСС 38 *Нематеријални средства*);

б) Актуарски добивки и загуби на дефинирани планови за користи признаени во согласност со точката 93А од МСС 19 *Користи на вработените*;

в) Добивки и загуби кои произлегуваат од преведување на финансиски извештаи на странско работење (согласно МСС 21 *Ефекти од промени на девизни курсеви*);

г) Добивки и загуби од повторно мерење на финансиските средства расположливи за продажба (согласно МСС 39 *Финансиски инструменти: признавање и мерење*);

д) Ефективниот дел на добивките или загубите од хеџинг инструменти за хеџирање на парични текови (согласно МСС 39).

Во **точките 90 до 96** од МСС 1, е пропишано:

Друштвото треба да го обелодени износот од данокот на добивка кој се однесува на секоја компонента на останата сеопфатна добивка, вклучувајќи корекции за рекласификации, било во Извештајот за сеопфатна добивка или во Белешките.

Друштвото може да презентира компоненти на останата сеопфатна добивка или:

а) нето од поврзани даночни ефекти;

б) пред поврзаните даночни ефекти во износ кој го покажува збирниот износ на данок на добивка кој се однесува на тие компоненти.

Друштвото треба да ги обелодени корекциите за рекласификација кои се однесуваат на останата сеопфатна добивка.

Други МСС/МСФИ наведуваат дали и кога износите кои се признаени во останата сеопфатна добивка ќе се рекласифицираат во добивка или загуба, за да се избегне нивното двојно прикажување.

Ставки кои **може да се рекласифицираат** од Извештајот за останата сеопфатна добивка во Билансот на успех се:

1. Добивки реализирани со отуѓување на хартии од вредност расположливи за продажба;
2. Отуѓување на странско работење;
3. Добивки или загуби од хеџинг на парични текови.

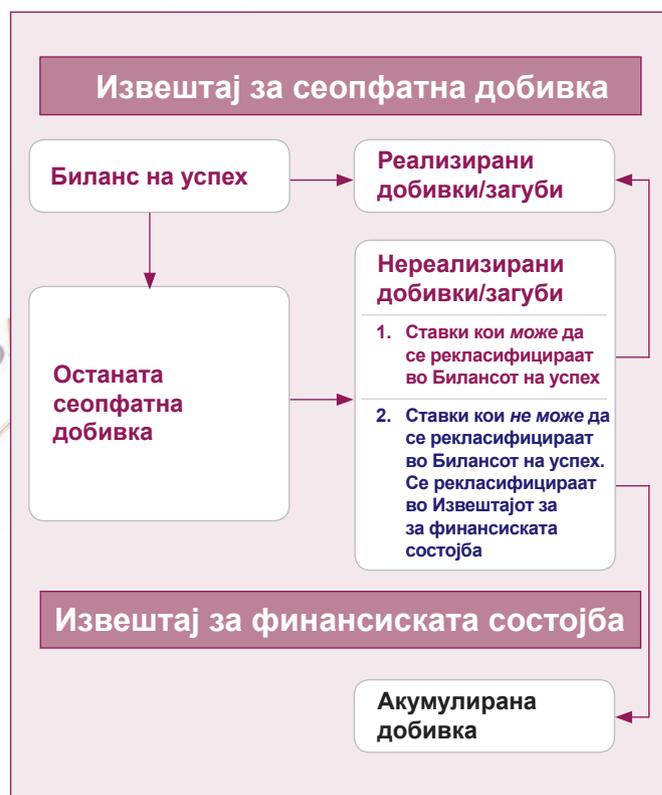
Ставки кои **не може да се рекласифицираат** од Извештајот за останата сеопфатна добивка во Билансот на успехот, туку се рекласифицираат во Извештајот за финансиската состојба се:

1. Ревалоризациони резерви од ревалоризација на недвижности, постројки и опрема и немате-

ријални средства согласно МСС 16 и МСС 38 (за кои се спроведува книжење: група 93/950; 289/100);

2. Актуарски добивки и загуби од дефинирани планови за користи на вработените согласно МСС 19 (за кои се спроведува книжење: група 93/950; 289/100).

Во продолжение Ви даваме приказ на ставки кои може да се рекласифицираат од Извештајот за останата сеопфатна добивка во Билансот на успех и ставки кои се рекласифицираат во Извештајот за финансиската состојба (Биланс на состојбата):

3 СОСТАВУВАЊЕ НА ДВА ИЗВЕШТАИ ЗА СЕОПФАТНА ДОБИВКА

Во практиката, цениме дека друштвата најчесто ќе одлучат да составуваат **два посебни Извештаи за сеопфатна добивка** и тоа:

- *Биланс на успех и*
- *Извештај за останата сеопфатна добивка.*

Напоменуваме дека секое друштво во зависност од спецификите на работењето треба да ги состави овие финансиски извештаи.

А. СОСТАВУВАЊЕ НА БИЛАНС НА УСПЕХ

Во продолжение Ви даваме пример на веќе составен Биланс на успех (класифициран според расходите по функција).

Целта е да се прикаже начинот на составување на Извештајот за сеопфатна добивка, како два одделни извештаи, како и поврзаноста на овие финансиски извештаи со Извештајот за промените во главнината.

БИЛАНС НА УСПЕХ за годината завршена на 31 Декември 2020 (класифицирањето на расходите е во рамки на добивката според функција)

во 00 денари

	Беле-шка	31 Декември 2020	31 Декември 2019
1. Приходи		39.000.000	35.500.000
2. Трошоци за реализација		(25.500.000)	(23.000.000)
I Бруто добивка (ред. бр. 1 - ред. бр.2)		13.500.000	12.500.000
3. Други приходи		11.700.000	9.300.000
4. Трошоци за дистрибуција		(9.800.000)	(8.700.000)
5. Административни расходи		(2.650.000)	(2.300.000)
6. Други расходи		(2.570.000)	(1.000.000)
7. Трошоци од финансирање		(7.500.000)	(6.000.000)
8. Удел во добивката на придружени друштва		-	-
II Добивка пред оданочување (ред. бр. I + ред. бр. 3 - од ред. бр. 4 до ред. бр. 8)		2.680.000	3.800.000
III Расход за данок на добивка		430.000	500.000
IV Добивка за годината од континуирани активности (ред. бр. II - ред. бр. III)		2.250.000	3.300.000
V Загуба за годината од прекинато работење			(1.500.000)
VI ДОБИВКА ЗА ГОДИНАТА (ред. бр. IV - ред. бр. V)		2.250.000	1.800.000
VII Добивка/загуба која им припаѓа на: *			
Сопствениците на матичното друштво			
Неконтролирано учество			
Заработка по акција:			
Основна и разводната			

Напомена*: Редниот број VII од Билансот на успех се пополнува само при составување на Консолидиран биланс на успех.

Б. СОСТАВУВАЊЕ НА ИЗВЕШТАЈ ЗА ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА

Во продолжение Ви даваме упатство со практичен пример за составување на Извештај за останата сеопфатна добивка.

Во **Примерот** книжењата за секоја компонента на останата сеопфатна добивка во текот на година, се дадени според сметковниот план (на аналитичките сметки од групата 93) и тоа со вклучен данок на добивка, односно во бруто износ. Податоци за 2019 година се внесуваат од Извештајот за останата сеопфатна добивка за 2019 година.

I. ДОБИВКА/ЗАГУБА ЗА ПЕРИОДОТ

На оваа позиција согласно МСС 1 треба да се внесе нето добивката, односно загубата за периодот од Билансот на успех.

Пример:

Друштвото А за 2019 година има нето добивка 1.800.000, а за 2020 година 2.250.000.

II. ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА

1. Курсни разлики од преведување на странско работење

На оваа позиција се искажуваат курсните разлики кои произлегуваат од вложувања во странско друштво за кои добивката, односно загубата е компонента на останата сеопфатна добивка.

Согласно **точката 30** од МСС 21, кога признаената добивка или загуба од немонетарни ставки се признава во останата сеопфатна добивка, било каква компонента на конверзијата која произлегува од таа признаена добивка или загуба треба да биде признаена во останата сеопфатна добивка. Обратно, кога признаената добивка или загуба од немонетарна ставка се признава во Билансот на успех, било каква компонента на конверзијата од таа признаена добивка или загуба треба да биде признаена во Билансот на успех.

Немонетарни ставки се ставки кои не даваат право на примања во фиксен или утврден број на единици на странска валута. *На пример:* недвижности,

нематеријални средства, акции, удели, (класифицирани како расположливи за продажба) и слично. Тоа значи курсните разлики кои произлегуваат од вложување во немонетарни ставки во странско друштво се прикажуваат како компоненти на останата сеопфатна добивка.

Курсните разлики кои произлегуваат од монетарни ставки кои се прикажуваат како дел од нето вложувањето во странското друштво во одделните финансиски извештаи се признаваат како добивки и загуби во Билансот на успех, а во Консолидираните финансиски извештаи овие курсни разлики треба почетно да бидат признати во останата сеопфатна добивка.

Нето курсните разлики во рамките на останата сеопфатна добивка и кумулирани во главнината при продажбата на странското друштво *треба да се рекласифицираат од главнината во Билансот на успех* (точка 48 од МСС 21) со цел да се избегне двојно прикажување.

Пример:

Друштвото **А** за 2019 и 2020 година нема евидентирано курсни разлики од преведување на финансиски извештаи од странско работење.

2. Промени во ревалоризациони резерви за долгорочни материјални и нематеријални средства

На оваа позиција се искажуваат ревалоризационите резерви, ако друштвото по почетното мерење, недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства, согласно МСС 16 и МСС 38 ги мери според моделот на ревалоризација, односно според објективна вредност. На оваа позиција не може да има износ со негативен предзнак, бидејќи при намалувањето на вредноста на недвижностите, постројките и опремата како и на нематеријалните средства, доколку нема доволно ревалоризациони резерви се товарат расходите во Билансот на успех, а не како негативна ставка на капиталот.

Меѓутоа, ако во наредниот период дојде до зголемување на објективната вредност, најнапред ќе се книжи во корист на приходите и ќе се прикаже во Билансот на успех износот кој во претходниот период бил книжен на расходите, а разликата ќе се прикаже како ревалоризациона резерва во останата сеопфатна добивка.

При продажбата или било какво отуѓување на недвижностите, постројките и опремата, како и при продажбата на нематеријалните средства, вишокот на ревалоризационите резерви се пренесува директно во задржана (акумулирана) добивка, односно *не се врши корекција за рекласификација од главнината во Билансот на успех*.

Согласно **точката 41** од МСС 16, друштвото може да одлучи дел од ревалоризационите резерви да пренесе во задржана добивка тековно, односно додека го користи средството.

Напомена: Малите и микро друштва не вршат ревалоризација на недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства (Оддел 17 и 18 од МСФИ за МСЕ).

Пример:

Друштвото **А** има деловна зграда и според сметководствената политика ќе ја мери според модел на ревалоризација. Прва проценка од овластен проценител е направена на 31.12.2020 година.

Податоците за градежниот објект се следни:

1. Набавна вредност 10.000.000
2. Исправка на вредноста 5.000.000
3. Сметководствена вредност 5.000.000
4. Проценета пазарна вредност од овластен проценител 6.000.000
5. Сразмер за зголемување на вредноста $(6.000.000 : 5.000.000 = 1,2)$ +20%
6. Позитивен ефект од ревалоризација на набавна вредност $(10.000.000 \times 20\%)$ 2.000.000
7. Позитивен ефект од ревалоризација на исправка на вредноста $(5.000.000 \times 20\%)$ 1.000.000
8. Проценетиот век на користење е ист

КНИЖЕЊЕ:

0181 - Вредносно усогласување на градежни објекти.....	2.000.000
0191 - Акумулирана амортизација на градежен објект	1.000.000
9302 - Ревалоризациони резерви.....	1.000.000
<i>За ревалоризација на градежен објект</i>	

3. Промена на објективната вредност на финансиските средства расположиви за продажба

На оваа позиција се искажуваат ревалоризационите резерви од промената на објективната вредност на хартиите од вредност расположиви за продажба.

Според МСС 39 хартиите од вредност кои се класифицираат како расположиви за продажба, при почетното мерење се евидентираат по фер (објективна) вредност зголемена за трансакциските трошоци (за брокер и други трошоци).

По почетното мерење се евидентира според објективна вредност. Промените во објективната вредност се признаваат во останата сеопфатна добивка. При продажбата на овие хартии од вредност, за кумулираните нереализирани добивки или загуби се врши рекласификација од капиталот во добивка или загуба во Билансот на успех.

Согласно **точката 59** од МСС 39, кога намалувањето на објективната вредност на хартиите од вредност расположиви за продажба е призната во останата сеопфатна добивка и постои објективен доказ дека средството е обезвреднето, кумулираната загуба се пренесува од капиталот во загуба во Билансот на успех.

Информации кои упатуваат дека нивната вредност е намалена може да бидат: финансиски тешкотии на издавачот или должникот, неисполнување на договорот или закаснување со плаќање, можност должникот да покрене постапка за стечај или постапка за финансиска реорганизација и слично.

Пример:

Во 2019 година

1. На 10.02.2019 година Друштвото **А** на Берза купило 500 акции од Друштвото **Б** по 1.000 денари за 1 акција..... 500.000
2. Платена е провизија на брокер и други трошоци 5.000
3. Друштвото донело одлука овие акции да ги класифицира како расположиви за продажба
4. На 31.12.2019 година вредноста на 1 акција изнесува 1.200 денари - разлика..... 95.000

Во 2020 година

1. На 09.09.2020 година продадени се 400 акции по 1.250 денари за 1 акција со вклучени трансакциони трошоци..... 500.000
2. На 31.12.2020 година вредноста на една акција изнесува 1.150 денари..... 115.000

КНИЖЕЊЕ:

Во 2019 година

- 0350 - Сопственички хартии од вредност расположиви за продажба..... 500.000
- 1000 - Сметка 500.000
- Купени 500 акции по 1.000 денари за 1 акција*
- 0350 - Сопственички хартии од вредност расположиви за продажба..... 5.000
- 1000 - Сметка 5.000
- Платена провизија на брокер и други трошоци*
- 0393 - Вредносно усогласување на долгорочни финансиски средства..... 95.000
- 932 - Ревалоризациони резерви врз основа на финансиски средства расположиви за продажба..... 85.500
- 289 - Одложени даночни обврски 9.500
- Усогласување со пазарна вредност на 500 акции по 1.200 денари за 1 акција*

Во 2020 година

- 1000 - Сметка 500.000
- 0350 - Сопственички хартии од вредност расположиви за продажба 404.000
- 762 - Добивки од продажба на акции... 96.000
- Продадени 400 акции по 1.250 денари за 1 акција*
- 932 - Ревалоризациони резерви врз основа на финансиски средства расположиви за продажба 72.900
- 289 - Одложени даночни обврски 8.100
- 0393 - Вредносно усогласување на долгорочни финансиски средства..... 14.000
- 0393 - Вредносно усогласување на долгорочни финансиски средства..... 95.000
- Усогласување на пазарна вредност на 100 акции по 1.150 денари за 1 акција*

ПРЕСМЕТКА НА ЕФЕКТИТЕ ОД ПРОМЕНА НА ВРЕДНОСТА НА ХАРТИИТЕ ОД ВРЕДНОСТ						
31.12	Број на акции	Набавна вредност на 1 акција	Вкупно набавна вредност (кол. 2 x кол. 3)	Фер вредност на 1 акција	Вкупна фер вредност (кол. 2 x кол. 5)	Разлика (кол. 6 - кол. 4)
1	2	3	4	5	6	7
2019	500	1.010	505.000	1.200	600.000	95.000
2020	100	1.010	101.000	1.150	115.000	14.000

Пресметка:

$$95.000 - 14.000 = 81.000$$

$$81.000 \times 10\% = (8.100)$$

$$\underline{72.900}$$

Напомена: Малите и микро друштва не вршат класифицирање на финансиските средства расположиви за продажба.

4. Промени во објективната вредност на инструменти за хеџирање на парични текови

На оваа позиција се искажуваат дел од добивките или загубите од инструменти за заштита на паричните текови согласно **точката 95** од МСС 39.

Ако заштитата не е ефективна, дел од добивката или загубата се признава како добивка или загуба во Билансот на успех. Кога заштитата на прогнозираната трансакција, дополнително резултира со признавање на финансиски средства или финансиска обврска, поврзаните добивки или загуби кои се признати во главнината, треба да се рекласифицираат од главнината во добивка или загуба во Билансот на успех.

На оваа позиција се искажува и дел од добивката или загубата од инструментите за заштита на нето вложувањето во странското работење согласно **точката 102** од МСС 39.

Во нашата практика ретко ќе се појави оваа позиција, освен кај банките и осигурителните друштва.

Пример:

Друштвото А за 2019 и 2020 година нема евидентирано добивки/загуби за заштита на паричните текови.

5. Актуарски добивки или загуби од планови за дефинирани користи на вработените

На оваа позиција се искажуваат актуарските добивки или загуби од промената на фер вредноста на

плановите на дефинирани користи кои се признаваат во останата сеопфатна добивка согласно **точката 93 А** од МСС 19 *Користи на вработените*.

Според одредбите на МСС 19, друштвото е должно да изработи детален план за идните примања на вработените, во согласност со својата деловна политика, колективните договори и законските прописи.

Средствата кои треба да се обезбедат според тој план, се нарекуваат *"средства на планот"* наспроти кои се признава обврска. Станува збор за долгорочни обврски чии надомести за вработените не доспеваат во рок од 12 месеци по истекот на периодот.

Според **точката 93 А** од МСС 19:

*"Доколку, како што е дозволено во **точката 93**, едно друштво усвои политика на признавање на актуарски добивки и загуби во периодот во кој тие се случуваат, друштвото може да ги признае нив во останата сеопфатна добивка во согласност со **точките 93 Б** до **93 Г**, под услов тој да постапува така за:*

а) Сите негови планови за дефинирани користи;
б) Сите негови актуарски добивки и загуби."

Тоа значи, друштвото може да одлучи да ги признае сите актуарски добивки и загуби во периодот во кој настануваат во останата сеопфатна добивка.

Согласно **точката 94** од МСС 19 актуарски добивки и загуби можат да настанат од зголемување или намалување на сегашната вредност на обврските за дефинираните користи или од објективната вредност на кои било поврзани средства на планот.

Причини за актуарски добивки и загуби вклучуваат на пример:

а) Неочекувано високи или ниски стапки на обрт (флукуација) на вработените, предвремено пензионирање или на стапката на смртност или зголемување на платите и користите (доколку формалните или изведените услови на планот предвидуваат инфлаторни зголемувања на користите) или здравствените трошоци;

б) Ефектот од промени во проценките на идниот обрт на вработените, предвремено пензионирање или стапка на смртност или зголемување на платите, користите (доколку формалните или изведените услови на планот предвидуваат зголемување на користи заради инфлација) или здравствените трошоци;

в) Ефектот од промената на дисконтната стапка;

г) Разлики помеѓу фактичкиот поврат на средствата на планот и очекуваниот поврат на средствата на планот согласно **точките 105** до **107**.

Актуарските добивки и загуби и сите усогласувања кои произлегуваат од ограничувањата според точката 58 Б и кои се признати во останата сеопфатна добивка, се признаваат веднаш во задржана добивка, односно *не се врши корекција за рекласификација од главни-ната во Билансот на успех*. Ова решение е слично со решението кое се применува за ревалоризационите резерви при отуѓувањето на материјалните или нематеријалните средства кои по почетното мерење се вреднуваат по објективна вредност.

МСС 19 е еден од најсложените и најтешко разбирлив Стандард. Пресметките за планот на средствата, како и пресметките за актуарските добивки и загуби, вообичаено ги вршат актуари, според кои го добиле името.

Кај нас, земајќи ги предвид законските прописи за работните односи, колективните договори, Законот за трговските друштва, како и даночните прописи, во практиката најчесто станува збор за користи на вработените како што се резервирања за:

- отпремнина при одење во пензија;
- јубилејни награди; и
- во одредени случаи, надомест по престанок на менаџерски договор.

Пример:

Друштвото **А** за 2019 и 2020 година нема евидентирано добивки, односно загуби по планови за дефинирани користи.

6. Удел во останата сеопфатна добивка на придружни друштва

На оваа позиција се искажуваат промените кои произлегуваат од ревалоризација на недвижностите, постројките и опремата и курсните разлики од пресметувањето на странска валута кои влијаат врз уделот во придружното друштво.

Според **точката 2** од МСС 28, придружното друштво е друштво, кое не е заедничко вложување, ниту вложувачот има контрола, туку вложувачот има значајно влијание (директно или индиректно) 20% и повеќе, односно од 20% до 50% од гласачката моќ.

Пример:

Друштвото **А** во 2019 и 2020 година нема вложување во придружно друштво.

III. ДАНОК НА ДОБИВКА НА КОМПОНЕНТИ НА ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА

На оваа позиција се искажува износот на данокот на добивка на компонентите на останата сеопфатна добивка.

Во Извештајот за останата сеопфатна добивка може да се прикажат компонентите како нето и за секоја компонента посебно да се искаже одложениот данок на добивка или сите компоненти да се искажат во бруто износ и со една ставка да се искаже одложениот данок на добивка, а во Белешките да биде прикажан одложениот данок на добивка за секоја компонента на останата сеопфатна добивка.

Во нашиот **Пример** сите компоненти на останата сеопфатна добивка се искажани во бруто износ и еден износ е искажан за одложениот данок.

Пример:

За 2019 година 9.500 (95.000 x 10%)
За 2020 година 91.900 (919.000 x 10%)

IV. НЕТО ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА/ЗАГУБА

На оваа позиција се искажува останатата сеопфатна добивка по оданочување.

Пример:

За 2019 година 85.500 (95.000 - 9.500)
За 2020 година 827.100 (919.000 - 91.900)

V. ВКУПНА СЕОПФАТНА ДОБИВКА/ЗАГУБА ЗА ФИНАНСИСКАТА ГОДИНА

На оваа позиција се искажува вкупната сеопфатна добивка/загуба за периодот.

Друштвото може при заклучните книжења врз основа на податоците од претходните примери за 2020 да ги спроведе следниве книжења:

КНИЖЕЊЕ:

9302 - Ревалоризациони резерви на градежен објект	1.000.000
846 - Позитивни ефекти од ревалоризација на нематеријални и материјални средства	1.000.000
<i>Останата сеопфатна добивка</i>	

846 -	Позитивни ефекти од ревалоризација на нематеријални и материјални средства.....	100.000
860 -	Данок на добивка на останата сеопфатна добивка	100.000
<i>Данок на добивка на останата сеопфатна добивка</i>		
932 -	Ревалоризациони резерви врз основа на финансиски средства расположливи за продажба	8.100
860 -	Данок на добивка на останата сеопфатна добивка.....	8.100
<i>Намалување на одложен данок</i>		
860 -	Данок на добивка на останата сеопфатна добивка.....	91.900
289 -	Одложени даночни обврски	91.900
<i>Пресметан данок на останата сеопфатна добивка за 2020 година</i>		
843 -	Загуба од повторно мерење на финансиски средства	72.900
932 -	Ревалоризациони резерви врз основа на финансиски средства расположливи за продажба	72.900
<i>Загуба на останата сеопфатна добивка</i>		
846 -	Позитивни ефекти од ревалоризација на нематеријални и материјални средства.....	900.000
843 -	Загуба од повторно мерење на финансиски средства.....	72.900
870 -	Нето останата сеопфатна добивка	827.100
<i>Нето сеопфатна добивка</i>		
820 -	Нето добивка за периодот	2.250.000
870 -	Нето останата сеопфатна добивка.....	827.100
880 -	Вкупна сеопфатна добивка.....	3.077.100
<i>Вкупна сеопфатна добивка за 2020 година</i>		
880 -	Вкупна сеопфатна добивка.....	3.077.100
951 -	Добивка за тековната година	2.250.000
9302 -	Ревалоризациони резерви на градежен објект	900.000
932 -	Ревалоризациони резерви врз основа на финансиски средства расположливи за продажба.....	72.900
<i>По годишна сметка 2020 година</i>		

Пример:

За 2019 година 1.885.500 (1.800.000 + 85.500)
 За 2020 година 3.077.100 (2.250.000 + 827.100)

Важно: Друштвата можат да одлучат да не спроведат книжења за компонентите на останатата сеопфатна добивка преку сметките од групите 84, 86 и 87 и во Извештајот за останата сеопфатна добивка да ги внесат износите од соодветните сметки од групата 93 и сметката 289.

Врз основа на податоците од **Примерот** во продолжение Ви даваме составен Извештај за останата сеопфатна добивка за 2020 година за Друштвото **A**.

**ИЗВЕШТАЈ ЗА
ОСТАНАТА СЕОПФАТНА ДОБИВКА
за годината завршена на 31 Декември 2020**

во 00 денари

	Беле-шка	31 Декември 2020	31 Декември 2019
I Добивка за периодот		2.250.000	1.800.000
II Останата сеопфатна добивка		919.000	95.000
1. Курсни разлики од преведување на странско работење		-	-
2. Промени во ревалоризациони резерви за долгорочни материјални и нематеријални средства	18	1.000.000	-
3. Промени во објективна вредност на финансиски средства расположливи за продажба	18	(81.000)	95.000
4. Промени во објективна вредност на инструменти за хеџирање на паричните текови		-	-
5. Актуарски добивки/загуби од пензиски планови на дефинирани користи		-	-
6. Удел во останата сеопфатна добивка на придружни друштва		-	-
III Данок на добивка на компоненти на останата сеопфатна добивка (ред. бр. II x 10%)	19	(91.900)	(9.500)
IV Нето останата сеопфатна добивка (ред. бр. II - ред. бр. III)		827.100	85.500
V Вкупно сеопфатна добивка/загуба за финансиската година (ред. бр. I + ред. бр. IV)		3.077.100	1.885.500
VI Вкупно сеопфатна добивка/загуба за финансиската година која им припаѓа на:			
Сопствениците на матичното друштво			
Неконтролирано учество			

Напомена: Во Примерот позициите на реден број VI не се пополнети, бидејќи се искажуваат износи само во Консолидираниот извештај за вкупната сеопфатна добивка/загуба за финансиската година.

Во продолжение дадени се само **Белешките за Извештајот за останата сеопфатна добивка:**

18) Обелоденување на компоненти од останата сеопфатна добивка

	во 00 денари	
	2020	2019
Промени во ревалоризациони резерви за долгорочни материјални и нематеријални средства	1.000.000	-
Промена во објективна вредност на финансиски средства расположиви за продажба		
Добивки кои произлегуваат во текот на годината	-	95.000
Намалено за:		
Корекција за рекласификација за признати добивки вклучени во Билансот на успех	(81.000)	
Останата сеопфатна добивка	919.000	95.000
Данок на добивка кој се однесува на компоненти од останата сеопфатна добивка	(91.900)	(9.500)
Останата сеопфатна добивка за годината	827.100	85.500

19) Обелоденување на даночни ефекти кои се однесуваат на секоја компонента од останата сеопфатна добивка

	во 00 денари		
	2020		
	Износ пред оданочување	Приход/расход за данок	Износ нето
Промени во ревалоризациони резерви за долгорочни материјални и нематеријални средства	1.000.000	(100.000)	900.000
Промена во објективна вредност на финансиски средства расположиви за продажба	(81.000)	8.100	(72.900)
Останата сеопфатна добивка за годината	919.000	(91.900)	827.100
	2019		
Промени во ревалоризациони резерви за долгорочни материјални и нематеријални средства	-	-	-
Промена во објективна вредност на финансиски средства расположиви за продажба	95.000	(9.500)	85.500
Останата сеопфатна добивка за годината	95.000	(9.500)	85.500

R. РАФАЈЛОВСКИ консалтинг 30 години со Вас

Членка на HLB THE GLOBAL ADVISORY AND ACCOUNTING NETWORK

АКРЕДИТИРАНА КОМПАНИЈА ЗА КОНТИНУИРАНО ПРОФЕСИОНАЛНО УСОВРШУВАЊЕ НА СМЕТКОВОДИТЕЛИ И ОВЛАСТЕНИ СМЕТКОВОДИТЕЛИ

ГОДИШНА ПРЕТПЛАТА **2021**

9.500 денари со вклучен ДДВ

4 ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИ ВО ГЛАВНИНАТА

Извештајот за промените во главнината (капиталот) има исто значење како и другите финансиски извештаи, а не е само како дополнување на нив.

Согласно **точката 106** од МСС 1, во Извештајот за промените во главнината (капиталот), друштвото треба да ги прикаже промените:

☞ за секоја компонента на главнината, ефектите на ретроспективната примена или ретроспективното повторно прикажување согласно МСС 8;

☞ за секоја компонента на главнината, усогласувањето меѓу сметководствената вредност на почетокот и на крајот на периодот, одвоено обелоденувајќи ги промените кои резултираат од:

- добивката или загубата (Биланс на успех);
- секоја компонента на останата сеопфатна добивка;
- трансакции со сопствениците во нивно својство на сопственици, покажувајќи ги одделно

уплатите од сопствениците и распределбите на сопствениците и промените во сопственичкото учество во подружници кои не резултираат во губење на контрола;

вкупна сеопфатна добивка за периодот, прикажувајќи ги одвоено вкупните износи припишани на сопствениците на матичното друштво и на неконтролираното учество.

Друштвото треба да го прикаже било во Извештајот за промени во главнината или во Белешките, износот на дивиденди признаени како распределба на сопствениците во текот на периодот, како и износот по акција.

Компонентите на главнина вклучуваат, на пример, уплатен капитал, акумулирано салдо на секоја компонента на останата сеопфатна добивка и акумулирани (задржани) добивки.

Промените во главнината на друштвото меѓу почетокот и крајот на периодот на известување го рефлектира зголемувањето или намалувањето во нето средствата за време на периодот, освен за промени кои се резултат на трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (како на пример: вложувања во главнината, повторно стекнување на сопственичките инструменти на друштвото и дивиденди) и трансакциските трошоци кои директно се однесуваат на тие трансакции. Свкупната промена во главнината за време на периодот го претставува вкупниот износ на приходи и расходи, вклучувајќи добивки и загуби, настанати со активностите на друштвото за време на тој период.

МСС 8, бара ретроспективни корекции за ефектите на промените во сметководствените политики, до степен до кој тоа е изводливо, освен кога преодните одредби во други МСФИ бараат поинаку. МСС 8 исто така бара повторно прикажување за корекција на грешка да се прави ретроспективно до степен до кој тоа е изводливо.

Ретроспективните корекции и ретроспективното повторно прикажување, не претставуваат промени во главнината, туку тие се корекции на почетно салдо на задржани добивки, освен кога некој МСФИ бара ретроспективна корекција на друга компонента на главнината.

Се бара обелоденување на вкупната корекција на секоја компонента на главнината која е резултат на промени во сметководствени политики и, одделно од корекции на грешки, во Извештајот за промени во

главнината. Тие корекции се обелоденуваат за секој претходен период како и на почетокот на периодот.

5 СОСТАВУВАЊЕ НА ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ПРОМЕНИ ВО ГЛАВНИНАТА

Во продолжение Ви даваме **практичен пример** за составување на Извештај за промени во главнината.

Пример:

- Податоците се земени од претходните примери на Извештајот за финансиската состојба, Билансот на успех и Извештајот за останата сеопфатна добивка
- Друштвото **A** ги има следниве податоци на 01.01.2019 година:
 - запишан капитал 15.000.000
 - нераспределена добивка..... 500.000
 - законски резерви 2.000.000
- Во 2019 година со Одлука е распределена добивката за 2018 година за:
 - законски резерви 250.000
 - нераспределена добивка..... 250.000
- За 2019 година Друштвото **A** има искажано добивка 1.800.000
- Во 2020 година со Одлука е распределена добивката за 2019 година за:
 - за откуп на сопствени акции..... 1.000.000
 - за исплата на дивиденда..... 600.000
- Нераспределена добивка 450.000
- Во 2020 година Друштвото **A** има искажано добивка 2.250.000
- При исплата на дивидендата од добивката за 2019 година, пресметан е данок на доход, бидејќи е исплатена дивиденда на физички лица. Врз основа на овие пресметки во сметководството се спроведени следниве книжења:
За пресметката: 950/254, 235
За исплатата: 254, 235/1000

Во продолжение според податоците во **Примерот** Ви даваме составен Извештај за промени во главнината за 2020 и 2019 година за Друштвото **A**.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОМЕНИ ВО ГЛАВНИНАТА
за годината завршена на 31 Декември 2020 и 2019

во 00 денари

1	2	3	Добивка/загуба		Останата сеопфатна добивка				Други резерви		12	13	14
			4	5	6	7	8	9	10	11			
	Белешка	Запишан капитал	Акумулирана	За годината	Преведување на странски ботења	Резалоризација на мат. / немат. средства	Финансиски средства расположиви за продажба	Останати резерви	Законски	За сопствени акции	Вкупно	Неконтрано учество	Вкупна главнина
СОСТОЈБА 01.01.2020		15.000.000	2.050.000				85.500		2.250.000		19.385.500		19.385.500
Исправка за грешки во претходен период													
Ефекти од промени на сметководствени политики													
Повторно прикажана состојба на 01.01.2020		15.000.000	2.050.000				85.500		2.250.000		19.385.500		19.385.500
Сеопфатна добивка/загуба за финансиската година													
Добивка/загуба за финансиска година				2.250.000							2.250.000		2.250.000
Останата сеопфатна добивка/загуба за периодот						900.000	(72.900)				827.100		827.100
ВКУПНО СЕОПФАТНА ДОБИВКА/ЗАГУБА ЗА ФИНАНСИСКАТА ГОДИНА				2.250.000		900.000	(72.900)				3.077.100		3.077.100
Трансакции со акционерите, признаени во капиталот и резервите													
Издеојувања за резерви			(1.000.000)							1.000.000	-		-
Дивиденди			(600.000)								(600.000)		(600.000)
Откупени сопствени акции										(1.000.000)	(1.000.000)		(1.000.000)
Продадени сопствени акции													
ВКУПНО ТРАНСАКЦИИ СО АКЦИОНЕРИТЕ, ПРИЗНАЕНИ ВО КАПИТАЛОТ И РЕЗЕРВИТЕ			(1.600.000)							-	(1.600.000)		(1.600.000)
СОСТОЈБА НА 31 ДЕКЕМВРИ 2020		15.000.000	450.000	2.250.000		900.000	12.600		2.250.000	-	20.862.600		20.862.600

1	2	3	Добивка/загуба		Останата сеопфатна добивка				Други резерви			12	13	14
			4	5	6	7	8	9	10	11				
Белешка	Запишан капитал	Акмулирана	За годишната	Преведување на странски работења	Ревалоризација на мат. средства	Финансиски средства расположиви за продажба	Останати резерви	Законски	За сопствени акции	Вкупно	Неконтрорирано учество	Вкупна главнина		
СОСТОЈБА 01.01.2019 ГОДИНА	15.000.000	500.000						2.000.000		17.500.000		17.500.000		
Исправка за грешки во претходен период														
Ефекти од промени на сметководствени политики														
Повторно прикажана состојба на 01.01.2019	15.000.000	500.000						2.000.000		17.500.000		17.500.000		
Сеопфатна добивка/загуба за финансиската година														
Добивка/загуба за финансиска година			1.800.000							1.800.000		1.800.000		
Останата сеопфатна добивка/загуба за периодот						85.500				85.500		85.500		
ВКУПНО СЕОПФАТНА ДОБИВКА/ЗАГУБА ЗА ФИНАНСИСКАТА ГОДИНА			1.800.000			85.500				1.885.500		1.885.500		
Трансакции со акционерите, признаени во капиталот и резервите														
Издвојувања за резерви			(250.000)					250.000						
Дивиденди														
Откупени сопствени акции														
Продадени сопствени акции														
ВКУПНО ТРАНСАКЦИИ СО АКЦИОНЕРИТЕ, ПРИЗНАЕНИ ВО КАПИТАЛОТ И РЕЗЕРВИТЕ			(250.000)					250.000				-		
СОСТОЈБА НА 31 ДЕКЕМВРИ 2019	15.000.000	250.000	1.800.000			85.500		2.250.000		19.385.500		19.385.500		

Б ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ ЗА МАЛИ И МИКРО ДРУШТВА

Малите и микро друштва за 2020 година немаат обврска покрај годишната сметка да состават и финансиски извештаи во согласност со МСФИ за МСЕ, бидејќи во Законот за трговските друштва не е пропишана таква обврска.

Меѓутоа доколку одлучат да состават и финансиски извештаи, можат заедно со годишната сметка да ги достават до Централниот регистар за годишни сметки.

Според **точката 3.17** од Оддел 3 од МСФИ за МСЕ комплетниот сет на финансиски извештаи за малите и микро друштва вклучува и тоа:

- а) Извештај за финансиската состојба на датумот на известување;
- б) Единствен извештај за сеопфатна добивка (вклучувајќи ги ставките на добивката или загубата и ставките на останатата сеопфатна добивка; или два извештаи: Биланс на успех и Извештај за останата сеопфатна добивка;
- в) Извештај за промените во главнината за периодот на известување;
- г) Извештај за паричните текови за периодот на известување;
- д) Белешки, составени од резиме на значајните сметководствени политики и други информации што даваат објаснување.

Покрај Одделот 3 од МСФИ за МСЕ, за секој одделен извештај поконкретно е дадено во:

- Оддел 4 - Извештај за финансиската состојба;
- Оддел 5 - Извештај за сеопфатна добивка и Биланс на успех;
- Оддел 6 - Извештај за промените во главнината;
- Оддел 7 - Извештај за паричните текови; и
- Оддел 8 - Белешки кон финансиските извештаи.

Со оглед на тоа што финансиските извештаи за малите и микро друштва се скоро идентични како и за средните и големи друштва за кои Ви се дадени детални упатства во овој напис, во продолжение Ви даваме само за составувањето на **Извештајот за добивка и акумулирана добивка**. За разликата меѓу целосните МСФИ за МСЕ дадено е на крајот од овој напис.

1 ИЗВЕШТАЈ ЗА ДОБИВКА И АКУМУЛИРАНА ДОБИВКА

Според **точката 3.18** од Оддел 3 и **точката 6.4** од Оддел 6 малите и микро друштва можат да состават еден извештај, Извештај за добивка и акумулирана добивка, наместо два извештаи и тоа Извештај за сеопфатна добивка и Извештај за промени во главнината,

ако единствените промени во главнината се: исплата на дивиденда или исправки на грешки од претходниот период и промени во сметководствените политики.

Пример:

Друштвото **А** за 2020 и 2019 година донело одлука да состави Извештај за добивка и акумулирана добивка:

- Класифицирањето на расходите е според нивната функција
- Акумулираната добивка на 01.01.2019 година е 1.200.000 денари.
- За погрешно пресметана амортизација во 2019 година извршена е исправка на почетното салдо на акумулираната добивка за 500.000 денари;
- Во 2019 година исплатена е дивиденда во износ од 1.000.000 денари;
- Во 2020 година исплатена е дивиденда во износ од 600.000 денари.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ДОБИВКА И АКУМУЛИРАНА ДОБИВКА за годината завршена на 31 Декември 2020 и 2019

во 00 денари

	Белешка	31 Декември 2020	31 Декември 2019
1. Приходи		39.000.000	35.500.000
2. Трошоци за реализација		(25.500.000)	(23.000.000)
I Бруто добивка (ред. бр. 1 - ред. бр. 2)		13.500.000	12.500.000
3. Други приходи		11.700.000	9.300.000
4. Трошоци за дистрибуција		(9.800.000)	(8.700.000)
5. Административни расходи		(2.650.000)	(2.300.000)
6. Други расходи		(3.000.000)	(1.500.000)
7. Трошоци од финансирање		(7.500.000)	(6.000.000)
8. Удел во добивката на придружени друштва		-	-
II Добивка пред оданочување (ред. бр. I + ред. бр. 3 - од ред. бр. 4 до ред. бр. 8)		2.250.000	3.300.000
III Расход за данок на добивка		300.000	280.000
IV Добивка за годината од континуирано работење (ред. бр. II - ред. бр. III)		1.950.000	3.020.000
V Акумулирана добивка на почетокот на годината		3.220.000	1.200.000
Исправка на грешка		(500.000)	-
<i>Повторно прикажана состојба</i>		2.720.000	1.200.000
VI Добивка за годината		1.950.000	3.020.000
Исплатени дивиденди		(600.000)	(1.000.000)
VII Акумулирана добивка на крајот на годината		4.070.000	3.220.000

В СПОРЕДБА МЕЃУ МСС 1 И ДРУГИТЕ МСФИ И ОДДЕЛ 3, 4, 5, 6, 7 И ДРУГИТЕ ОДДЕЛИ ОД МСФИ ЗА МСЕ ВО ОДНОС НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

Разлики меѓу барањата на МСС 1 - Презентирање на финансиските извештаи и Оддел 3 - Презентирање на финансиските извештаи, како и Оддел 4, 5, 6, 7 и 8 од МСФИ за МСЕ се:

- ✎ МСС 1 и Оддел 3 од МСФИ за МСЕ се засновани на исти принципи за презентација на финансиските извештаи, сепак Оддел 3 само ги разработува прашањата за општото презентирање, додека другите прашања што се опфатени во МСС 1 се дадени во посебни Оддели 4, 5, 6, 7 и 8.
- ✎ Во Оддел 5 од МСФИ за МСЕ се опфатени три типови на останата сеопфатна добивка, надвор од добивката или загубата и тоа:
 - добивки и загуби што настануваат при преведување на финансиските извештаи од странско работење (Оддел 30);
 - некои актуарски признаени добивки или загуби (Оддел 28);
 - одредени промени во објективната вредност на хеџинг инструменти (Оддел 12);
 Целосните МСФИ покрај претходно наведените (Добивки и загуби кои произлегуваат од преведување на финансиски извештаи на странско работење, согласно МСС 21 *Ефекти од промени на девизни курсеви*; Актуарски добивки и загуби на дефинирани планови за користи признаени во согласност со точката 93А од МСС 19 *Користи на вработените*; Ефективниот дел на добивките или загубите од хеџинг инструменти за хеџирање на парични текови согласно МСС 39), опфаќаат и други типови на останата сеопфатна добивка надвор од добивката или загубата како што се:
 - Промени во ревалоризационите вишоци (согласно МСС 16 - Недвижности, постројки и опрема и МСС 38 - Нематеријални средства);
 - Добивки и загуби од повторно мерење на финансиските средства расположливи за

продажба (согласно МСС 39 *Финансиски инструменти: признавање и мерење*);

- ✎ Согласно Оддел 6 од МСФИ за МСЕ, друштвото кое има промени во главнината во текот на периодот за кои се презентирани финансиските извештаи, кои настануваат само од Билансот на успех, исплата на дивиденди, исправки на грешки од претходни периоди и промени во сметководствените политики, може да презентира еден Извештај за добивка и акумулирана добивка наместо два извештаи (Извештај за сеопфатна добивка и Извештај за промени во главнината). Ова поедноставување на презентирањето на финансиски извештај не е дозволено за средните и големите друштва што известуваат согласно МСС 1, односно согласно целосните МСФИ;
- ✎ Кога финансиските извештаи се ретроактивно повторно прикажани Одделот 4 од МСФИ за МСЕ бара само два, а МСС 1 бара презентација на три Извештаи за финансиската состојба;
- ✎ МСФИ за МСЕ не бара/не условува информациите по сегменти да бидат презентирани во финансиските извештаи, додека средните и големите друштва кои составуваат финансиски извештаи во согласност со целосните МСФИ мора да подготвуваат информации по сегменти во согласност со МСФИ 8 - Оперативни сегменти;
- ✎ Оддел 3 од МСФИ за МСЕ не бара презентирање на информации за заработка по акција, но мало и микро друштво може да одлучи да презентира заработка по акција согласно МСС 33 и во тој случај е условено да го обелодени тој факт и мора да ја опише основата за подготовка и презентирање на таа информација, додека за средните и големите друштва кои ги применуваат целосните МСФИ се бара презентирање на овие информации во финансиските извештаи во согласност со МСС 33 - Заработка по акција;
- ✎ Ниту МСФИ за МСЕ, ниту целосните МСФИ, не условуваат кои друштва треба да објават периодични финансиски извештаи, колку често, или колку брзо по крајот на периодот. Тие прашања се решаваат со националните прописи.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

МСС 7 И ОДДЕЛ 7 ОД МСФИ ЗА МСЕ

Јасмина РАФАЈЛОВСКА

Извештајот за парични текови согласно точката 10 од Меѓународниот Сметководствен Стандард 1 Презентирање на финансиските извештаи и точката 3.17 од Оддел 3 од МСФИ за МСЕ е составен дел на комплетниот сет на финансиски извештаи.

Овој извештај дава приказ на приливите и одливите на пари и парични еквиваленти во еден пресметковен период. Од Извештајот за паричен тек се гледа на кој начин Друштвото ги создава паричните средства и како ги троши, што не е можно да се добие од податоците од останатите финансиски извештаи. Во билансите се искажува состојбата на парични средства на крајот на периодот на известување, но од таму не е можно да се види кои активности довеле до дадената состојба. Оттаму е корисно да се состави Извештајот за паричен тек, затоа што тој е основа за проценка на способноста на Друштвото да оствари нето паричен тек, а исто така служи и за утврдување на ликвидноста и солвентноста на друштвото.

Тој дава одговор на прашањата: Колку пари во текот на периодот се генерирани од активностите на друштвото? Колку пари се потрошени за набавка на недвижности, постројки и опрема? Од кои извори се намирени обврските? Зошто едно друштво кое работи профитабилно исплатува мали или незначителни дивиденди? Или Зошто едно друштво кое работи со загуби исплатува дивиденди, и значи сликовито кажано, Извештајот за парични текови претставува паричник на друштвото во кој се внесуваат и изнесуваат пари.

Најзначаен податок кој може да се добие од Извештајот за парични текови е: На кој начин и од кои активности друштвото генерира пари и парични еквиваленти и како ги троши.

Друштвото треба да го состави Извештајот за парични текови во согласност со Меѓународниот Сметководствен Стандард 7 Извештај за парични текови (во натамошниот текст: МСС 7 и Оддел 7 од МСФИ за МСЕ во натамошниот текст: Оддел 7), односно да ги презентира своите парични текови на начин кој за него, односно неговото работење е најсоодветен, а со цел да се добијат квалитетни и корисни информации.

Малите и микро друштва немаат обврска за 2020 година да состават финансиски извештаи согласно МСФИ за МСЕ, но доколку одлучат можат да состават финансиски извештаи вклучувајќи го и Извештајот за парични текови.

Со оглед на тоа што МСС 7 и Оддел 7 се засновани на исти принципи за составување на Извештајот за парични текови, упатствата кои Ви ги даваме во овој напис подеднакво можат да ги користат сите друштва независно од нивната големина.

Паричниот тек претставува разлика помеѓу примените и дадените пари и парични еквиваленти во одреден временски период. Паричните приливи се пари и парични еквиваленти кои доаѓаат на сметка на Друштвото, а парични одливи се исплатените пари. Поимот пари се користи како заеднички назив за сите парични средства кои се наоѓаат на трансакциските сметки на Друштвата, во благајните, како и за депозитите по видување.

Извештајот за паричните текови треба да се анализира заедно со Извештајот за финансиската состојба (Билансот на состојбата) и Извештајот за сеопфатната добивка во делот во кој е прикажана добивката/загубата од работењето ако се составува еден Извештај за сеопфатна добивка или со Билансот на успех ако се составуваат два извештаи (Биланс на успех и Извештај за останата сеопфатна добивка), бидејќи овие три извештаи се меѓусебно поврзани и ја даваат целосната слика за работењето на друштвото.

Разликите меѓу овие три финансиски извештаи се јавуваат заради временските разлики меѓу приливите од приходи и одливите за расходи. Извештајот за финансиската состојба и Извештајот за сеопфатна добивка, се составуваат според начелото на настанување на активноста (пресметковна ставка), а Извештајот за парични текови се составува врз основа на податоците за приливите и одливите на парите и паричните еквиваленти.

Извештајот за финансиската состојба и Извештајот за парични текови се поврзани, бидејќи зголемувањето и намалувањето на пари и парични еквиваленти се јавува како последица од промената на трите основни сметководствени категории во Извештајот за финансиската состојба:

Меѓу Извештајот за парични текови и Билансот на успех не постои директна поврзаност, бидејќи признавањето на приходите не значи и прилив на пари, а исто така и признавањето на расходи не значи и одлив на пари. Заради временската неусогласеност може во Билансот на успех да биде прикажана голема добивка, а во Извештајот за парични текови да биде прикажан негативен паричен тек.

ДЕФИНИЦИИ

Во **точката 6** од МСС 7, се дадени дефиниции за одредени изрази со нивните специфични значења и тоа:

"Пари опфаќаат пари во каса и депозити по видување.

Парични еквиваленти се краткорочни ви-

соко ликвидни вложувања кои брзо можат да се конвертираат во познати износи на пари и кои подлежат на незначителен ризик од промената на вредноста.

Парични текови се приливи и одливи на пари и парични еквиваленти."

Напомена: Во Оддел 7 нема посебно дадени дефиниции, но од текстот на овој Оддел се подразбираат дефинициите за пари, парични еквиваленти и парични текови како што се дадени во МСС 7.

Според терминологијата на МСС 7 и Оддел 7, под изразот пари (Cash) не се опфаќа само готовината, туку се вклучуваат и депозитите, чековите, акредитивите и другите еквиваленти на парични средства (во натамошниот текст: парични еквиваленти).

Во постојниот сметковен план:

- под парични средства во касата и банкарски сметки би се опфатиле салдата искажани на сметките 100, 101, 102, 103, 104, 105, 108;

- под парични еквиваленти би се опфатиле краткорочните високо ликвидни вложувања кои можат да се конвертираат во пари (на пример: три или помалку месеци од датумот на стекнување), би се опфатиле салдата искажани на сметките: 106 и 107.

ТРАНСФЕРИТЕ МЕЃУ СОПСТВЕНИТЕ СМЕТКИ НЕ СЕ ВКЛУЧУВААТ ВО ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

При составувањето на Извештајот за парични текови, паричните сметки преку кои се вршат само трансфери треба да се набљудуваат како да е една парична сметка.

СОДРЖИНА НА ИЗВЕШТАЈОТ НА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

Со Извештајот за парични текови се искажуваат паричните средства во текот на периодот, групирани според:

- оперативните активности;
- вложувачките (инвестиционите) активности; и
- финансиските активности.

Формата на Извештајот за парични текови не е одредена и согласно **точката 11** од МСС 7 и **точката 7.3** од Оддел 7:

"Едно друштво ги презентира своите парични текови од оперативните, вложувачките и финансиските активности, на начин кој е најпогоден за неговото деловно работење."

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

Оперативни активности

Главни активности кои му носат приходи на друштвото и други активности кои не се вложувачки или финансиски активности

Вложувачки активности

Стекнување и отуѓување на долгорочни средства и други вложувања кои не се вклучени во парични еквиваленти

Финансиски активности

Активности кои резултираат со промени во големината и составот на главнината и позајмувањето на друштвото

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ОПЕРАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Според **точката 14** од МСС 7 и **точката 7.4** од Оддел 7:

"Паричните текови од оперативни активности, примарно произлегуваат од главните активности кои му носат приходи на друштвото."

Износот на паричните приливи кои произлегуваат од оперативните активности, претставуваат клучен индикатор за опсегот до кој може активностите на друштвото да генерираат доволно парични приливи за да се отплатат заемите, за да се одржуваат оперативните активности на друштвото, да се платат дивидендите и да се реализираат нови вложувања без надворешни извори на финансирање.

Парични **приливи** од оперативни активности вклучуваат:

- ↪ Парични примања од продажба на производи, стоки и давање на услуги;
- ↪ Парични примања од тантиеми, надоместоци и провизии;
- ↪ Парични примања од осигурителни друштва за премии за штети и други користи кои произлегуваат од полиси;
- ↪ Враќање или рефундирање на даноци и придонеси;
- ↪ Примени аванси за испорака на производи, стоки и дадени услуги;
- ↪ Парични примања од закупнина;
- ↪ Парични примања од продажба на средства кои претходно биле дадени под закуп;
- ↪ Парични примања кои произлегуваат од хартии

од вредност класифицирани за тргување или кои се чуваат заради склучување на сделка;

↪ Останати парични примања кои не произлегуваат од вложувачки или финансиски активности.

Парични **одливи** од оперативни активности вклучуваат:

- ↪ Парични исплати на добавувачите на стоки и услуги;
- ↪ Парични исплати на и во име на вработените;
- ↪ Парични исплати за камати;
- ↪ Парични исплати или рефундирање на данок на добивка, освен ако тие можат посебно да бидат идентификувани како финансиски или вложувачки активности;
- ↪ Парични исплати за премии за осигурување;
- ↪ Парични исплати според договори кои се чуваат за целите за склучување на сделка или тргување;
- ↪ Дадени аванси;
- ↪ Останати парични исплати кои не произлегуваат од вложувачки или финансиски активности.

Напомена: Една трансакција може да опфати парични текови кои се различно групирани. *На пример,* кога отплатата на заем ги вклучува како каматата така и главнината, каматата може да се групира како оперативна активност, а главнината може да се групира како финансиска активност.

Исто така, некои трансакции, како што е продажбата на постројките, може да даде можност за остварување на добивка или загуба, која се вклучува во утврдување на нето добивка или загуба. Сепак, овие парични приливи, кои се однесуваат на таквата трансакција, се парични приливи од вложувачки активности.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ВЛОЖУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Вложувачките активности се активности во врска со долгорочните средства на друштвото, односно нивното стекнување и отуѓување. Овие парични текови значајно е да бидат одделно прикажани, бидејќи ја прикажуваат висината на издатоците за ресурси на идни добивки и парични текови, со оглед на тоа што долгорочните средства не се набавуваат за тргување, туку за вршење на дејноста на друштвото.

Парични **приливи** од вложувачки активности вклучуваат:

- ↪ Парични наплати од продажба на недвижности, постројки и опрема, нематеријални средства и други долгорочни средства;

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ
ОД ФИНАНСИСКИ АКТИВНОСТИ

↪ Парични наплати од продажба на сопственички или должнички инструменти на други друштва и учество во заеднички вложувања (освен примањата за оние инструменти кои се сметаат за парични еквиваленти и оние кои се чуваат за целите на склучување на зделка или за тргување);

↪ Парични наплати од отплата на аванси и заеми дадени на други странки (освен авансите и заемите на финансиски институции);

↪ Парични наплати од фјучерс договори, термински договори, договори за опции и своп договори, *освен* за оние договори кои се чуваат за целите на склучување на зделка или за тргување, или кога примените наплати се класифицирани како финансиски активности;

↪ Парични наплати од дивиденди.

Парични **одливи** од вложувачки активности вклучуваат:

↪ Парични исплати за стекнување на недвижности, постројки и опрема, нематеријални средства и други долгорочни средства. Овие плаќања ги вклучуваат плаќањата кои се однесуваат на трошоците за развој кои се капитализираат и изградбата во сопствена режисија на недвижности, постројки и опрема;

↪ Парични исплати за стекнување на сопственички или должнички инструменти на други друштва и учество во заеднички вложувања (*освен* исплатите за оние инструменти кои се сметаат за парични еквиваленти и оние кои се чуваат за целите за склучување на зделка или за тргување);

↪ Парични аванси и заеми дадени на други странки (*освен* авансите и заемите кои ги даваат финансиски институции);

↪ Парични исплати за фјучерс договори, термински договори, договори за опции и своп договори, *освен* за оние договори кои се чуваат за целите на склучување на зделка или за тргување, или кога плаќањата се класифицирани како финансиски активности.

Напомена: Приливите и одливите од и за вложувања во финансиски инструменти расположиви за продажба, се вклучуваат во парични текови од вложувачки активности, бидејќи оние финансиски инструменти се долгорочни за разлика од финансиските инструменти кои се чуваат за тргување (краткорочни).

Паричниот тек кој произлегува од стекнување и отуѓување на подружница или друг деловен субјект, треба одделно да се презентира и тоа како од вложувачка активност.

Согласно **точката 17** од МСС 7 и **точката 7.6** од Оддел 7, паричните текови од финансиските активности, треба посебно да се обелоденат, бидејќи се користат во предвидувањето на потребите за идните парични текови од страна на оние кои го обезбедуваат капиталот на друштвото.

Финансиските активности опфаќаат примања на пари од сопствениците (емисија на акции) како и исплата во пари на сопствениците за вложениот капитал (дивиденди).

Покрај тоа финансиските активности го опфаќаат задолжувањето на друштвото (кредити, емисија на обврзници) враќање на долгови (овде не е вклучена исплатата на каматата бидејќи е во оперативни активности).

Парични **приливи** од финансиски активности вклучуваат:

↪ парични приливи од издавање на акции и други сопственички хартии од вредност;

↪ парични наплати од издавање на необезбедени обврзници, заеми, меници, обврзници, хипотеки и други краткорочни или долгорочни позајмувања;

Парични **одливи** од финансиски активности вклучуваат:

↪ парични исплати на сопствениците за стекнување или за откупување на акциите на друштвото;

↪ парични отплати на позајмени износи; и

↪ парични исплати од страна на наемателот за намалување на неподмирени обврски кои се однесуваат на финансиски наем.

ИЗГОТВУВАЊЕ НА ИЗВЕШТАЈОТ
ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

Извештајот за сеопфатна добивка во делот добивка/загуба од работењето ако се составува еден извештај или Билансот на успех ако се составуваат два извештаја (Биланс на успех и Извештај за останата сеопфатна добивка), се изготвува според принципот на пресметковна основа (**accrual basis**), што значи приходите и расходите се признаваат според моментот на нивното настанување, а не според моментот на нивната наплата или плаќање (**cash basis**). Поради тоа, Билансот на успех не може да даде информација за паричните приливи и одливи во текот на периодот. За да се постигне тоа, ставките

од Билансот на успех мора да бидат трансформирани од ставки пресметани на пресметковна основа во ставки пресметани на готовинска основа.

Согласно **точката 18** од МСС 7 и **точката 7.7** од Оддел 7, друштвото при изработка на Извештајот за парични текови од оперативни активности **може да ги користи следниве две методи:**

а) Директен метод, ги обелоденува главните класи на бруто парични примања и бруто парични плаќања, преку сите сметки на друштвото (во банки, каса и слично). Според овој метод, секоја ставка од Билансот на успех директно се претвора од ставка пресметана според принципот на пресметковна основа (**accrual basis**) во ставка пресметана на готовинска основа (**cash basis**).

б) Индиректен метод, започнува со нето добивката или загубата и се усогласува со ефектите на трансакциите од непаричен вид, било како разграничување или искажување на фактичките настани за минатите или идните оперативни парични примања или издатоци и ставки на приходи или расходи во врска со вложувањата или финансирањето на паричните приливи.

Според **точката 19** од МСС 7:

"Друштвата се охрабруваат да известуваат за паричните текови од оперативните активности користејќи ја директната метода."

Директната метода дава информации што можат да бидат корисни во проценувањето на идните парични текови, а тоа не го овозможува индиректната метода.

Индиректната метода, покажува колку нето-паричниот тек од оперативни активности се разликува од мерењето на перформансите со помош на нето добивката (добивката по оданочување).

Алтернативно, нето-паричните текови од оперативните активности може да се презентираат по индиректната метода по пат на искажување на приходите и расходите прикажани во Билансот на успехот и промените во текот на пресметковниот период настанати во залихите и оперативните побарувања и обврски.

А ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ - ДИРЕКТЕН МЕТОД

Со оглед на тоа што формата на Извештајот за парични текови не е пропишана во МСС 7 и Оддел 7, во продолжение Ви даваме еден Пример на Извештај за паричните текови по директната метода.

ПРАКТИЧЕН ПРИМЕР НА ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

Акционерското друштво ИНТЕРМАК - Скопје во Извештајот за финансиска состојба и Билансот на успехот, за 2020 и 2019 година ги искажува следниве податоци:

ИЗВЕШТАЈ ЗА ФИНАНСИСКАТА СОСТОЈБА			
ОПИС	2020	2019	Разлика
АКТИВА			
Градежни објекти и опрема	66.800	56.000	
Амортизација	(30.000)	(28.000)	28.000
Залихи	12.000	22.000	10.000
Побарувања од купувачи	79.000	13.000	(66.000)
Дадени краткорочни кредити	-	5.000	5.000
Пари	1.900	4.000	
Вкупно актива	129.700	72.000	
ПАСИВА			
Запишан капитал	28.000	28.000	
Акумулирана добивка	2.800	4.000	(1.200)
Добивка од тековната година	35.009	-	
Обврски спрема добавувачи	39.000	22.000	17.000
Обврски за ДДВ	1.291	2.000	(709)
Обврски за данок од добивка	5.000	4.000	1.000
Долгорочни кредити	18.600	12.000	6.600
Вкупно пасива	129.700	72.000	
БИЛАНС НА УСПЕХ ОД 01.01 ДО 31.12.2020 ГОДИНА			
ОПИС	ИЗНОС		
Приходи од продажба	396.000	364.000	
ДДВ*	(32.000)		
Приходи од камата		300	
Вкупно приходи од оперативни активности		364.300	
Трошоци на продажба		(280.000)	
Бруто профит (добивка)		84.300	
Други трошоци		(36.000)	
Амортизација		(4.400)	
Оперативен профит (добивка)		43.900	
Камати		(1.600)	
Нето профит (добивка) пред оданочување од оперативни активности		42.300	
Капитална загуба од продажба на нетековни средства		(291)	
Нето-профит (добивка) пред оданочување		42.009	
Данок на добивка**		(7.000)	
Нето профит (добивка) по оданочување		35.009	

* ДДВ е даден заради утврдување на готовината
 364.000 + 32.000 ДДВ = 396.000
 79.000 - 13.000 = 66.000 зголемени побарувања
 330.000

** Данокот на добивка е пресметан на усогласена даночна основа

**ИЗВЕШТАЈ
 ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ПО ДИРЕКТНА МЕТОДА
 НА ИНТЕРМАК - СКОПЈЕ ЗА 2020 ГОДИНА**

Р. бр.	О П И С	ИЗНОС
I.	ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ОПЕРАТИВНИ АКТИВНОСТИ	
1.	Готовина и наплатени побарувања од купувачи (со ДДВ)	330.000
2.	Наплатена камата Паричен прилив од оперативни активности	300 330.300
3.	Плаќање на добавувачите	(253.000)
4.	Плаќање за други оперативни активности	(36.000)
5.	Плаќање за камата	(1.600)
6.	Плаќање за ДДВ	(32.800)
7.	Плаќање за данок од добивка (нето-профит)	(4.000)
8.	Аконтација на данок од добивка (нето-профит) Паричен одлив од оперативни активности	(2.000) (329.400)
	Нето парични текови од оперативни активности	900
II.	ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ВЛОЖУВАЧКИ АКТИВНОСТИ	
1.	Наплата од продажба на нетековни средства	600
2.	Плаќање за набавка на опрема Нето парични текови од вложувачки активности	(5.000) (4.400)
III.	ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ФИНАНСИСКИ АКТИВНОСТИ	
1.	Наплатени краткорочни заеми	5.000
2.	Плаќање на долгорочни кредити	(2.400)
3.	Исплата на дивиденда Нето парични текови од финансиски активности	(1.200) 1.400
IV.	НЕТО ЗГОЛЕМУВАЊЕ ИЛИ НАМАЛУВАЊЕ НА ПАРИТЕ И ПАРИЧНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ	(2.100)
V.	ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПОЧЕТОКОТ НА ГОДИНАТА	4.000
VI.	ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА КРАЈОТ НА ГОДИНАТА	1.900

Напомена: Во Прилог 1 даден е шематски приказ на Извештајот на парични текови.

**Б ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ
 - ИНДИРЕКТЕН МЕТОД**

Според индиректниот метод, паричниот тек од оперативните активности се искажува преку нето-профитот (добивката по оданочување) или загубата и се усогласува со ставките кои влијаат на паричниот тек, а тоа се промените на тековните средства и обврски (со исклучок на парите и ставките кои влијаеле на пресметаната нето добивка, а не предизвикале парични приливи и одливи).

Најчест пример на оперативен расход кој не влијае на парите е расходот на амортизација (депрецијација). Книжењето на амортизацијата ги задолжува (зголемува) расходите и ја одобрува (зголемува) сметката на акумулирана амортизација.

Оваа трансакција нема влијание на парите (парични приливи и одливи) и поради тоа не треба да биде вклучена при мерење на паричните текови од оперативни активности. Со оглед на тоа што расходот за амортизација бил претходно одбиен при утврдување на нето добивката во Билансот на успех, при мерењето на паричните текови од оперативни активности мора да биде додадена на нето добивката или загубата.

Друштвата имаат и други расходи кои се додаваат на нето добивката, бидејќи тие всушност не претставуваат употреба на парите на друштвото, односно не предизвикуваат парични одливи на друштвото, тие често се нарекуваат **непарични (неготовински) трошоци** или расходи (*на пример:* резервирања, одложени даноци и друго).

Одредени приходи и добивки кои се вклучени во пресметувањето на нето добивката не обезбедуваат паричен прилив, овие ставки се нарекуваат **непарични приходи**. Тие мора да бидат одземени од нето добивката за да се пресметаат паричните текови од оперативни активности. Овие ставки вклучуваат амортизација на премијата на обврзниците и друго.

**ОСНОВНИ ПРАВИЛА ЗА УТВРДУВАЊЕ НА
 ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ПО ИНДИРЕКТЕН МЕТОД**

Според индиректниот метод при усогласувањето на нето добивката, односно загубата најчесто се користат следнава шема:

Нето добивка (загуба):

- + Амортизација за материјалните средства;
- + Амортизација за нематеријалните средства;
- + Амортизација на дисконтот на емитуваните обврзници;

- Амортизација на премијата на емитуваните обврзници;
- + Расходи од продажба на долгорочни материјални и нематеријални средства;
- Приходи од продажба на долгорочни материјални и нематеријални средства;
- + Намалување на побарувањата од купувачите од оперативни активности
- Зголемување на побарувањата од купувачите од оперативни активности (вклучувајќи ги побарувањата за камати)
- + Намалување на залихите
- Зголемување на залихите
- Намалување на обврските кон добавувачите за сировини, материјали и стоки и однапред платени трошоци (активни временски разграничувања) *на пример*, однапред платено осигурување, наемнина, реклама и слично
- + Зголемување на обврските кон добавувачите како и другите обврски како што се одложени плаќања, обврските за плати и дневници, обврски за царини и даноци, обврски за камати (исклучувајќи ги обврските за дивиденди кои се вклучени во финансиските активности)
- + Намалување на нераспоредена добивка на придружни друштва
- Зголемување на нераспоредена добивка на придружни друштва

= Паричен тек од оперативни активности

Од изнесеното произлегува дека неготовинските оперативни расходи, неготовинските приходи, добивки и загуби се сведуваат на нула во Билансот на успех изготвен според готовинскиот принцип.

Како општо правило, зголемувањето на тековни средства, освен парите го намалува паричниот прилив или го зголемува паричниот одлив. Така кога побарувањата од купувачите се зголемуваат, приходите од продажба на готовинска основа се намалуваат (ако некои купувачи купиле стока, а сè уште немаат платено). Кога залихите се зголемуваат, трошоците на продадени производи на готовинска основа се зголемуваат (зголемувајќи ги паричните одливи). Кога однапред платените расходи се зголемуваат, поврзаните оперативни расходи на готовинска основа исто така се зголемуваат (пример друштвото платило осигурување за наредниот пресметковен период).

Зголемувањето на тековните обврски го зголемува паричниот прилив или го намалува паричниот одлив. Така кога се зголемуваат обврски кон добавувачите, трошоците на продадени производи на готовинска ос-

нова се намалуваат (наместо со плаќање, набавката била направена со одложено плаќање). Кога пресметаната обврска (*пример*, за плата) се зголемува, поврзаниот оперативен расход (расход за плата) на готовинска основа се намалува (*на пример*, друштвото пресметало повеќе плата отколку што исплатило).

Во продолжение Ви даваме практичен пример на Извештај за парични текови составен по индиректен метод.

Забелешка: Извештајот е изработен врз основа на податоците кои се дадени во примерот по директен метод.

**ИЗВЕШТАЈ
ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ПО ИНДИРЕКТНА
МЕТОДА НА ИНТЕРМАК - СКОПЈЕ ЗА 2020 ГОДИНА**

Р. бр.	О П И С	ИЗНОС
I.	ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ОПЕРАТИВНИ АКТИВНОСТИ	
	Нето профит (добивка по оданочување)	35.009
	Амортизација	4.400
	Зголемување на побарувањата	(66.000)
	Намалување на залихите	10.000
	Зголемување на обврските од добавувачите	17.000
	Намалување на обврските за ДДВ	(709)
	Зголемување на обврските за данок од добивка	1.000
	Неоперативна загуба од продажба на нетековни средства	200
	Вкупни корегирања	(34.109)
	Нето парични текови од оперативни активности	900
II.	ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ВЛОЖУВАЧКИ АКТИВНОСТИ	
	Зголемување на нетековни средства (набавка на опрема)	(14.000)
	Намалување на нетековни средства (продажба на опрема)	800
	Загуба од продажба на нетековни средства	(200)
	Нето парични текови од вложувачки активности	(13.400)
III.	ПАРИЧНИ ТЕКОВИ ОД ФИНАНСИСКИ АКТИВНОСТИ	
	Намалување на даден кредит	5.000
	Зголемување на обврски за долгорочен кредит	6.600
	Намалување на акумулирана добивка (исплата на дивиденда)	(1.200)
	Нето парични текови од финансиски активности	10.400
IV.	НЕТО ЗГОЛЕМУВАЊЕ ИЛИ НАМАЛУВАЊЕ НА ПАРИТЕ И ПАРИЧНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ	(2.100)
V.	ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПОЧЕТОКОТ НА ГОДИНАТА	4.000
VI.	ПАРИ И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА КРАЈОТ НА ГОДИНАТА	1.900

100 – Парични средства на трансакциски сметки во денари од 01.01 до 31.12.2020 год.

S° 19	4.000	253.000	Плаќање на добав.
Наплат. од купув.	330.000	36.000	Операт. трошоци
Наплат. камати	300	1.600	Камати
Продажба на опрема	600	32.800	Обврски за ДДВ
Враќање на кредити	5.000	4.000	Данок од добивка
		2.000	Аконт. на данок од доб.
		5.000	Наб. на опрема
		2.400	Отплата на кредит
		1.200	Дивиденда
	339.900	338.000	
S° 20	1.900		
1201 – Побарув. од купувачите од продажба на добра (стоки) во земјата		2201 – Обврски спрема добавувачи врз основа на набавка на добра (стоки) во земјата	
S° 13.000		S° 22.000	
396.000	330.000	270.000	
S° 79.000		S° 39.000	
774 – Приходи врз основа на камати од работењето со неповрзани друштва		Кл. 2 – Плати и други трошоци	
1204 – Побарувања од купувачи од продажба на нетековни средства (нематеријални и материјални средства)	300	36.000	36.000
600 (со ДДВ)	600	012 – Постројки и опрема	019 – Акумулирана амортизација на материјални средства
		S° 56.000	S° 28.000
		14.000	4.400
		3.200	2.400
		S° 66.800	S° 30.000
4606 – Загуба од продажба на недвижности, постројки и опрема	800	760 – Добивка од продажба на нематеријални и материјални средства	2623 – Обврски за пресметани камати за дадени кредити и заеми
		509 (без ДДВ)	1.600
			1.600
162 – Краткорочни кредити и заеми во земјата	S° 5.000	230 – Обврски за ДДВ	233 – Обвр. за данок на добивка
	5.000	S° 2.000	S° 4.000
		32.800	2.000
		32.000	S° 4.000
		91	S° 7.000
		S° 1.291	S° 5.000
		2206 – Обврски спрема добавув. за набавка на нетековни средства	281 – Долгорочни обврски врз основа на заеми и кредити во земјата и странство
		5.000	S° 12.000
		S° 14.000	2.400
		S° 9.000	9.000
			S° 18.600
		950 – Задржана (акумулирана) добивка од претходни години	
		1.200	S° 4.000
			S° 2.800

* Во примерот е земена сметката 1000 - Сметки. Меѓутоа под парични средства, се подразбира прометот и состојбата и на други парични сметки (102, 103, 104, 105, 108)

НАСТАНИ ПО ПЕРИОДОТ НА ИЗВЕСТУВАЊЕ

МСС 10 И ОДДЕЛ 32 ОД МСФИ ЗА МСЕ

Вера РАФАЈЛОВСКА

Сметководствениот третман на настаните по периодот на известување, како и обелоденувањата на овие настани во годишната сметка и финансиските извештаи за големите и средни друштва е уреден согласно МСС 10 - Настани по периодот на известување (во натамошниот текст: МСС 10), а за малите и микро друштва согласно Оддел 32 од МСФИ за МСЕ - Настани по крајот на периодот на известување (во натамошниот текст: Оддел 32).

МСС 10 и Оддел 32 се објавени во Правилникот за водење на сметководството ("Службен весник на РМ", број 164/10 и 107/11).

Малите и микро друштва немаат обврска да состават финансиски извештаи за 2020 година. Меѓутоа, може да одлучат да состават финансиски извештаи согласно МСФИ за МСЕ.

Во настани по периодот на известување спаѓаат сите настани до датумот кога финансиските извештаи се одобрени за издавање, дури и ако таквите настани се случиле после јавното објавување на добивката или загубата или други финансиски информации.

МСС 10 и Одделот 32 не се применуваат, ако настаните по периодот на известување укажуваат дека друштвото ќе се ликвидира или материјално ќе го ограничи обемот на своето работење, со што ќе се загрози континуитетот на неговото работење. Тоа значи ако претпоставката за континуитет не е веќе примарна, се бара фундаментална промена на сметководствените политики, односно проценка по пазарна вредност заради упаричување на средствата, а не нивно прикажување според историски трошоци.

Во МСФИ и во МСФИ за МСЕ се користи терминот "ентитет", но во овој напис е користен терминот "друштво", бидејќи тој најчесто се користи во практиката.

Целта на МСС 10 и Одделот 32 е да пропишат:

- а) во кои случаи друштвото треба **да ги корегира годишната сметка и финансиските извештаи** врз основа на настани кои се случиле по периодот на известување; и
- б) **обелоденувањата кои друштвото треба да ги даде** во врска со датумот кога било одобрено издавањето на годишната сметка и финансиските извештаи и настаните по периодот на известување.

Согласно **точката 3** од МСС 10 и **точката 32.2** од Одделот 32, настани по периодот на известување, се настани поволни или неповолни, кои се случуваат помеѓу крајот на периодот на известување и датумот кога финансиските извештаи се одобрени за издавање.

Може да се идентификуваат два вида на настани:

- а) настани кои обезбедуваат доказ за условите кои постоеле на крајот на периодот на известување (*корективни настани по периодот на известување*); и
- б) настани кои укажуваат на условите кои настанале после крајот од периодот на известување (*некорективни настани по периодот на известување*).

Согласно **точката 17** од МСС 10 и **точката 32.9** од Оддел 32, друштвото треба да го обелодени датумот кога годишната сметка и финансиските извештаи се одобрени за издавање, како и кој орган го дал тоа одобрување.

Треба да се прави разлика меѓу датумот на годишната сметка и финансиските извештаи, датумот кога годишната сметка и финансиските извештаи се одобрени за издавање и датумот на издавање, односно кога годишната сметка и финансиските извештаи се усвоени од надлежниот орган:

- 📌 **датумот на годишната сметка и финансиските извештаи** вообичаено е 31.12;
- 📌 **датум кога раководството ја одобрило годишната сметка и финансиските извештаи за издавање**, вообичаено е до 28 Февруари, или најдоцна до

15 Март наредната година или најдоцна до 31 Март наредната година, во зависност од тоа дали се посебни или консолидирани финансиски извештаи. Тоа значи датумот кога управителот, управниот одбор или одборот на директори донел одлука со која ја одобрува годишната сметка и финансиските извештаи за издавање и истите се потпишани од овластените лица на друштвото, со што е преземена одговорноста за годишната сметка и финансиските извештаи;

📌 **датум кога годишната сметка и финансиските извештаи се издадени, за средните и големите друштва**, вообичаено е од март до јуни, односно кога Собранието на акционери или Собирот на содружници донеле одлука за нивното одобрување.

Согласно Законот за трговските друштва, Собранието на акционери има надлежност да одлучува за одобрување на ревидираната годишна сметка и финансиските извештаи. Годишната сметка и финансиските извештаи се подведуваат на ревизија на следниве друштва:

1. Големи и средни друштва - акционерски друштва и друштва со ограничена одговорност;
2. Друштва чии хартии од вредност котираат на берза;
3. Друштва кои составуваат консолидирана годишна сметка и консолидирани финансиски извештаи (согласно член 470 став 10 од ЗТД се распоредуваат во големи друштва).

Ревидираната годишна сметка и ревидираните финансиски извештаи во кои се утврдени отстапувања во податоците на веќе поднесената годишна сметка, односно на веќе поднесените финансиски извештаи, Централниот регистар има обврска да ги обработи. Според тоа согласно нашите законски прописи донесувањето на одлуката за одобрување на годишната сметка и финансиските извештаи од страна на Собранието на акционери или Собирот на содружници за средните и големите друштва може да се смета како дефинитивно одобрување на годишната сметка и финансиските извештаи, бидејќи истите се ставаат на располагање на трети страни.

Важно: Друштвото треба да го обелодени датумот кога годишната сметка и финансиските извештаи биле одобрени за издавање и кој го дал тоа одобрение. Доколку сопствениците на друштвото или други странки имаат овластување да прават измени во годишната

сметка и финансиските извештаи по нивното издавање, друштвото треба да го обелодени овој факт.

КОРЕКТИВНИ НАСТАНИ ПО ПЕРИОДОТ НА ИЗВЕСТУВАЊЕ

Согласно **точката 8** од МСС 10 и **точката 32.4** од Оддел 32, друштвото треба да ги корегира износите кои биле признати во годишната сметка и финансиските извештаи, вклучувајќи ги и поврзаните обелоденувања, со цел во истите да бидат опфатени т.н. корективни настани кои се случиле по периодот на известување. Корективните настани се настани за кои има соодветни докази за постоење на настани кои настанале по периодот на известување до датумот на одобрување.

Примери на корективни настани согласно **точката 9** од МСС 10 и **точката 32.5** од Оддел 32 се:

- а) примено судско решение по периодот на известување со кое се потврдува дека друштвото има сегашна обврска на крајот на периодот за известување;
- б) добиена информација по периодот на известување, која укажува дека постоело оштетување (обезвреднување) на средствата на крајот на периодот на известување или дека претходно признатата загуба заради обезвреднување на средството треба да се корегира. *На пример:*
 - 📌 стечај на купувач кој се случил по периодот на известување, обично потврдува дека постоела загуба заради ненаплатени побарувања на крајот на периодот на известување;
 - 📌 продажбата на залихата по периодот на известување, може да обезбеди доказ за нивната нето реализациона вредност на крајот на периодот на известување.
- в) утврдување на набавната вредност на купени средства по периодот на известување или утврдување на парични приливи од продажба на средства на крајот на периодот за известување;
- г) утврдување на износот на добивката за распределба или исплата на бонуси по периодот на известување, ако друштвото на крајот на периодот на известување има сегашна правна или изведена обврска да се извршат тие плаќања, како резултат на настани кои настанале пред тој датум (МСС 19 Користи за вработени и Оддел 28 Користи на вработените);
- д) откривање на измама или грешки кои покажуваат дека годишната сметка и финансиските извештаи биле неточни.

Во продолжение дадени се неколку примери за настани по периодот на известување до датумот на одобрување од страна на раководството за кои треба да се изврши корекција на годишната сметка и финансиските извештаи.

Пример 1: Примена пресуда од Апелациониот суд по периодот на известување

1. На 24 Февруари 2021 година Друштвото **A** примило пресуда од Апелациониот суд за прекршување на право на трговска марка и има обврска на Друштвото **B** да му исплати отштета од 800.000
Под претпоставка дека годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година се одобрени на 27 Февруари 2021 година, ќе се спроведат корективни книжења и годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година ќе се корегираат.

КНИЖЕЊЕ:

468 -	Казни, пенали и надоместоци на штети и друго.....	800.000
220 -	Обврски спрема добавувачи во земјата	800.000

По пресуда на Апелационен суд

Пример 2: Наплатено побарување по периодот на известување за кое било извршена исправка

1. Друштвото **X** според својата сметководствена политика извршило отпис на побарувањата на 31.12.2020 година 500.000
2. На 15 Февруари 2021 година наплатено е дел од побарувањето..... 290.000
Под претпоставка дека Друштвото ја одобрило годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година на 17 Февруари 2021 година ќе спроведат корективни книжења и годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година ќе се корегираат.

КНИЖЕЊЕ:

455 -	Вредносно усогласување (обезвреднување) на краткорочни побарувањата.....	500.000
129 -	Вредносно усогласување на побарувањата од купувачи	500.000

По одлука извршен отпис на ненаплатени побарувања на 31.12

455 -	Вредносно усогласување (обезвреднување) на краткорочни побарувањата.....	290.000
129 -	Вредносно усогласување на побарувањата од купувачи	290.000

Корекција на исправката на побарувањата

Пример 3: Објавен стечај на купувач по периодот на известување

1. Друштвото **H** има побарување од Друштвото **A** 400.000
2. Во Службен весник на РСМ од 17 Јануари 2021 година објавен е стечај на Друштвото **A**
Со оглед на тоа што наплатата на побарувањето од Друштвото **A** е неизвесна, Друштвото **H** согласно МСС 10 и Одделот 32 треба да искаже корективен настан за 2020 година, под претпоставка дека надлежниот орган годишната сметка и финансиските извештаи ги одобрил на 27 Јануари 2021 година.

КНИЖЕЊЕ:

455 -	Вредносно усогласување (обезвреднување) на краткорочни побарувањата	400.000
129 -	Вредносно усогласување на побарувањата од купувачи	400.000

Исправка на вредноста на побарувањето од купувач над кој е отворен стечај

Напомена: Доколку побарувањето се пријави во стечајната постапка и е потврдено од страна на стечајниот управник ќе биде признат расход од аспект на данокот на добивка.

Пример 4: Обезвреднување на залихи врз основа на нивна продажба по периодот на известување

1. Друштвото **H** на 31.12.2020 година има залиха чија набавна вредност и нето реализациона вредност без ДДВ е 150.000
2. Заради економската криза и намалената побарувачка Друштвото во јануари 2021 година целата залиха ја продало за 110.000 денари, односно под набавната вредност 40.000

Продажбата на залихите по периодот на известување (по 31.12.2020 година), под нивната набавна вредност ја потврдува нејзината остварлива продажна вредност на 31.12.2020 година, и под претпоставка дека надлежниот орган годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година ги одобрил на 6 Февруари 2021 година, ќе се спроведат корективни книжења и годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година ќе се корегираат.

КНИЖЕЊЕ:

456 - Вредносно
усогласување
(обезвреднување)
на залихите 40.000

668 - Вредносно
усогласување
на залихата на стоките 40.000

*Корегирање за сведување на залихите
на нето реализациона вредност*

Напомена: Вредносното усогласување (обезвреднување) на залихите е признат расход од аспект на данокот на добивка.

Пример 5: Обезвреднување на постојани средства

1. На 30 Октомври 2020 година уништен е дел од опрема и до осигурително друштво доставено е барање за надомест за штета 80.000
 2. На 10 Јануари 2021 година Друштвото добило Извештај од осигурителното друштво дека призната е штета за 50.000
- На 31 Декември 2020 година Друштвото не располагало со податоци за обезвреднување на опремата која ќе биде надоместена од осигурителното друштво. Меѓутоа по известувањето од осигурителното друштво добиено по периодот на известување и под претпоставка дека надлежниот орган на Друштвото ја одобрило годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година, на 20 Февруари 2021 година, ќе спроведе книжење за корективен настан и годишната сметка и финансиските извештаи ќе се корегираат.

КНИЖЕЊЕ:

150 - Побарување од
осигурителни друштва 80.000

012 - Постројки и опрема 80.000

Побарување за надомест за штета

451 - Вредносно усогласување
(обезвреднување) на
материјални средства 30.000

150 - Побарување од
осигурителни друштва 30.000

*Корегирање на побарување
за надомест за штета*

Во практиката се случува, особено кај малите и микро друштва, по поднесување на годишна сметка во Централниот регистар, друштвото да утврди дека во годишната сметка има погрешни прикажувања кои се материјално значајни, на пример, помалку или повеќе прикажани приходи на прокнижена фактура, односно ситуација која се однесува за деловен настан од 2021 или фактура, односно ситуација која е прикажана во 2020 година, но се однесува на извршена рата во 2021 година.

Слично може да се случи и со погрешно прикажување на расходите и други деловни настани.

Следствено на тоа погрешно се прикажани финансискиот резултат, средствата и обврските како и обврската за даноците.

Во тој случај, друштвото треба да донесе Одлука за корективните настани и да ја корегира годишната сметка, **со поднесување до Централниот регистар на нова корегирана годишна сметка, заедно со мислење од овластен ревизор.**

Пример 6: Помалку искажан приход

1. Друштвото **A** во мај 2021 година утврдило дека не е прикажана една фактура за извршени работи во 2020 година 2.360.000

КНИЖЕЊЕ:

120 -	Побарувања од купувачи.....	2.360.000
740 -	Приходи од продажба на добра и услуги	2.000.000
230 -	Обврски за ДДВ.....	360.000
Корекција на побарување и приходи		

НЕКОРЕКТИВНИ НАСТАНИ ПО ПЕРИОДОТ НА ИЗВЕСТУВАЊЕ

Друштвото не треба да ги корегира износите кои ги има признаено во годишната сметка и финансиските извештаи за да ги одрази некорективните настани по периодот на известување.

За разлика од корективните настани за кои друштвото ја корегира годишната сметка и финансиските извештаи за тековната година, некорективните настани кои се материјално значајни само ги обелоденува во Белешките кон годишната сметка и финансиските извештаи.

Друштвото треба да ја обелодени секоја категорија на настани по крајот на периодот на известување за кои не се врши исправка:

- природата на настанот
- проценката на финансискиот ефект, или изјава дека ваквата проценка не може да се направи.

Согласно **точката 13** од МСС 10 и **точката 32.8** од Оддел 32, доколку дивидендите се објавени по периодот на известување, но пред годишната сметка и финансиските извештаи да бидат одобрени за издавање, друштвото не треба да ги признае дивидендите како обврска на крајот на периодот за известување, бидејќи во тој период не постои обврска.

Примери на некорективни настани кои генерално резултираат со обелоденување согласно МСС 10 и Оддел 32 од МСФИ за МСЕ се:

- а) Голема деловна комбинација или отуѓување на главна подружница по датумот на известување;
- б) Објавување на план за прекинување на работење;
- в) Големи набавки на средства, отуѓување или планови за отуѓување на средства или експропријација на главни средства од страна на владата;
- г) Уништување на главна производна постројка во пожар;
- д) Објавување, или започнување со имплементација на големо реструктурирање (МСС 37 - *Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства* и Оддел 21 - *Резервирања и неизвесни обврски*);
- ѓ) Издавање или откупување на долгот на друштвото или на неговите сопственички инструменти;
- е) Невообичаено големи промени во цените на средствата или девизните курсеви по периодот на известување;
- ж) Промени на даночните стапки или даночните закони донесени или објавени по периодот на известување кои имаат значајно влијание врз тековните и одложените даночни средства и обврски (МСС 12 - *Даноци на добивка* и Оддел 29 - *Даноци на добивка*);
- з) Преземање на значајни обврзувања или неизвесни обврски, на пример по пат на издавање на значајни гаранции;
- с) Започнување на голем судски спор кој произлегува само од настани кои се случиле по периодот на известување.

Пример 1: Набавка на производна хала по периодот на известување

Во Белешките кон годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година ќе се обелодени набавката на недвижноста:

Настани по периодот на известување

"Врз основа на Договор за купопродажба број _____ на 20 Јануари 2021 година купена е производна хала во населба Хром со површина од 800 м². Вкупната набавна вредност изнесува 3.500.000 денари.

Финансиските ефекти ќе бидат вклучени во годишната сметка и финансиските извештаи за 2021 година."

Пример 2: Големо деловно спојување по периодот на известување

Во Белешките кон годишната сметка и финансиските извештаи за 2020 година Друштвата **А** и **Б** ќе ја обелоденат статусната промена:

Настани по периодот на известување

"На 14 Февруари 2021 година Собранието на акционери на Друштвото **А** и Друштвото **Б** донеле одлука за спојување во ново Друштво **В**.

Основната главнина на новото Друштво **В** е 100.000 акции по 2.000 денари една акција. Друштвото **А** се стекнало со 70.000 акции, додека Друштвото **Б** со 30.000 акции во новото Друштво **В**."

СПОРЕДБА МЕЃУ ОДДЕЛ 32 ОД МСФИ ЗА МСЕ И МСС 10

Оддел 32 е составен на поедноставен јазик и вклучува значително помалку упатства и насоки, меѓутоа се применуваат еднакви принципи како и во МСС 10 и на идентичен начин како и МСС 10 се дефинирани настаните по периодот на известување како и принципите за признавање, мерење и обелоденување на тие настани во годишната сметка и финансиските извештаи.

РАФАЈЛОВСКИ
консалтинг

30
Години со Вас

Членка на
WE ARE AN
INDEPENDENT
MEMBER OF

THE GLOBAL
ADVISORY AND
ACCOUNTING
NETWORK

АКРЕДИТИРАНА КОМПАНИЈА
ЗА КONTИНИУИРАНО ПРОФЕСИОНАЛНО УСОВРШУВАЊЕ
НА СМЕТКОВОДИТЕЛИ И ОВЛАСТЕНИ СМЕТКОВОДИТЕЛИ

ПОЧИТУВАНИ КОЛЕГИ - ДОЛГОГОДИШНИ ПРЕТПЛАТНИЦИ.
РАФАЈЛОВСКИ КОНСАЛТИНГ како и секогаш и овој пат ќе покаже дека Вие сте на прво место.

Оваа година тоа го покажа во повеќе наврати, а сега преку сериозно намалување на цената на годишната претплата за 2021 година во моменти на економска криза предизвикана од здравствената - COVID-19.

Ова е начин сите Вие да може да си дозволите постојани професионални и стручни консултации без да се оптеретува Вашиот годишен буџет.

Годишната претплата за 2021 година за целокупниот пакет на печатени и електронски изданија ќе изнесува:

9.500 ДЕНАРИ

30 години секогаш со Вас и за Вас,
Рафајловски Консалтинг

Следете нè:

ГОДИШНА
ПРЕТПЛАТА
2021

9.500
денари
со вклучен
ДДВ

ЗБИРКА НА
ПРОПИСИ

ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОД

ОД ЗАКУП И ПОДЗАКУП ШТО ГО ОСТВАРУВА

ФИЗИЧКО ЛИЦЕ

Стефан РАФАЈЛОВСКИ

Доход од закуп и подзакуп (закупнина) што го остварува физичко лице - граѓанин, се оданочува согласно членовите од 51 до 54 од Законот за данок на личен доход ("Службен весник на РМ", број 241/18 и "Службен весник на РСМ", број 275/19 и 290/20).

Физичкото лице - граѓанин кое ќе оствари вкупен годишен доход над 2.000.000 денари (во кој е вклучен и данокот на доход) од издавање во закуп или подзакуп на земјиште, деловни простории, опрема, превозни средства и од други видови имот, освен од издавање во закуп на станови и станбени објекти за живеење, има обврска да се регистрира како даночен обврзник за целите на данокот на додадена вредност.

Физичко лице - граѓанин кој издава станбени објекти и станови кои се користат за станбени цели, нема обврска да се регистрира за целите на ДДВ без оглед на висината на остварениот доход, бидејќи тоа е промет кој е ослободен од ДДВ без право на одбивка на ДДВ.

Во овој напис Ви даваме упатства со практични примери за пресметката на данокот на доход од закуп и подзакуп што го остварува физичкото лице (закуподавец) и тоа кога имотот го издава:

- На правно лице и самостоен вршител на дејност, или
- На друго физичко лице, самостоен вршител на дејност - паушалист, дипломатски и конзуларни претставништва и меѓународни организации.

Од аспект на Законот за данокот на личен доход (во натамошниот текст: Законот за ДЛД):

- **Закуподавец** е физичко лице кое издава земјиште, станбени или деловни простории, гаражи,

простории за одмор и рекреација (викендици), опрема, превозни средства и други видови имот.

- **Закупец** е физичко или правно лице кое го употребува земјиштето, станбените и деловните простории, гаражите, просториите за одмор и рекреација (викендици), опремата, превозните средства и други видови имот.
- **Подзакуп** е кога закупецот (физичко лице), закупениот имот му го издава во закуп на друго физичко или правно лице, или според некој друг основ му го предава во употреба.

1 ДОГОВОР ЗА ЗАКУП

Должничко доверителските односи помеѓу физичко лице - граѓанин (закуподавец) и физичко или правно лице или самостоен вршител на дејност (закупец) се уредуваат со договор за закуп или подзакуп во писмена форма согласно членовите од 570 до 602 од Законот за облигационите односи.

Договорот за закуп на недвижности задолжително се заверува кај нотар.

Тоа секако, не значи дека и другите договори за закуп на подвижни добра не треба да бидат заверени кај нотар.

Исто така, физичкото лице - **закуподавец треба да даде Изјава за промет/закуп на недвижност на пропишан образец, која ја заверува нотар.**

Нотарот до Агенцијата за катастар на недвижности по електронски пат ги доставува договорот и Изјавата.

За секоја измена на Договор за закуп се постапува на идентичен начин.

Напомена: Агенцијата за катастар на недвижности електронски е поврзана со Управата за јавни приходи, Управата за имотно правни работи и Централниот регистар (Регистар на права врз недвижности и други регистри).

Во продолжение даден е пример на договор за закуп:

НЈ од Скопје со стан на ул. _____ бр. _____, ЕМБГ _____ како закуподавец; и Друштвото МАКИНВЕСТ ДОО Скопје, застапувано од Управителот _____ како закупец на ден _____ 2021 година склучија:

ДОГОВОР ЗА ЗАКУП

Член 1

Закуподавецот го дава под закуп, а закупецот го зема под закуп деловниот простор во објектот кој се наоѓа во Скопје на ул. _____ бр. _____ со сите простории што му припаѓаат со површина од 300 м² (натаму: објектот).

Член 2

Договорот за закуп се склучува со време на траење од 3 години и тоа од _____ 2021 година до _____ 2023 година.

Член 3

За користење на објектот закупецот на закуподавецот ќе му плаќа закупнина во нето износ од _____ денари месечно.

Висината на закупнината од став 1 на овој член за време на договорениот период не се менува. Закупнината ќе се плаќа на трансакциска сметка број _____ издадена од Тутунска банка АД - Скопје, по истекот на месецот најдоцна до 15-ти во наредниот месец.

Член 4

Закуподавецот се обврзува објектот да го предаде во состојба која спрема важечките прописи е подобна за користење најдоцна до _____ 2021 година.

Член 5

За време за кое е склучен договорот трошоците за: парно греење, електрична енергија, вода, телефон и одржување на заеднички простории паѓаат врз товар на закупецот.

Трошоците од став 1 на овој член до денот на отпонување на закупот како и оштетувањето и дефектите кои се резултат на амортизација на објектот паѓаат врз товар на закуподавецот.

Член 6

Доколку закупецот не се придржува кон своите обврски од договорот или за време на користење на објектот, истиот не го чува и го оштетува, или не ги плаќа редовно сметките за комуналните услуги од член 5 на овој договор, закуподавецот има право да го раскине договорот еднострано и да ја наплати штетата.

Член 7

По истекот на договорениот рок, закуподавецот е согласен доколку го издава истиот простор по истекот на овој закуп да го понуди првенствено на горенаведениот закупец.

Договорот може да биде продолжен со склучување на Анекс на овој договор и тоа _____ пред истекот на рокот утврден во овој договор.

Член 8

Доколку дојде до промена на овластеното лице кај закупецот, закупецот се обврзува навремено да го извести закуподавецот.

Член 9

Без претходна согласност на закуподавецот, закупецот не смее да го дава објектот во подзакуп или да врши битни преправки. Доколку закуподавецот се сложи на одредени преправки, за тоа ќе се склучи Анекс кој ќе биде составен дел на овој договор.

Член 10

За времетраењето на договорот закуподавецот не смее да склучува други договори во врска со овој објект и ќе го штити закупецот од евикција.

Член 11

Данокот на доход кој произлегува од овој договор е врз товар на закупецот.

Член 12

Доколку закуподавецот во одреден период има намера да го продаде објектот, првенство на купување му се дава на закупецот.

Член 13

Во случај на спор надлежен е судот според локацијата на објектот.

Член 14

Овој договор е составен во пет еднакви примероци, од кои по два на договорените страни и еден за нотарот каде што ќе биде заверен.

За закуподавец

НЈ

За закупец

Макинвест ДОО - Скопје

2 ДОХОД ОД ЗАКУП ИЛИ ПОДЗАКУП

Под доход од закуп и подзакуп се подразбира доходот што обврзникот - физичкото лице го остварува од издавање во закуп и подзакуп на недвижен и подвижен имот (**земјиште, станбени или деловни простории, гаражи, простории за одмор и рекреација - викендици, опрема, превозни средства и други видови имот**).

Во доход од закуп и подзакуп се вклучуваат и надоместоците на трошоците за сите давања и услуги на кои се обврзал закупецот, односно подзакупецот, да ги изврши за сметка на закуподавецот (адаптација, реновирање, сервисирање, поправки, соодветни вградувања на опрема, инсталации и слично).

3 ДАНОЧЕН ОБВРЗНИК

Обврзник на данокот на доход од закуп и подзакуп на недвижен и подвижен имот е физичкото лице кое остварува доход од закуп и подзакуп, освен кога

Даноци

исплатувач на доходот е правно лице или самостоен вршител на дејност.

4 ДАНОЧНА СТАПКА

Доходот од закуп и подзакуп на недвижен и подвижен имот се оданочува со единствена **даночна стапка од 10%** од 1 Јануари 2020 година до 31 Декември 2022 година.

5 ДАНОЧНА ОСНОВА

Основа за пресметување на данокот на доход од закуп е **бруто-доходот намален за нормираните трошоци** и тоа:

- За неопремен стан и деловен простор и за друг недвижен и подвижен имот 10%
- За опремен стан и деловен простор 15%

5.1 ПРЕСМЕТКА НА ДАНОКОТ НА ДОХОД КОГА Е ДОГОВОРЕН НЕТО ДОХОД ОД ЗАКУП

Ако доходот од закуп е **договорен во нето доход**, исплатувачот на доходот (правното лице или самостојниот вршител на дејност), пресметката на данокот на доход од закуп, може да ја изврши на **два начина**:

- а) со пресметана стапка,**
- б) со коефициент на претворање на нето во бруто доход.**

Податоци за пресметка:

$K1 = 0,10$ (коефициент на даночна стапка)

$KH_{10} = 0,10$ (коефициент за нормирани трошоци од 10% за ненаместен стан или деловен простор, како и за друг недвижен и подвижен имот)

$KH_{15} = 0,15$ (коефициент за нормирани трошоци од 15% за наместен стан или деловен простор)

а) Пресметана стапка

Со нормирани трошоци 10%

$$\frac{K1 \times (1 - KH_{10})}{1 - [K1 \times (1 - KH_{10})]} \times 100 = \frac{0,10 \times (1 - 0,10)}{1 - [0,10 \times (1 - 0,10)]} \times 100$$

= 9,890110% - Пресметана стапка

или

$$\frac{(100 - 10) \times 10\%}{100 - [(100 - 10)] \times 10\%} = 9,890110\% - \text{Пресметана стапка}$$

Со нормирани трошоци 15%

$$\frac{K1 \times (1 - KH_{15})}{1 - [K1 \times (1 - KH_{15})]} \times 100 = \frac{0,10 \times (1 - 0,15)}{1 - [0,10 \times (1 - 0,15)]} \times 100$$

= 9,289617% - Пресметана стапка

или

$$\frac{(100 - 15) \times 10\%}{100 - [(100 - 15)] \times 10\%} = 9,289617\% - \text{Пресметана стапка}$$

б) Коефициент за претворање на нето во бруто доход

Со нормирани трошоци 10%

$$1 - [0,10 \times (1 - 0,10)] = \mathbf{0,910}$$

Со нормирани трошоци 15%

$$1 - [0,10 \times (1 - 0,15)] = \mathbf{0,915}$$

Врз основа на претходните пресметки, во продолжение во **Табела 1** дадени се пресметаните стапки и пресметаните коефициенти во зависност од нормираните трошоци:

Табела 1

Закуп за:	Нормирани трошоци	Пресметана стапка	Коефициент
Ненаместен стан и деловен простор и за друг недвижен и подвижен имот	10%	9,890110%	0,910
Наместен стан и деловен простор	15%	9,289617%	0,915

I ИЗДАВАЊЕ НА ИМОТ НА ПРАВНО ЛИЦЕ

Ако договорот за закуп е склучен помеѓу **физичко лице (закуподавец) и правно лице или самостоен вршител на дејност (закупец)**, обврската да го

пресмета, задржи и плати данокот на доход во име на физичкото лице - закуподавец е на исплатувачот на доходот, односно правното лице или самостојниот вршител на дејност.

Исплатувачот на доходот (правното лице или самостојниот вршител на дејност - закупец) е должен за секоја поединечна исплата на доходот на физичкото лице (граѓанин) - закуподавец, до УЈП да достави Електронска пресметка е-ППД и докази преку системот е-Персонален данок e-pdd.ujp.gov.mk и да го плати данокот.

За пресметаниот и платен "данок по добивка", правното лице, односно самостојниот вршител на дејност (закупец) е должен на физичкото лице - закуподавец да му издаде примерок од пресметката на платениот данок (аконтација).

Напомена:

Согласно член 108 од Законот за ДЛД, ако исплатувачот (правно лице или самостоен вршител на дејност), не ги исполни претходно наведените обврски, ќе му се изрече глоба и тоа во денарска противвредност за:

- **Микро трговец** од 300 до 1.000 евра, а за одговорното лице од 50 до 250 евра;
- **Мал трговец** од 600 до 2.000 евра, а за одговорното лице од 100 до 500 евра;
- **Среден трговец** од 1.800 до 6.000 евра, а за одговорното лице од 150 до 500 евра;
- **Голем трговец** од 3.000 до 10.000 евра, а за одговорното лице од 200 до 500 евра.

Согласно измените од член 10 од Законот за ДЛД ("Службен весник на РСМ", број 275/19) со кој е изменет ставот 2 од член 84:

"аконтацијата на данокот на доход од закуп и подзакуп (ако исплатувачот води деловни книги), пресметана со примена на единствената даночна стапка од 10% се смета за конечно намирена даночна обврска".

1.1 ОДАНОЧУВАЊЕ НА РЕЖИСКИ ТРОШОЦИ КОИ ГЛАСАТ НА ФИЗИЧКО ЛИЦЕ

Сметките за режиските трошоци (струја, вода, парно и слично) кои гласат на физичкото лице закуподавец, а кои ги плаќа правното лице - закупец, подлежат на оданочување со данок на доход, бидејќи се сметаат како спореден промет на главниот промет - закупнината.

Во врска со поставеното прашање: *Дали режиските трошоци кои гласат на физичкото лице се приход, односно доход на физичкото лице и треба да се оданочат со данок на доход ако во договорот за закуп закупецот се обврзал да ги плаќа овие трошоци?*, во месец март 2019 година УЈП даде мислење за следниве случаи:

1. Ако закупецот - правно лице, деловниот простор кој го земал под закуп од физичко лице - закуподавец, **го користи за вршење на дејноста, на режиските трошоци, нема обврска да задржи и плати данок на доход.**
2. Ако станбениот простор е сопственост на физичкото лице (**вработено** кај правното лице) и се издава на правното лице, а **физичкото лице (вработено) има живеалиште во станбениот простор**, закупецот има обврска согласно член 15 став 1 точка 2 од ЗДЛД да пресмета и плати данок на сметките за **режиски трошоци**, при што доходот се смета како доход од работа и се **оданочува со стапка од 10%** (од 2020 до 2022 година).
Ако физичкото лице **нема живеалиште** во станбениот простор, а правното лице го **користи** станбениот простор **за потребите на дејноста, тогаш нема обврска за данок на режиските сметки.**
3. Ако станбениот простор е сопственост на физичко лице (**невработено** кај правното лице) и се издава на правното лице, а физичкото лице или член на неговото потесно семејство **имаат живеалиште во станбениот простор**, закупецот **има обврска** согласно член 71 став 1, член 80 став 1 точка 9 и член 92 став 1 од ЗДЛД, **да пресмета, задржи и плати данок на доход за сметките за режиски трошоци**, при што како доход се смета друг доход и се оданочува со **стапка од 10%** (од 2020 до 2022 година, "Службен весник на РСМ", број 275/19).
Ако физичкото лице или член на неговото семејство **немаат живеалиште** во станбениот простор, а правното лице **го користи станбениот простор за дејноста, тогаш нема обврска за данок на личен доход за режиските сметки.**
4. Ако станбениот простор сопственост на физичкото лице се издава на **правно лице или вршител на самостојна дејност и закупецот не го користи за дејноста** (нема регистрирано седиште или подружница), **во тој случај закупецот има обврска да пресмета, задржи и плати данок на доход** за сметките за режиски трошоци согласно член 15 став 1 точка 2 доколку одговорното лице **е вработено**.

тено во правно лице, или согласно член 71 став 1, доколку истото **не е вработено** во правното лице, како остварен доход на одговорното лице во правното лице.

1.2 ПРАКТИЧНИ ПРИМЕРИ

Во продолжение Ви даваме неколку практични примери за пресметка на данокот на доход од закупнина, кога закупец е правно лице или самостоен вршител на дејност, и тоа:

- Данок на доход за закупнина за ненаместен деловен простор кога физичкото лице - закуподавец е даночен обврзник регистриран за целите на ДДВ (Пример 1);
- Данок на доход за закупнина за наместен стан (Пример 2);
- Данок на доход за закупнина за превозно средство (Пример 3).

Пример 1: Данок на доход за закупнина за ненаместен деловен простор кога физичкото лице - закуподавец е даночен обврзник регистриран за целите на ДДВ

1. **Физичкото лице Никола Јорданов - закуподавец и друштвото МАКИНВЕСТ ДОО, Скопје - закупец** склучиле договор за закуп на ненаместен деловен простор за период од..... 3 години
2. **Месечниот износ на закупнина е договорен:**
а) во бруто доход 180.000
б) во нето доход..... 163.800
3. **Данокот на нето доход е пресметан со пресметана стапка**..... 9,890110%
4. **Физичкото лице - закуподавец на МАКИНВЕСТ ДОО, Скопје - закупец** му доставил фактура за закупнина со обверска за плаќање од..... 196.200
5. **Друштвото МАКИНВЕСТ ДОО до УЈП доставило Електронска пресметка е-ПДД за данокот на доход за закупнина**
6. **Закуподавецот и закупецот се даночни обврзници регистрирани за целите на ДДВ**

Напомена:

Во **Пример 1**, трошоците за струја, вода, парно и друго според договорот, ги плаќа **МАКИНВЕСТ ДОО**, бидејќи сметките гласат на **МАКИНВЕСТ ДОО - закупец**.

Доколку сметките за овие трошоци се на име на физичкото лице - закуподавец, во тој случај се постапува како што е дадено во точката 1.1 од овој напис.

Во **Пример 1**, под **а)** договорена е закупнина во **бруто доход од 180.000 денари**.

а) Пресметка на данокот на доход:

1. Бруто доход.....	180.000
2. Нормирани трошоци за ненаместен деловен простор (180.000 x 10%).....	18.000
3. Даночна основа (180.000 - 18.000).....	162.000
4. Данок на доход (162.000 x 10%).....	16.200
5. Нето доход (180.000 - 16.200).....	163.800

Во **Пример 1**, под **б)** договорена е закупнина во **нето доход од 163.800 денари**.

б) Пресметка на данокот на доход:

1. Нето доход.....	163.800
2. Пресметана даночна стапка.....	9,890110%
3. Данок на доход (163.800 x 9,890110%).....	16.200
4. Бруто доход (163.800 + 16.200).....	180.000

А. КАЈ МАКИНВЕСТ ДОО (ЗАКУПЕЦ)

Врз основа на податоците во **Пример 1**, **Никола Јорданов - закуподавец на Макинвест ДОО** му ја доставил следнава фактура:

www.rafajlovski.com.mk

НИКОЛА ЈОРДАНОВБул. Илинден бр. 180/12
1000 Скопје

Скопје, 05.02.2021

Транс. с/ка: 21050621090777

Комерцијална Банка АД Скопје

МК 4050034728571

(даночен број за ДДВ)

Фактура број 1/20за **МАКИНВЕСТ ДОО СКОПЈЕ** ул. Народен фронт бр. 10

(име и адреса на примачот)

Ред. бр.	Опис	Износ
1	Закупнина за месец Јануари 2021 година по Договор бр. 1 од 20.12.2020 година	163.800
2	Данок на доход (163.800 x 9,890110%)	16.200
3	Даночна основа	180.000
4	ДДВ 18%	32.400
Вкупно:		212.400
За плаќање (163.800 + 32.400):		196.200

Со букви: стодеведесетистилјадидвестеденариОвластено лице за
потпишување на фактури*Никола Јорданов*

Одговорно лице

Никола Јорданов

ВАЖНО: *Макинвест на Никола Јорданов ќе му плати помалку 32.400 за данокот на доход од закуп, бидејќи како закупец е должен до УЈП да поднесе Електронска пресметка и тој данок да го плати.*

Врз основа на податоците од **Пример 1** во сметководството на друштвото **МАКИНВЕСТ ДОО** спроведени се следниве:

КНИЖЕЊА:

4143 - Наемнини од граѓани
за недвижности 180.000
1300 - Данок на додадена вредност ... 32.400
2531 - Обврски за наем од
физички лица 196.200
23508 - Обврска за данок на
доход за закуп 16.200

**Закупнина за деловен простор
за месец јануари 2021 година**

2531 - Обврски за наем од
физички лица 196.200
23508 - Обврска за данок на
доход за закуп 16.200
100 - Сметка 212.400

Платена закупнина и данок на доход

Врз основа на податоците во **Пример 1**, друштвото **Макинвест ДОО** до УЈП ја доставило следнава Електронска пресметка е-ППД:

ПОПОЛНУВАЊЕ НА Е-ППД ПРЕСМЕТКА

Обврзници - податоци за исплатите										
ЕМБГ	Име	Презиме	Трансакциска сметка	Вид доход	Подвид доход	Бруто / Остварен доход	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход	Прилози
2406975450015	Никола	Јорданов	21050621090777	Т.6	С6.1.	180.000,00	18.000,00	16.200,00	196.200,00	

ЕМБГ	Име	Презиме	Општина	Држава во која е резидент исплатувачот	Начин на исплата	Трансакциска сметка
2406975450015	НИКОЛА	ЈОРДАНОВ	СКОПЈЕ	МАКЕДОНИЈА	Трансакциска сметка	21050621090777
Вид доход	Подвид доход					
Т.6 Доход од закуп и подзакуп	С6.1. Доход од закуп, освен од издавање на опремени станбени и деловни простории					
Забелешка на исплатувачот	Датум исплата	Бруто / Остварен доход				
Договор за закуп на деловен простор бр. 1/20		180.000,00				
ДДВ износ	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход			
32.400,00	18.000,00	16.200,00	196.200,00			
Залиши промена на ставка	Откажи	Бриши ставка				

Вкупно бруто/остварен доход:	180.000,00	Вкупно данок на доход:	16.200,00	Вкупно нето доход:	196.200,00
------------------------------	-------------------	------------------------	------------------	--------------------	-------------------

Пример 2: Данок на доход за закупнина за наместен стан за член на управен одбор

1. Друштвото **ИМАКО ДООЕЛ - закупец** и физичкото лице **Стојан Стојанов - закуподавец** склучиле договор за закуп на наместен стан за период од... 2 год.
2. Месечна закупнина - нето доход..... 30.000
3. Станот ќе го користи членот на Управниот одбор на **ИМАКО Горан Павлов**.
4. Согласно договорот друштвото покрај станот на **Горан Павлов** ќе му исплати и месечен нето надомест во износ од..... 20.000
5. **Закуподавецот** не е даночен обврзник регистриран за целите на ДДВ
6. Данокот е пресметан со примена на коефициент..... 0,915

Пресметка на данокот на доход за закуп:

1. Бруто доход (30.000 : 0,915) 32.787
2. Нормирани трошоци (32.787 x 15%) 4.918
3. Даночна основа (32.787 - 4.918)..... 27.869
4. Данок на доход (27.869 x 10%)..... 2.787
5. Нето доход (32.787 - 2.787) 30.000

Пресметка на данокот за надоместокот на членот на управниот одбор:

Непаричен надоместок: 30.000 x 11,1111% = 3.333

Паричен надоместок: 20.000 x 11,1111% = 2.222

Вкупно данок на доход = 5.555

Врз основа на податоците од **Пример 2** и пресметката на данокот на доход во сметководството на друштвото **ИМАКО ДООЕЛ - закупец** спроведени се следниве:

КНИЖЕЊА:

4143 - Наемнини од граѓани за недвижности	32.787
2531 - Обврски за наем од физички лица	30.000
23508 - Обврска за данок на доход за закуп.....	2.787
Закупнина на наместен стан за месец ____ 2021 година	

4420 - Надомест на член на управен одбор	55.555
2510 - Обврски за надомест и други примања на член на управен одбор	50.000
23501 - Обврски за данок на доход за надомест на член на управен одбор	5.555

Надомест на член на управен одбор и данок на доход за месец ____ 2021 година

2531 - Обврски за наем од физички лица	30.000
2510 - Обврски за надомест и други примања на член на управен одбор	50.000
23508 - Обврска за данок на доход за закуп	2.787
23501 - Обврски за данок на доход за надомест на член на управен одбор	5.555
100 - Сметка	58.342
4143 - Наемнина од граѓани за недвижности.....	30.000

Исплатено за закупнина, надомест на член на управен одбор и данок на доход

Во врска со **Пример 2**, ги даваме следниве појаснувања:

✓ Друштвото **ИМАКО ДООЕЛ - закупец** има обврска до УЈП да достави две Електронски пресметки е-ППД:

- **Едната** за данокот на доход за платената закупнина на физичкото лице.

- Во **другата** Електронската пресметка е-ППД како:

- **една ставка** е внесен износот на паричниот надоместок за членот на управниот одбор во износ од 20.000 денари и пресметаниот данок во износ од 2.222 денари,

- **втора ставка** е за пресметаниот данок на доход во износ од 3.333 денари за платената закупнина од страна на друштвото во износ од 30.000 денари, за станот кој ќе го користи членот на управниот одбор, бидејќи платената закупнина за него е нето доход во натура, односно друг вид на доход.

Во втората ставка не е внесена трансакциската сметка, бидејќи не се врши исплата на износот од 30.000 денари на членот на управниот одбор, туку само друштвото ќе го плати данокот на доход од 3.333 денари.

Друштвото **вкупно ќе плати 58.342 денари** (на физичкото лице - закуподавец **30.000 денари** и за данокот на доход **2.787 денари**, и на членот на управниот одбор **20.000 денари** и данок на доход од **5.555 денари**).

ПОПОЛНУВАЊЕ НА Е-ПДД ПРЕСМЕТКА ЗА ЗАКУП НА СТАЊБЕН ПРОСТОР

Обврзници - податоци за исплатите										
ЕМБГ	Име	Презиме	Трансакциска сметка	Вид доход	Подвид доход	Бруто / Остварен доход	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход	Прилози
2502693128740	Стојан	Стојанов	2108432050843	T.6	S6.2.	32.787,00	4.918,00	2.787,00	30.000,00	

ЕМБГ	Име	Презиме	Општина	Држава во која е резидент исплатувачот	Начин на исплата	Трансакциска сметка
2502693128740	СТОЈАН	СТОЈАНОВ	СКОПЈЕ	МАКЕДОНИЈА	Трансакциска сметка	2108432050843
Вид доход	Подвид доход					
T.6 Доход од закуп и подзакуп	S6.2. Доход од закуп на опремени станбени и деловни простории					
Забелешка на исплатувачот	Датум исплата		Бруто / Остварен доход			
Договор за закуп за станбен простор			32.787,00			
ДДВ износ	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход			
	4.918,00	2.787,00	30.000,00			
<input type="button" value="Залиши промена на ставка"/> <input type="button" value="Откажи"/> <input type="button" value="Бриши ставка"/>						

Вкупно бруто/остварен доход:	32.787,00	Вкупно данок на доход:	2.787,00	Вкупно нето доход:	30.000,00
------------------------------	------------------	------------------------	-----------------	--------------------	------------------

ПОПОЛНУВАЊЕ НА Е-ПДД ПРЕСМЕТКА ЗА НАДОМЕСТ НА ЧЛЕН НА УПРАВЕН ОДБОР

Обврзници - податоци за исплатите										
ЕМБГ	Име	Презиме	Трансакциска сметка	Вид доход	Подвид доход	Бруто / Остварен доход	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход	Прилози
2005985450003	Горан	Павлов	200005762321277	T.1	S1.10.	22.222,00	0,00	2.222,00	20.000,00	

ЕМБГ	Име	Презиме	Општина	Држава во која е резидент исплатувачот	Начин на исплата	Трансакциска сметка
2005985450003	ГОРАН	ПАВЛОВ	СКОПЈЕ	МАКЕДОНИЈА	Трансакциска сметка	200005762321277
Вид доход	Подвид доход					
T.1 Доход од работа	S1.10. Примања на членови на органите на управување и на органите на надзор во тр					
Забелешка на исплатувачот	Датум исплата		Бруто / Остварен доход			
			22.222,00			
ДДВ износ	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход			
	0.00	2.222,00	20.000,00			
<input type="button" value="Залиши промена на ставка"/> <input type="button" value="Откажи"/> <input type="button" value="Бриши ставка"/>						

Вкупно бруто/остварен доход:	22.222,00	Вкупно данок на доход:	2.222,00	Вкупно нето доход:	20.000,00
------------------------------	------------------	------------------------	-----------------	--------------------	------------------

Обврзници - податоци за исплатите										
ЕМБГ	Име	Презиме	Трансакциска сметка	Вид доход	Подвид доход	Бруто / Остварен доход	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход	Прилози
2005985450003	Горан	Павлов	200005762321277	T.1	S1.10.	22.222,00	0,00	2.222,00	20.000,00	
2005985450003	Горан	Павлов		T.1	S1.10.	33.333,00	0,00	3.333,00	30.000,00	

ЕМБГ	Име	Презиме	Општина	Држава во која е резидент исплатувачот	Начин на исплата	Трансакциска сметка
2005985450003	ГОРАН	ПАВЛОВ	СКОПЈЕ	МАКЕДОНИЈА	Друг начин	
Вид доход	Подвид доход					
T.1 Доход од работа	S1.10. Примања на членови на органите на управување и на органите на надзор во тр					
Забелешка на исплатувачот	Датум исплата		Бруто / Остварен доход			
	05.02.2021		33.333,00			
ДДВ износ	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход			
	0.00	3.333,00	30.000,00			
<input type="button" value="Залиши промена на ставка"/> <input type="button" value="Откажи"/> <input type="button" value="Бриши ставка"/>						

Вкупно бруто/остварен доход:	55.555,00	Вкупно данок на доход:	5.555,00	Вкупно нето доход:	50.000,00
------------------------------	------------------	------------------------	-----------------	--------------------	------------------

Пример 3: Данок на доход за закупнина за превозно средство

1. Физичко лице **Ванчо Христов** - **закуподавец** и друштвото **Макинвест ДОО** - **закупец** склучиле договор за закуп на камион во период од 1 година
2. Месечна закупнина - нето доход 20.000
3. Физичкото лице **Ванчо Христов** - **закуподавец** не е регистриран даночен обврзник за целите на ДДВ

Пресметка:

1. Нето доход 20.000
2. Пресметана даночна стапка 9,890110%
3. Данок на доход (20.000 x 9,890110%).... 1.978
4. Бруто доход (20.000 + 1.978)..... 21.978

Врз основа на податоците во **Пример 3**, во сметководството на **Макинвест ДОО** се спроведени следниве:

КНИЖЕЊА:

4145 - Наемнини од граѓани за движен имот	21.978
2531 - Обврски за наем од физички лица	20.000
23508 - Обврска за данок на доход за закуп.....	1.978
Закупнина за камион за месец ____ 2021 година	

Врз основа на податоците во **Пример 3**, друштвото **Макинвест ДОО** до УЈП ја доставило следнава Електронска пресметка е-ППД:

ПОПОЛНУВАЊЕ НА Е-ППД ПРЕСМЕТКА

Обврзници - податоци за исплатите										
ЕМБГ	Име	Презиме	Трансакциска сметка	Вид доход	Подвид доход	Бруто / Остварен доход	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход	Прилози
1710975450012	Ванчо	Христов	21000625099723	T.6	S6.1.	21.978,00	2.198,00	1.978,00	20.000,00	

ЕМБГ	Име	Презиме	Општина	Држава во која е резидент исплатувачот	Начин на исплата	Трансакциска сметка
1710975450012	ВАНЧО	ХРИСТОВ	СКОПЈЕ	МАКЕДОНИЈА	Трансакциска сметка	21000625099723
Вид доход	Подвид доход					
T.6 Доход од закуп и подзакуп	S6.1. Доход од закуп, освен од издавање на опремени станбени и деловни простории					
Забелешка на исплатувачот	Датум исплата		Бруто / Остварен доход			
			21.978,00			
ДДВ износ	Одбитоци	Данок на доход	Нето доход			
	2.198,00	1.978,00	20.000,00			

Вкупно бруто/остварен доход:	21.978,00	Вкупно данок на доход:	1.978,00	Вкупно нето доход:	20.000,00
------------------------------	-----------	------------------------	----------	--------------------	-----------

II ИЗДАВАЊЕ НА ИМОТ НА ДРУГО ФИЗИЧКО ЛИЦЕ

Физичкото лице закуподавец кога издава имот во закуп или подзакуп на друго физичко лице, на самостоен вршител на дејност - паушалист, на дипломатски и конзуларни претставништва, меѓународни организации, должен е да го пријави доходот со поднесување на:

1. Електронска пресметка е-ППД; и

2. Докази преку системот е-Персонален данок e-pdd.ujp.gov.mk и тоа:

- до 10-ти во месецот кој следи по месецот во кој е склучен договорот, односно до 10-ти во месецот кој следи по месецот во кој имотот е предаден во закуп или подзакуп, доколку во договорот е утврдено одложено издавање;
- до 10-ти во месецот кој следи по месецот на издавање, за секој остварен доход во случај кога времетраењето на закупот е пократок од 31 ден во еден месец.

Напомена:

Ако не поднесе Електронска пресметка е-ППД, во пропишаниот рок, ќе му се изрече глоба за сторен прекршок во износ од 50 до 250 евра во денарска противвредност.

Налогот за плаќање на месечните аконтации на данокот на доход, физичкото лице - закуподавец е должно да го плати **најдоцна до 15-ти** во месецот за претходниот месец.

Напомена:

Ако УЈП оцени дека доходот кој е пријавен во Електронската пресметка е-ППД е помал од оној што може да се постигне според месните прилики, во тој случај УЈП ќе изготви Електронска пресметка е-ППД, Решение за утврдување на аконтација на данокот на доход и Налог за плаќање на данокот на доход, односно налози за плаќање на месечните аконтации на данокот на доход.

Пример 1: Пресметка на аконтација на данок кога се издава имот меѓу две физички лица

Физичкото лице **НН** - закуподавец, склучило договор со физичкото лице **СС** - закупец за закуп на ненаместен стан за живеење за цела 2020 година 120.000 денари.

1. Месечен бруто - доход (120.000 : 12) 10.000
2. Нормирани трошоци 10%
3. Даночна стапка 10%

Пресметка на месечна аконтација:

1. Бруто доход..... 10.000
2. Нормирани трошоци (10.000 x 10%) 1.000
3. Даночна основа (10.000 - 1.000)..... 9.000
4. Данок на доход (9.000 x 10%)..... 900
5. Нето доход (10.000 - 900) 9.100

Во **Пример 1**, физичкото лице го издава имотот за период од една година и најдоцна до 10-ти Февруари треба да поднесе Електронска пресметка е-ППД за доходот од закуп. По одобрување од страна на службено лице од УЈП, ќе добие 12 налози ПП-53 за плаќање на месечните аконтации на данокот на доход.

Пример 2: Пресметка на аконтација на данок кога се издава за помалку од 31 ден

Физичкото лице **ТН** издава наместен стан за живеење на турист **МГ** за **три дена** во месец февруари, исто така и за **два дена** во месец февруари на друго физичко лице **ГД**.

1. Бруто доход за три дена..... 4.500
2. Бруто доход за два дена..... 3.000
3. Нормирани трошоци 15%
4. Даночна стапка 10%

Пресметка на аконтација на данокот за три дена:

1. Бруто доход..... 4.500
2. Нормирани трошоци (4.500 x 15%) 675
3. Даночна основа (4.500 - 675)..... 3.825
4. Данок на доход (3.825 x 10%)..... 382
5. Нето доход (4.500 - 382) 4.118

Пресметка на аконтација на данокот за два дена:

1. Бруто доход..... 3.000
2. Нормирани трошоци (3.000 x 15%) 450
3. Даночна основа (3.000 - 450)..... 2.550
4. Данок на доход (2.550 x 10%)..... 255
5. Нето доход (3.000 - 255) 2.745

Во **Пример 2**, физичкото лице - закуподавец за месец февруари, најдоцна до 10-ти Март до УЈП ќе достави **две пресметки** за секој остварен доход.

Пример 3: Пресметка на данокот кога се издава во подзакуп

Физичкото лице **НН** издало деловна просторија во подзакуп, месечниот износ на подзакупот е 50.000 денари. За истата деловна просторија, физичкото лице **НН** плаќа закупнина од 40.000 денари.

Пресметка на данок на подзакуп:

1. Месечен доход на подзакуп..... 50.000
2. Месечен доход на закуп..... 40.000
3. Даночна основа (50.000 - 40.000)..... 10.000
4. Данок на доход (10.000 x 10%)..... 1.000

ПРЕСМЕТКА НА ПЛАТА ЗА 2021 ГОДИНА

Иван **СТОЈАНОВ**

Почнувајќи од 2009 година во Република Македонија се вовеле концепт на цела (брото) плата и се применува интегрирана наплата на персонален данок на доход и на придонесите од плата. Пресметката на платата согласно Законот за работните односи и Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување вклучува пресметки на:

- Придонес за задолжително пензиско и инвалидско осигурување;
- Придонес за задолжително здравствено осигурување;
- Придонес за осигурување во случај на невработеност (придонес за вработување);
- Придонес за задолжително здравствено осигурување за случај на повреда на работа и професионално заболување и,,
- Данок на личен доход.

Со почетокот на секоја годината во месец Јануари, Државниот завод за статистика на РСМ (во продолжение ДЗС) ги објавува податоците за просечна бруто и просечна нето плата во Република Северна Македонија, податоци кои се користат за пресметка на најниската и највисоката основица за пресметка на придонесите од плата и надоместоци од плата. Овој податок кој што го објавува ДЗС се користи како параметар за пресметка во текот на целата година и истиот не се менува.

ПРОСЕЧНО ИСПЛАТЕНА МЕСЕЧНА БРУТО ПЛАТА

Согласно соопштението на ДЗС бр.4.1.21.07 објавено на ден 22.01.2021 година просечно исплатената месечна бруто плата за месец ноември податок што се користи за пресметка на минималната и максималната основица за пресметка на придонесите од задолжително социјално осигурување изнесува **41.141 денари**.

НАЈНИСКА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПРИДОНЕСИ

Согласно член 15 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување најниска основица за плаќање на придонеси од плата изнесува 50% од просечната плата по работник во Република Македонија објавена во месец јануари во тековната година според податоците на Државниот завод за статистика. Овој износ во 2021 година изнесува **20.571 (41.141 x 50%)**.

При пресметката на придонесите секогаш пресметката се врши на дефинираната законска основица за пресметка на придонесите, односно од платата на работникот. Само во ситуации кога така дефинираната основица за пресметка на придонесите е помала од најниската основица за пресметка на придонесите тогаш се врши пресметка на доплата на придонесот до најниската основица.

Во случај кога лицето е вработено на скратено работно време од 20 часа неделно најниската основица за пресметување и плаќање на придонесите за работникот кој е вработен на скратено работно време се добива со множење на бројот на обработените работни часови и вредноста на најниската основица по час. Вредноста на најниската основица по час за вработените кои работат помалку од полното работно време во месецот се утврдува така што најниската основица во износ од 50% од просечната плата по работник во РСМ објавена во месец јануари (20.571), се дели со бројот на работните часови во месецот согласно Закон.

ПРИМЕР ЗА ПРЕСМЕТАНА ПЛАТА И ПРИДОНЕСИ КОГА БРУТО ПЛАТАТА НА РАБОТНИКОТ Е ЕДНАКВА НА МИНИМАЛНАТА ОСНОВИЦА ЗА ПРИДОНЕСИ ЗА 2021 ГОДИНА (ИЗНОС: 20.571)

Напомена: Минималната основица за пресметка и плаќање на придонесите е пониска од основицата која се користи при пресметка на минималната нето плата за 2021 година. Со тоа работодавачите немаат обврска да пресметуваат доплата до најниската основица кога основната плата на работникот е еднаква на минималната плата за 2021 година.

Р. бр.	Опис	Стапка	Износ
1	Бруто плата		20.571
2	Придонеси за задолжително ПИО	18,8%	3.867
3	Придонеси за задолжително здравствено осигурување	7,5%	1.543
4	Дополнителен придонес за задолжително осигурување во случај повреда и професионално заболување	0,5%	103
5	Придонес за задолжително осигурување во случај на невработеност (придонес за вработување)	1,2%	247
6	Вкупни придонеси	28%	5.760
7	Бруто плата намалена за придонеси (7=1-6)		14.811
8	Лично ослободување		8.438
9	Даночна основа за пресметка на данок на личен доход		6.373
10	Данок на личен доход	10%	637
11	Нето плата (11=1-6-10)		14.174

НАЈВИСОКА МЕСЕЧНА ОСНОВИЦА ЗА ПРЕСМЕТКА НА ПРИДОНЕСИ

Како што во Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување е предвидена најниска основица на која задолжително мораат да се платат придонеси, законодавецот во член 16 предвидел највисок износ на плата над кој обврзникот не плаќа придонеси. Согласно член 16 став 1, највисока месечна основица за пресметување и уплата на придонесите за примањата од работен однос од еден обврзник и член 16 став 2 за примањата на извршен член на одбор на директори во трговско друштво, член на управен одбор во трговско друштво, односно управител во трговско друштво е износот од **шеснаесет просечни плати**. За 2021 година највисока основица за пресметка на придонеси изнесува **41.141 x 16 = 658.256 денари**.

За самовработените лица (трговци - поединци, самостојни вршители на дејност) највисоката месечна основица за пресметување и уплата на при-

донесите е износот од дванаесет просечни плати или истата во 2021 година изнесува **41.141 x 12 = 493.692 денари**.

Највисока основица е утврдена и за лице корисник на паричен надоместок за време на привремена невработеност и истата изнесува 80% од просечната плата по работник во РМ објавена во месец јануари или износ од **41.141 x 80% = 32.913 денари**.

Пример 1:

Друштвото АДВ ДОО Скопје склучило договор за вработување со лицето В.М. и во договорот за вработување била дефинирана бруто плата во износ од 700.000 денари. Лицето одговорно за пресметка на придонесите од плата истите потребно е да ги пресмета на највисоката основица од 16 просечни бруто плати.

Пресметка на придонесите до највисока основица:

Р. бр.	Опис	Стапка	Највисока основица за придонеси за 2021
1	2	3	4
1	Највисока основица за пресметка на придонеси		658.256
2	Придонес за задолжително ПИО	18,8%	123.752
3	Придонес за задолжително здравствено осигурување	7,5%	49.369
4	Дополнителен придонес за задолжително здравствено осигурување за случај на повреда на работа и професионално заболување	0,5%	3.292
5	Придонес за задолжително осигурување во случај на невработеност (придонес за вработување)	1,2%	7.899
6	Вкупно придонеси 6 = 2 + 3 + 4 + 5	28%	184.312

Плати и надоместоци

Пресметка на данок на личен доход и делот кој треба да му се исплати на работникот како плата:

Р. бр.	Опис	Стапка	Износ
1	2	3	4
1	Бруто плата на работникот		700.000
2	Износ на придонеси пресметани до највисока основица		184.312
3	Бруто плата на работникот намалена за придонеси $3 = 1 - 2$		515.688
4	Лично ослободување		8.438
5	Даночна основа за пресметка на данок на личен доход $5 = 3 - 4$		507.250
6	Данок на личен доход	10%	50.725
9	Нето плата за работникот $9 = 1 - 2 - 6$		464.963

СТАПКИ НА ПРИДОНЕСИ ЗА 2021 ГОДИНА

При пресметка на придонесите од плата за 2021 година се применуваат стапките пропишани во Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување и тоа:

Задолжителни придонеси од плата	Стапки на придонеси за 2021
Придонес за задолжително ПИО	18,8%
Придонес за задолжително здравствено осигурување	7,5%
Придонес за задолжително осигурување во случај на невработеност (придонес за вработување)	1,2%
Дополнителен придонес за задолжително здравствено осигурување за случај на повреда на работа и професионално заболување	0,5%
Вкупен процент на придонеси за годината	28%

Придонесот за ПИО за стаж на осигурување што се смета со зголемено траење	Стапки на ПИО за придонеси за 2021
Поминати 12 месеца што се сметаат во стаж на осигурување како 18 месеца	9,4%
Поминати 12 месеца што се сметаат во стаж на осигурување како 17 месеца	7,83%
Поминати 12 месеца што се сметаат во стаж на осигурување како 16 месеца	6,27%
Поминати 12 месеца што се сметаат во стаж на осигурување како 15 месеца	4,7%
Поминати 12 месеца што се сметаат во стаж на осигурување како 14 месеца	3,13%
Поминати 12 месеца што се сметаат во стаж на осигурување како 13 месеца	1,57%

R. РАФАЈЛОВСКИ® 30 години со нас
консалтинг

РЕПРЕЗЕНТ 29
Членство на HLB THE GLOBAL ADVISORY AND ACCOUNTING NETWORK
WE ARE AN INDEPENDENT MEMBER OF

АКРЕДИТИРАНА КОМПАНИЈА
ЗА КONTИНИРАНО ПРОФЕСИОНАЛНО
УСОВРШУВАЊЕ НА СМЕТКОВОДИТЕЛИ И
ОБЛАСТЕНИ СМЕТКОВОДИТЕЛИ

ГОДИШНА ПРЕТПЛАТА 2021
9.500 денари со вклучен ДДВ

02/3088-900
ул. Орце Николов бр. 190, 1000 Скопје
info@rafajlovski.com.mk
www.rafajlovski.com.mk

Следете нè:
f t in

ПРОКУРА

СПЕЦИФИЧЕН ВИД НА ТРГОВСКО ПОЛНОМОШНО

Др. Горан РАФАЈЛОВСКИ

Прокурата е институт од областа на застапувањето, типичен за трговското право. Таа е посебен, специфичен вид на полномошно кој настанува на многу посебен начин. Неговата содржина и обемот на овластувања се определени со закон, за разлика од трговското полномошно чија содржина и обемот на овластувања се предмет на договорот склучен меѓу друштвото и полномошникот.

Институтот Прокура, односно статусот, правата и обемот на овластувања на прокуриститот се пропишани во Законот за трговските друштва ("Службен весник на РМ", број 28/04...120/18), а се користат и одредени одредби што се однесуваат на полномошното и застапувањето од Законот за облигационите односи - ЗОО ("Службен весник на РМ", број 18/01...161/09).

ПОИМОТ ПРОКУРА

Терминот прокура влече корени од латинскиот глагол *"procurare"* што значи извршување на работи во име на друг, (да управуваш) како и именката *"procuratio"* што значи да се грижи, да се интересира, односно во поширока смисла застапување на нечии интереси.

Битно за прокурата е да се каже дека таа како институт е поврзана и неодвоива од институтот застапување на трговските друштва.

Потребата од постоење на институтот Прокура е поврзан со потребите на трговскиот промет.

Лицата кои дејствуваат во името на друштвото имаат во принцип неограничени овластувања во поглед на застапувањето на друштвото, за да можат во секоја ситуација да дејствуваат слободно во однос на понудите и побарувачките на пазарот кои бргу се менуваат. Ако е потребен налог или одобрување од страна на друштвото за преземањето на секоја зделка од страна на полномошникот, друштвото ќе нема можност да ја следи динамиката со којашто се одвива

деловниот живот. За да се зајакне сигурноста на тие кои ќе влезат во правни односи со прокуриститот, пропишано е дека со закон утврдениот обемот на овластувања на прокуриститот, не може да се ограничат од страна на друштвото (давателот на прокурата). Ограничувањата на прокурата се определени само со ЗТД.

Прокурата е посебен вид на полномошно, што може да го даде само лице кое има својство на трговец.

Посебноста на прокурата се состои во тоа што таа во ништо не е зависна од внатрешните односи, што постојат меѓу друштвото и прокуриститот. Овие односи можат да настанат врз основа на **договор за налог, договор за работа, договор за учество во друштвото или слично**. Но, својството што го стекнува прокуриститот врз основа на овој договор, склучен со друштвото, нема никакво влијание врз обемот на прокурата. Таа останува сосема иста, таква каква што ја утврдил законот. Дури **нема никакво значење каква титула има прокуриститот** во внатрешните односи на друштвото, дали тој се нарекува генерален директор, само директор, или се нарекува едноставно прокуристит.

ВАЖНО:

Прокурата можеме да ја дефинираме како посебно трговско полномошно со законски утврдена содржина и обемот на овластувања и како такво е полномошно *"sui generis"* и претставува трговско полномошно со многу широки овластувања за ополномоштено лице.

СТЕКНУВАЊЕ НА СВОЈСТВО ПРОКУРИСТИ

Законот за трговските друштва пропишува дека **Прокурата се дава во писмена форма** на начин определен со изјавата за основање на ДООЕЛ, договорот за основање за ДОО, односно со статутот за АД.

За стекнувањето на својството прокуристит од особено значење се следниве прашања:

- Кој може да даде прокура?
- Каква може да биде прокурата?
- На кого може да се даде прокура?
- Какво е дејството на уписот на прокурата во Трговскиот регистар?

Кој може да даде прокура?

Прокура може да даде само правно и физичко лице кое според одредбите на Законот за трговските друштва се смета дека е трговец. Тоа значи дека, прокура можат да дадат трговските друштва и трговците - поединци.

Се поставува прашањето:

Кој во името на друштвото може да даде прокура?

Овде треба да се примени правилото дека прокура можат да дадат лицата и органите кои се овластени да го застапуваат трговското друштво. Со други зборови прокура може да дадат органите на управување и тоа: одборот на директори, управниот одбор, односно управителот. ЗТД пропишува дека прокурата се дава на начин утврден со изјавата за основање на друштвото од едно лице, со договорот за основање на друштвото, односно со статутот на АД. Тоа значи дека, со овие акти содружниците, односно акционерите определуваат кој може да дава прокура и го определуваат начинот на кој се дава прокурата. Давањето на прокура може да биде условено, *на пример*, прокурата да ја даде:

- управителот со согласност на содружниците
- одбор на директори со согласност на органот за надзор, или
- управниот одбор со одобрение на надзорниот одбор.

Со актот за основање се определува дали прокурата се дава како поединечна или како колективна.

Каква може да биде прокурата?

Прокурата може да биде дадена на едно физичко лице (поединечна прокура) или дадена на две или на повеќе физички лица заедно (групна прокура).

Поединечна прокура може да се даде и на повеќе физички лица кои ќе го застапуваат друштвото независно еден од друг, но тоа мора да е назначено во прокурата, затоа што секој од овие прокуристи одговара самостојно за своите преземени активности.

Групната прокура се смета за дадена само ако тоа е изрично назначено во прокурата, а секое од тие лица е прокурист кој самостојно го застапува трговското друштво но, за полноважност на изјавите на волја, преземените правни работи и дејствија потребно е другите прокуристи да дадат изречна или дополнителна согласност. Кај групната прокура се смета дека преземените правни работи се полноважни ако

се сторени од сите прокуристи заедно. Кај групната прокура, прокуристите имаат солидарна одговорност ако му причинат штета на друштвото, без оглед од кој прокурист се преземени штетните дејствија и дали за тоа знаеле другите прокуристи.

На кого може да се даде прокура?

Прокурата може да се даде на секое деловно способно физичко лице, без разлика на должноста и работите што ги врши, освен ако со изјавата за основање на друштвото од едно лице, со договорот за друштвото, односно со статутот поинаку не е определено. Нашето законодавство како услов за добивање на прокура бара физичкото лице да е деловно способно и забранува прокура да се даде на правно лице.

Меѓутоа, нема пречки прокура да му се даде на содружник на друштвото, доколку според Законот за трговските друштва или со актот на надлежен орган на друштвото, не е веќе овластен да го застапува друштвото. Содружникот е правно одвоен од друштвото, со доделувањето на прокурата не се застапува самиот себе, туку друго лице - друштвото како правно лице.

На содружниците, односно на акционерите им е оставена потполна **слобода**, за тоа **дали ќе утврдат посебни или дополнителни услови или ограничувања** во поглед на стекнувањето на својството прокурист.

Тие ограничувања може да се однесуваат на стручната подготовка и работите што ги врши лицето, како и на положбата што ја има во трговското друштво.

Така, *на пример* може да се утврди забрана за назначување на прокурист за лица:

- што вршат определени работи или
- коишто се наоѓаат на определени должности во друштвото или
- кое е таен содружник или
- кое е поврзано лице или
- лице кое е заинтересирана страна.

Какво е дејството на уписот на прокурата во Трговскиот регистар?

За прокурата да биде полноважна таа мора да е запишана во Трговскиот регистар. Таа обврска ја има трговското друштво, односно трговецот-поединец кои во Трговскиот регистар ги запишуваат давањето поединечна и групна прокура, сите ограничувања на прокурата и отповикот на истата.

Во Трговскиот регистар се запишува името и презимето на прокуриститот и неговиот матичен број ЕМБГ.

Уписот се врши преку регистрационен агент само во електронска форма, а кон пријавата за упис на прокурата се приложува одлука за давање на прокура, одлука за ограничување, доказ за заверен потпис кај нотар. Во Трговскиот регистар се запишува и отповикувањето на прокурата.

ОБЕМ НА ОВЛАСТУВАЊЕ ОД ПРОКУРАТА

Специфичноста на прокурата се огледа во нејзиниот широк, скоро неограничен обем на овластување.

Па така, прокураторот во име и за сметка на трговското друштво, во рамките на предметот на работењето на друштвото, може:

- да склучува договори,
- да ги врши сите други правни работи и дејствија
- да управува со друштвото на давателот на прокурата,
- да го застапува друштвото во постапките пред управните и другите државни органи, организациите и установите со јавни овластувања и судовите.

Тоа значи дека, прокураторот има право да ги склучува сите договори и да ги врши сите правни работи и дејствија, што се во рамките на предметот на работењето на друштвото, како и да го застапува друштвото пред управните и пред други државни органи, организациите и установите со јавни овластувања и пред судовите. Станува збор за договори, правни работи и дејствија што се преземаат во рамките на предметот на работењето на друштвото. Во обемот на прокурата не влегуваат само оние работи што според Законот за трговските друштва се изземени од прокурата.

Обемот на прокурата е определен со ЗТД и **овластувањата на прокураторот може ама и не мора да бидат наведени во овластувањето што друштвото му го дава на прокураторот.**

Обемот на прокурата и овластувањето на прокураторот е еднаков на обемот на овластувањата што ги има управителот што самиот би можел да ги врши во рамките на предметот на работењето на друштвото. **Исклучок од тоа претставува** само тоа што со Законот изречно е исклучено од прокурата. Ваквиот обем на овластувања внесува голема правна сигурност во трговскиот промет. Третите лица можат да бидат сигурни во тоа дека прокураторот може полноважно да го застапува друштвото.

Закон за трговските друштва ги пропишува ограничувањата на обемот на прокурата, па така **прокураторот не може:**

1. **да ги отуѓува и оптоварува недвижностите** на трговското друштво,
 2. **да дава изјави ниту да склучува правни работи**, да презема правни дејствија за отварање на стечајна или друга постапка **која може да доведе до престанување на друштвото**,
 3. **да дава полномошно на друго лице** за склучување договори и други правни работи.
1. Ограничувањето за **отуѓување и оптоварување на имотот** на друштвото, го опфаќа само недвижниот имот на друштвото. Ова ограничување има своја причина, па така ако прокураторот е несовесен со ваквите дејствија може да му нанесе многу голема штета на друштвото. Во секој случај за отуѓување и оптоварување на имотот на друштвото, на прокураторот му е потребно посебно полномошно во кое децидно ќе биде наведена недвижноста на друштвото која треба да се отуѓи или оптовари или вакво овластување може да биде содржано во актот со кој се дава прокурата. Од причини што законот ваквото овластување го ограничува во прокурата, *на прокураторот му е потребна изречна согласност на давателот на прокурата која ќе биде запишана во Трговскиот регистар.*
 2. Оваа забрана ги опфаќа правните работи како што се: **започнувањето на постапка за ликвидација** или стечајна или друга постапка, што може да доведе до престанување на друштвото. Прокурата се дава за водење на работењето на друштвото. Сите дејствија што се надвор од тоа, се резервирани за самото друштво.
 3. На прокураторот му се забранува **да дава полномошно** за склучување на договори. Ова значи дека прокураторот своите овластувања во ниту еден случај не може да ги пренесе на друг затоа што законот стриктно го забранува тоа. Имено, доколку во прокурата или во изјавата на трговското друштво постојат одредби со кои му се дозволува на прокураторот да ја пренесе прокурата на друг, овие одредби нема да имаат правно дејство. Но, тоа не се однесува на полномошната за преземање на правни дејствија, со кои не се склучуваат договори, како, што се, на пример: правни дејствија во врска со правната помош за застапување пред судови и органи на управување и во други постапки пред други државни органи и организациите со јавно правни овластувања. Законот предвидува уште едно ограничување, а тоа е забрана прокураторот **да склучи договор со самиот**

себе. Договорот кој прокуристор, од името на трговското друштво, ќе го склучи со самиот себе како друга договорна страна, било тоа да го направи од свое име и за своја сметка, од свое име, а за туѓа сметка или од името и за сметка на друго лице, е ништовен, доколку прокуристор за тоа не бил изречно овластен. Ова ограничување е дадено затоа што прокуристор преку прокурата е поврзан со друштвото како заинтересирана страна па тука може да стане збор за судир на интереси.

Законот за трговските друштва понатаму пропишува дека ограничување на прокурата, коешто не е предвидено, нема правно дејство спрема трети лица, без оглед на тоа дали третото лице знаело или со оглед на околностите, морало да знае за ограничувањето на прокурата. Посебноста на прокурата, токму се состои во тоа, што нејзиниот обем, утврден во Законот, не може да се ограничува во однос на трети лица.

ПОТПИС НА ПРОКУРИСТОТ

За да се разликува потписот на управителот од потписот на прокуристор на актите на друштвото, прокуристор го потпишува трговското друштво така што под фирмата го потпишува своето име и презиме со додаток што видливо укажува на неговата положба на прокурист или со додатокот "п.п.". Истото важи и за секој прокурист од групната прокура. Со овој начин на потпишување на друштвото, секоја трета страна ќе знае дека во име на друштвото потпишал прокурист.

Се поставува прашањето:

Кои сè документи на друштвото може да ги потпише прокуристор?

Сметаме дека тоа се сите оние документи кои што може да ги потпише управителот, односно документи кои се важни за управување со друштвото. **Сите оние документи за кои Законот за трговските друштва како *lex specialis*, бара потпис и потврдување од содружниците односно сопствениците на друштвото, прокуристор не може да ги потпише.**

ОТПОВИКУВАЊЕ НА ПРОКУРАТА

Прокурата може да се отповика во секое време, без оглед на правната основа врз којашто е дадена. Законот дури предвидува и дека се ништовни одредбите од договорот со коишто трговското друштво се откажува од правото за отповикување на прокурата како и одредбата со којашто правото на отповик на

прокурата се врзува со рок или со услов. Правата на прокуристор предвидени со договорот врз основа на кој му е дадена прокурата не се исклучуваат ниту се намалуваат во случај на отповикување на прокурата.

Прокурата се отповикува со јавно изразена волја на давателот на прокурата и тоа во задолжителна писмена форма. Актот за отповикување на прокурата му се доставува на прокуристор. Прокурата се смета за отповикана од денот на доставувањето на актот за отповикување на прокурата, односно денот кога прокуристор ќе го прими актот за отповикување на прокурата. Од тој ден прокуристор е спречен да презема правни дејствија, штетни за друштвото. **Отповикувањето на прокурата се запишува во Трговскиот регистар и од тој ден отповикувањето на прокурата има правно дејство спрема третите лица.**

ПРОКУРА ДАДЕНА ОД ТРГОВЕЦ-ПОЕДИНЕЦ

Трговец-поединец прокурата ја дава лично. Овластувањата што ги добил прокуристор не може да се пренесе на друго физичко лице.

За прокурата што ја дава трговец - поединец се применуваат одредбите од Законот за трговските друштва, кои се однесуваат за прокура дадена од трговско друштво.

Постои само еден исклучок. Имено **прокурата што ја дава трговец - поединец не престанува во случај на смрт на давателот на прокурата, ниту ако на давателот на прокурата му е одземена или ограничена деловната способност.** Овој исклучок постои затоа што смртта на трговецот - поединец не значи згаснување на правниот субјективитет на трговецот - поединец. Трговецот - поединец во вакви случаи по пат на наследување преминува врз наследниците на сопственикот трговец - поединец. Меѓутоа ако трговец - поединец се избрише од Трговскиот регистар, автоматски престануваат и овластувањата од прокурата.

НАЧИН НА ДАВАЊЕ НА ПРОКУРА И НАГРАДУВАЊЕ НА ПРОКУРИСТ

Прокурата се дава со акт кој што се нарекува "Одлука за давање на прокура". Оваа одлука преку регистрациониот агент заедно со други пропратни документи се доставува по електронски пат до Трговскиот регистар заради упис на прокурата.

Во прилог Ви даваме пример на "Одлука за давање на прокура":

Врз основа на членовите од 68 до 76 од Законот за трговските друштва, единствениот содружник _____
име и презиме

на друштвото _____ ДООЕЛ, на ден
05.02.2021 година ја донесе следната:

ОДЛУКА ЗА ДАВАЊЕ НА ПРОКУРА

Член 1

Се дава поединечна ПРОКУРА како посебно трговско полномоштво на лицето:

- *име и презиме со живеалиште на ул. _____ бр. ____*
во Скопје со ЕМБГ _____ во натамошниот текст: **Прокурист**, со која се именува како посебен претставник на друштвото со компетенции според законот.

Член 2

Со оваа Прокура се овластува прокуристор да склучува договори и да врши правни работи и дејствија во име и за сметка на друштвото _____ ДООЕЛ во рамките на предметот и во врска со работењето на друштвото и да го застапува друштвото пред управните и другите државни органи, организациите со јавно правни овластувања и пред судовите.

Прокуристор го претставува друштвото во односите со трети лица со следните ограничувања:

Прокуристор не може да го оттуѓува и оптоварува недвижниот имот и не може да дава изјави ниту да презема правни работи со кои ќе биде започната стечајна постапка или друга постапка која може да доведе до престанок на друштвото.

Прокуристор не може да дава полномоштво за склучување на договори на друго лице.

Член 3

Прокуристор е должен во име на друштвото да се потпишува така што под фирмата го потпишува своето име и презиме со додаток кој видливо укажува на неговата положба на прокурист или со додаток "п.п."

Член 4

Прокурата е непренослива.

Прокурата е во правно дејство спрема трети лица се до нејзиното отповикување.

Член 5

Оваа Одлука стапува во сила со денот на донесување.

ЕДИНСТВЕН СОДРУЖНИК:

име и презиме

Согласно Законот за трговските друштва односите помеѓу трговското друштво и прокуристор како и наградувањето се уредуваат со договор.

Друштвото со прокуристор може да склучи Договор за вработување или Договор за налог во зависност од тоа дали лицето што се именува за прокурист веќе е или не е во работен однос.

Ако именуваниот прокурист не е во работен однос, друштвото со прокуристор треба да склучи Договор за вработување. На овој начин прокуристор ќе ги користи сите права од работен однос како што се: задолжително социјално осигурување, право на боледување, право на годишен одмор, право на плата, како и надоместоци и додатоци на плата.

Ако лицето што се именува за прокурист веќе е во работен однос во друго друштво, меѓусебните односи како и правото на наградување ќе ги регулира со Договор за налог. Законот за облигационите односи, овластувањата на прокуристор, по својот вид и обем ги категоризира како Договор за налог, затоа што овој договор претставува преземање на определени правни работи во име и за сметка на налогодавачот (друштвото) со право на надомест за извршените правни работи.

Договорот за налог треба да содржи одредби за правата и обврските на друштвото и прокуристор, надоместот на штета, престанокот на налогот, а особено висината на надоместот на прокуристор и начинот на неговото исплаќање. Во Договорот за налог може да се определат ограничувањата на обемот на прокурата, но ова не е задолжително затоа што истите се определени со закон и како такви ниту може да се зголемат ниту да се намалат.

Во праксата се случуваат и ситуации кога друштвото со прокуристор склучува договор за налог иако именуваното лице за прокурист не е во работен однос во друго друштво.

Во вакви случаи, согласно Законот за задолжително социјално осигурување, прокуристор не е обврзник за плаќање на придонеси од пензиско-инвалидско и здравствено осигурување како што оваа обврска ја има управителот на друштвото кога ја извршува функцијата без да заснова работен однос.

Во секој случај, кога прокуристор ќе ги преземе своите овластувања со Договор за налог, согласно Законот за данокот на личен доход, друштвото има обврска на износот на надоместокот утврден во договорот да плати данок на личен доход.

УТВРДУВАЊЕ НА ПОВРЗАНИ ЛИЦА И НА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТ КАЈ БАНКИТЕ И ШТЕДИЛНИЦИТЕ

Ацо ДИМИТРОВСКИ

Од 1 Јануари 2021 година започнува со примената новата Одлука за начинот на утврдување поврзани лица и за лимитите на изложеноста („Службен весник на РСМ“, број 198/20), со која престанаа да важат Одлуката за лимитите на изложеност („Службен весник на РМ“, број 31/08...26/17) и Одлуката за начинот на утврдување поврзани лица („Службен весник на РМ“, број 31/08...203/15).

Со Одлуката се пропишува начинот на утврдување поврзани лица, изложеноста кон лицата и голема изложеност, како и утврдување и следење на лимитите на изложеност, при што како појдовна точка се зема Методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот (во натамошниот текст: Методологијата).

Одредбите од оваа одлука што се однесуваат на банките, ќе се применуваат и на филијалите на странските банки, како и на штедилниците (во делот на начинот на утврдување и следење на поврзаните лица и на известувањето на Народната банка).

КОИ СЕ ЛИЦАТА ШТО НОСАТ РИЗИЦИ ВО БАНКАРСКОТО РАБОТЕЊЕ

Ризиците во банкарското работење се пред се поради ненавременото извршување (или воопшто неизвршување) на обврските од клиентите, но исто така и од подружниците на банката, акционерите со квалификувано учество и лицата со посебни права и одговорности во банката.

Посебен ризик во банкарското работење носат и т.н. „поврзани лица“ кои се:

- **поврзани преку контрола** (едното лице има директна или индиректна контрола во другото) која што може да биде и „индиректна“ (кога едно лице остварува контрола во друго правно лице,

преку трето правно лице со кое првото е поврзано преку контрола, при што третото правно лице има директна контрола во второто),

- **економски поврзани** (финансиските проблеми кај едното може да предизвика проблеми во отплатата на обврските кај другото),

- **физички лица** (брачен другар, лице што живее во вонбрачна заедница, дете, посвоено дете, родител или лице под старателство на друго).

Забелешка: Доколку се работи за повеќе лица кои се поврзани на било кој начин станува збор за „групно поврзани лица“, додека „лица поврзани со банката“ може да бидат:

- подружницата на банката и други лица со кои банката има блиски врски,
- акционерите со квалификувано учество, лицата поврзани со нив и одговорните лица на тие акционери - правни лица,
- лица со посебни права и одговорности во банката и лица поврзани со нив.

НА КОИ ИЗЛОЖЕНОСТИ СЕ ПОДЛОЖНИ БАНКИТЕ

Банките се подложни на следните изложености:

А) „Изложеност кон лице“ што ја опфаќа:

- Вкупната билансна и вонбилансна изложеност без да се пондерира со пондерите на ризичност од Методологијата;
- Вложувањата во хартии од вредност издадени од тоа лице, а се од портфолиото на банкарски активности и од портфолиото за тргување.

Изложеноста кон лице се намалува за следните одбитни ставки:

- Обратен репо-договор со друга банка за купување на побарувања обезбедени со недвижен имот (доколку се смета за изложеност кон лицата чии обврски се купени - изложеност кон трето лице);
- Гаранција или контрагаранција издадена од трето лице (доколку се смета за изложеност кон лицето што ја издало истата - изложеност кон трето лице);
- Изложености што не се вклучуваат во пресметката на лимитите на изложеност.

- Б) „Голема изложеност“** е изложеност кон лице или група поврзани лица што изнесува минимум 10% од сопствените средства на банката согласно Методологијата.
- В) „Изложеност кон лице на консолидирана основа“** што е збир на изложеностите на сите членки на банкарската група кон тоа лице.
- Г) „Изложеност кон група поврзани лица“** е збир на изложеностите кон сите лица кои се дел од групата - поврзани лица.

ИЗЛОЖЕНОСТ КОН ЛИЦЕ ОД ПОРТФОЛИОТО НА БАНКАРСКИ АКТИВНОСТИ

Билансните и вонбилансните побарувања се искажуваат во нето-износ, т.е. како разлика меѓу нивната сметководствена вредност и извршената исправка на вредноста или издвоената посебна резерва, премијата или дисконтот и промените во објективната вредност (без да се земе во предвид акумулираната амортизација).

Наведените побарувања нема да се намалат за исправката на вредноста или посебната резерва кај следните изложености кон:

- лица (вклучително владите и централните банки) со кредитен рејтинг најмногу до ЦЦЦ+ (рејтинг на „Стандард и Пурс“ или „Фич“) или Цаа1 (рејтинг на „Мудис“);
- лице со кредитен рејтинг повисок од оној од претходната алинеја, но со седиште во земјата чии кредитен рејтинг е максимум до ЦЦЦ+ („Стандард и Пурс“ или „Фич“) или Цаа1 („Мудис“);
- лице без кредитен рејтинг, а со седиште во земја чии кредитен рејтинг е најмногу до Б („Стандард и Пурс“ или „Фич“) или БЗ („Мудис“) или во земја без кредитен рејтинг;
- нефинансиско лице кое има побарување за финансиски кредит од минимум 31.000.000 денари од друго нефинансиско лице со кредитен рејтинг од максимум ЦЦЦ+ („Стандард и Пурс“ или „Фич“) или Цаа1 („Мудис“);
- нефинансиско лице кое побарува за финансиски кредит од минимум 31.000.000 денари од друго нефинансиско лице со кредитен рејтинг повисок од претходната алинеја, но е со седиште во земја со кредитен рејтинг од максимум ЦЦЦ+ („Стандард и Пурс“ или „Фич“) или Цаа1 („Мудис“);
- нефинансиско лице кое има побарување за финансиски кредит од минимум 31.000.000 денари

од друго нефинансиско лице без кредитен рејтинг, а има седиште во земја со кредитен рејтинг од максимум Б („Стандард и Пурс“ или „Фич“) или БЗ („Мудис“) или без кредитен рејтинг.

Ако изложеноста во последните 3 алинеи е поголема од финансискиот кредит, изложеноста не се намалува само за оној дел од исправката на вредноста, односно посебната резерва што е еднаков на износот на кредитот.

ИЗЛОЖЕНОСТ КОН ЛИЦЕ ОД ПОРТФОЛИОТО НА ТРГУВАЊЕ

Изложеноста се искажува преку нето-позицијата на финансиските инструменти, согласно начинот на утврдување на капиталот потребен за покривање на пазарните ризици, определен со Методологијата.

ПОЗИЦИИ КОИ СЕ ВКЛУЧУВААТ ПРИ УТВРДУВАЊЕТО НА ИЗЛОЖЕНОСТА КОН ЛИЦЕ

При утврдување на изложеноста на лицето, се вклучуваат и следните позиции:

- **Финансиските деривати** (согласно Методологијата);
- **Кредитни деривати** (деривати за заштита или пренос на кредитниот ризик) склучени со лицето, за кои се утврдува капитал потребен за покривање на ризикот од друга договорна страна (согласно Методологијата) или склучени со други лица, доколку предметот на финансискиот дериват е издаден од лицето;
- **Трансакции за кои се утврдува капитал потребен за покривање на ризикот од порамнување** (согласно Методологијата); и
- **Позиции на секјуритизација и вложувања во удели на отворени инвестициски фондови**, при што се зема предвид економската суштина на овие изложености и нивниот ризик, со цел да се утврди дали постои изложеност по овие побарувања.

ПОЗИЦИИ ШТО НЕ СЕ ВКЛУЧУВААТ ПРИ УТВРДУВАЊЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТА КОН ЛИЦЕ

Изложеноста кон лице, не ги опфаќа следните позиции:

- **Порамнување на девизни трансакции** не подолго од 48 часа по извршеното плаќање;
- **Порамнување на трансакции за купување или продажба на хартии од вредност**, не подолго

од 3 работни дена по денот на плаќањето или по денот на испорака на хартиите од вредност (зависно од тоа што се случило порано);

- **Платежни трансакции, клиринг и побарување во било која валута и коресподентско банкарство или клиринг на финансиски инструменти, порамнување и старателски услуги за клиенти и слично**, што не е подолго од крајот на следниот работен ден;
- **Платежни трансакции, клиринг и побарување во било која валута и коресподентско банкарство и слично што се извршуваат кон институции**, во текот на работниот ден; и
- **Одбитни ставки од сопствените средства на банката** (согласно Методологијата).

ИЗЛОЖЕНОСТ КОН ТРЕТО ЛИЦЕ

Во следните два случаи постои изложеност на банката кон трето лице:

А) Склучен обратен репо-договор со друга банка за купување на побарувањата од истата што се обезбедени со недвижен имот (изложеност кон лицата чии обврски се купени), ако се исполнети следните услови:

- побарувањата се целосно обезбедени со станбен објект (согласно Методологијата);
- банката може да го изврши обезбедувањето ако другата банка не ги исполнува обврските од репо-договорот; и
- банката е со приоритет на наплата на побарувањата во случај на стечај или ликвидација на другата банка.

Забелешка: Изложеноста кон трето лице е еднаква на неговите обврски кон другата банка, што се купени со обратниот репо-договор.

Б) Добиена гаранција или контрагаранција од трето лице, доколку се исполнети следните услови:

- на необезбедениот дел од изложеноста кон третото лице се примени пондер на ризичност еднаков или помал од оној применет на необезбедениот дел од изложеноста кон лицето чија изложеност се обезбедува со гаранција или контрагаранција; и
- гаранцијата/контрагаранцијата ги исполнува условите за нефинансиран инструмент за кредитна заштита (согласно Методологијата и одредбите за корекција на вредноста на нефинансираниот инструмент за кредитна заштита во случај на

делумна покриеност, рочна и валутна неусогласеност на нефинансираниот инструмент за кредитна заштита и изложеноста обезбедена со гаранција или контрагаранција од трето лице).

КОИ СЕ ЛИЦАТА ПОВРЗАНИ ПРЕКУ КОНТРОЛА

► За следните лица се смета дека се поврзани преку контрола:

- лица (2 или повеќе), кај кои мнозинството од членовите на органите на надзор и управување се исти;
- правното лице и во него физичкото лице што е член на управниот или надзорниот орган (освен ако тоа физичко лице нема значително влијание во управувањето, политиките, финансиските и деловни одлуки);
- лица контролирани од исто/исти лица;
- лице контролирано од матично лице, кои според сметководствените стандарди изготвуваат консолидирани финансиски извештаи.

Забелешка: При индиректна контрола, вкупните влогови или права на глас во правното лице, се збир на директните влогови или права на глас, на лицата поврзани преку контрола, вклучително и на лицето што настапува во нивно име и за нивна сметка. По исклучок во вкупниот влог или вкупните права не се вклучуваат тие што потекнуваат од акции поседувани од лицата, а се со некое ограничување за користење на правото на глас произлезено од влогот, односно акциите.

► Банката утврдува и група на поврзани лица со банката и тоа во случаите кога:

- акционерот има контрола во банката, заедно со лицата поврзани со него и сите лица во кои банката остварила контрола и лицата поврзани со нив, или
- акционерот има квалификувано учество во банката, заедно со лицата поврзани со него и лицето што го претставува во надзорниот одбор и сите лица поврзани со тоа лице.

► Утврдувањето на лица поврзани преку контрола се врши и кога изложеноста кон лицето е одбитна ставка од изложеноста кон лице.

КОИ СЕ ЛИЦАТА КАЈ КОИ ПОСТОИ ЕКОНОМСКА ПОВРЗАНОСТ

► Економска поврзаност постои кога:

- барем 50% од побарувањата или обврските на едното лице во последните 12 месеци, потекнуваат од односите со другото лице,

- изложеноста на едно лице е покриена (целосно или делумно) со гаранција од друго лице, но доколку дојде до активирање на обезбедувањето, давателот на истото може да има сериозни финансиски проблеми,
- добар дел од производите или услугите на едно правно лице се купуваат од друго лице за кое на пазарот не е можно да се најде соодветна замена (друг таков купувач),
- две или повеќе лица имаат ист добавувач, финансиер или лице кон кое ги плаќаат обврските, кој доколку се изгуби, не ќе може лесно да му се најде замена,
- лица со заедничка обврска врз основа на договор склучен со банка (пр: кредитокорисник и кредитобарател).

Забелешка: Доколку банката има цврст доказ дека лицето (чија поврзаност се утврдува) може навремено да најде друг финансиер или деловен партнер со што би ги надминало финансиските проблеми – истото не го смета за поврзано лице.

За лицата чија изложеност (вклучително и изложеноста кон другите лица од групата поврзани лица) не надминува 2% од сопствените средства на банката - не се утврдува поврзаност.

Банката ја утврдува економската поврзаност на 2 или повеќе лица со трето лице и кога таа нема изложеност кон истото (освен доколку е исполнет условот од претходната забелешка).

Банката утврдува кои лица се економски поврзани и во случај изложеноста што ја има е одбитна ставка од изложеноста кон лице.

Банката утврдува различни групи на поврзани лица во случаите кога едно лице е економски поврзано со лица меѓу кои не постои поврзаност.

Посебна група поврзани лица се лицата поврзани со централната и локална власт (вклучително правните и физичките лица поврзани со тоа лице), при што групата покрај тие лица ги опфаќа или не ги опфаќа и спомнатите органи:

Забелешка: Секогаш кога постои единствен (заеднички) ризик, има обврска за утврдување на група поврзани лица, а тоа значи истото се прави и во други слични ситуации.

ЛИМИТИ НА ИЗЛОЖЕНОСТ

► Лимитите на изложеност пропишани со Законот за банките не смеат да се надминат, а се работи за

изложености кон: кредитокорисниците (и лицата поврзани со нив), подружница на банката, акционер со квалификувано учество (и лицата поврзани со него), лице со посебни права и одговорности во банката (и лицата поврзани со него), вкупната изложеност кон лицата поврзани со банката и вкупниот износ на големите изложености.

Лимитот на изложеност кон член на надзорен одбор на банката заедно со изложеност кон акционерот што го назначил за негов претставник во надзорен одбор е 10% или 25% од сопствените средства на банката. Во лимитот на изложеност кон член на надзорен одбор не се вклучува изложеноста кон акционерот што го назначил лицето со посебни права и одговорности за негов претставник (освен доколку тој член има контрола врз акционерот).

При утврдување и следење на лимитите, изложеноста се намалува за одбитните ставки, а сопствените средства на банката се утврдуваат согласно методологијата.

Забелешка: За утврдување на лимитите на изложеност на филијала на странска банка, како сопствени средства се смета депозитот со кој филијалата е должна да располага.

► Лимитите на изложеност може да се надминат во случаите кога тоа е резултат на спојување или припојување на две правни лица или ако се работи за причини врз кои банката не може да влијае, при што банката не смее да го зголемува оствареното надминување со зголемување на кредитната изложеност.

Надминувањето на лимитите на изложеност може да потекнува и од изложеноста на портфолиото за тргување но само ако се исполнети следните услови:

- поголема изложеност од портфолиото за тргување (изложеноста од портфолиото на банкарски активности кон лица или група поврзани лица е во рамки на лимитите),
- банката располага со капитал потребен за покривање на надминувањето согласно методологијата. При ова, банката да не ја избегнува обврската за издвојување капитал преку привремен пренос на изложеноста кога надминувањето трае над 10 дена, на друго лице (кога банката е дел од банкарската група) или преку трансакции со кои се затвара изложеноста до 10 дена, со одобрување на нова изложеност по тој период,
- надминувањето е до 10 дена, а изложеноста од портфолиото за тргување не надмине 500% од сопствените средства на банката,

Банки и штедилници

- сите надминувања од изложеност на портфолиото за тргување што се над 10 дена, а заедно не надминале 600% од сопствените средства на банката.

► Вложувањата, односно вкупниот износ на капиталните делови на банката во нефинансиски институции и имотот на банката во земјиште, згради или опрема, не смеат да ги надминат лимитите на изложеност пропишани со Законот за банките.

Надминувањето на лимитите на вложувања во нефинансиски институции е дозволено доколку истото е покриено со сопствените средства, односно ако надминувањето е одбитна ставка од сопствените средства на банката.

Забелешка: Во лимитите на изложеност не се вклучува капиталниот дел на банката во друштвата за помошни банкарски услуги.

ИЗЛОЖЕНОСТИ КОИ НЕ СЕ ВКЛУЧУВААТ ВО ПРЕСМЕТКАТА НА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТ

При утврдувањето и следењето на лимитите на изложеност не се земаат предвид следните изложености обезбедени со:

Р. бр.	Изложеност обезбедена со:	Под услов
1	Паричен депозит вложен кај банката, кај матичното лице или кај подружница на банката	<ul style="list-style-type: none"> рокот на достасување на депозитот да е еднаков или подолг од оној во договорот за изложеноста, лицето може да го повлече само за делот од изложеноста што е намирен, со писмен документ да се потврди намената на депозитот како средство за обезбедување на изложеноста, во договорот за изложеноста, депозитот е назначен како средство за обезбедување, во случај на извршување на обезбедувањето, банката е единствен корисник, ако лицето не ги извршува своите обврски од договорот за изложеност, ќе дојде до извршување на обезбедувањето.

Р. бр.	Изложеност обезбедена со:	Под услов
2	Сертификат за депозит, издаден од банката, подружница на банката или од матичното лице на банката	<ul style="list-style-type: none"> сертификатот да ги исполнува условите од точката 1
3	Неотповикливи безусловни гаранции, плативи на прв писмен повик, издадени од централни банки, централни влади, јавни институции, меѓународни организации или мултилатерални развојни банки	<ul style="list-style-type: none"> ако на необезбедениот дел на побарувањата од издавачот на гаранцијата, согласно методологијата се применува пондер на ризичност 0%
4	Хартии од вредност, издадени од лицата наведени во точката 3	<ul style="list-style-type: none"> ако на необезбедениот дел на побарувањата од издавачот на хартиите од вредност согласно методологијата се применува пондер на ризичност 0%
5	Полиса за осигурување на побарувањата издадени од Развојна банка на РСМ или од странска агенција за кредитирање на извозот со кредитен рејтинг од призната ИКР или АКИ	<ul style="list-style-type: none"> странската агенција припаѓа на помалиот од: (1) степенот на кредитен квалитет 2, или од (2) степенот на кредитен квалитет што одговара на рејтингот за долгот на странска валута на централната влада на земјата во која е седиштето на агенцијата да е винкулирана во корист на банката
6	Недвижен имот (побарувања покриени со станбен објект)	<ul style="list-style-type: none"> само до понискиот износ од 50% од пазарната вредност на недвижниот имот или 60% од изложеноста покриена со станбен објект

www.rafajlovski.com.mk

Не се земаат предвид и изложеностите кон:

Р. бр.	Изложености кон:	Пондер на ризичност согласно Методологијата
1	Централни банки, централни влади или јавни институции	• на необезбедени-от дел 0%
2	Меѓународни организации или мултилатерални развојни банки	• на необезбедени-от дел 0%
3	Централни банки од други земји по обврски за издвојување задолжителна резерва изразена во валута на земјата на централната банка во која се чува задолжителната резерва	
4	Фондот за осигурување на депозити или кон шема за осигурување депозити во друга земја (ако има законска обврска)	
5	Изложеност кон или изложеност обезбедена со неотповикливи безусловни гаранции, плативи на прв повик, издадена од локална самоуправа во РСМ или од локалната самоуправа или од регионалната власт во земја членка на ЕУ	• најмногу 20%

Не се земаат предвид и следните изложености:

- Изложености што банката ги одобрува како посредник на Развојната банка на РСМ до оној дел на изложеноста за кој банката како посредник не го покрива кредитниот ризик;
- Вонбилансните позиции за кои согласно Методологијата е утврден фактор на конверзија 0% (ако е со фактор на конверзија 20% тогаш само до 50% од вредноста на таа вонбилансна позиција);
- Изложеност од учество или друг вид вложување кон институции што се надлежни за порамнување на плаќањата во рамките на систем или мрежа во која банката е членка;
- Изложеност по исклучително висококвалитетни покриени обврзници што се дел од нивото 1 - ликвидна актива (согласно Методологијата за управување со ликвидносниот ризик).

Забелешка:

1) На иста изложеност или на ист дел од изложеноста кон лице, банката може да примени само еден од наведените исклучоци.

2) Во вложувањата во нефинансиски институции не се вклучуваат капиталните делови стекнати по основ на ненаплатени побарувања, само во првите три години од нивното стекнување.

СЛЕДЕЊЕ НА ПОВРЗАНИТЕ ЛИЦА И ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТА

► Банките воспоставуваат соодветен систем преку кој ќе можат да ги утврдуваат, следат, известуваат и евидентираат поврзаните лица, големите изложености и лимитите на изложеност.

Системот опфаќа:

- политика за следење на поврзаните лица, големите изложености и лимитите на изложеноста,
- оневозможување да се избегне обврската за утврдување и одржување на капиталот потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност,
- навремени известување на органите за големите изложености, почитувањето и надминувањето на лимитите,
- управување со ризикот од концентрација (согласно Методологијата за управување со ризици),
- исполнување на условите за одбитните ставки и за изложеноста кон лице.

► Политиката за следење на поврзаните лица и на лимитите на изложеност, содржи постапка и правила со кои се утврдува и следи:

- изложеноста кон лице,
- изложеноста кон група поврзани лица, како и лицата поврзани со банката и нивната изложеност,
- големите изложености,
- изложеност од вложување во нефинансиски институции,
- почитување на лимитите на изложеност и на интерните лимити на изложеност,
- изложености од позиции на секјуризација и вложување во удели на отворени инвестициски фондови,
- изложеност кон лица издавачи на нефинансирани документи за кредитна заштита и по позиции на секјуризација и вложувања во удели на инвестициски фондови со цел намалување на ризикот од концентрација.

► До 31 Јануари лицата со посебни права и одговорности во банката и акционерите со квалификувано учество во банката, пополнуваат изјави во кои ги наведуваат лицата со посебни права и одговорности, акционерите и кредитокорисниците со кои се сметаат за поврзани лица, а врз основа на тоа банката изготвува список на поврзани лица. Врз основа на тоа лицата со посебни права и одговорности на кои им се одобрува изложеност (или на поврзаното со нив лице) не може да учествува во донесувањето одлука за одобрување на изложеност.

► Не се одобрува изложеност на нов клиент без претходно да се утврди дали тоа лице не е поврзано со претходно наведените лица.

► За утврдување на групите поврзани лица и изложеноста кон истите се обезбедува соодветна документација (за сопственичката структура, за финансиската состојба и за евентуална поврзаност), не само при оцена на кредитната способност, туку и при промената на истата, примена на договорните услови и слично.

ЛИМИТИ НА ИЗЛОЖЕНОСТ НА КОНСОЛИДИРАНА ОСНОВА

Утврдувањето и следењето на лимитите на изложеност на банката што е предмет на консолидирана супервизија се спроведува ви се според одредбите изнесени во делот под наслов „Лимити на изложеноста“, додека утврдувањето на износот на сопствените средства се врши согласно Методологијата.

ИЗВЕСТУВАЊЕ НА НАРОДНАТА БАНКА

► Во врска со спроведувањето на одлуката, банката изготвува извештаи за:

- Големите изложености (со одбитните ставки);
- Најголемите 10 изложености кон други банки на консолидирана основа и најголемите 10 изложености кон финансиските друштва и други институции со слични активности како банките, но кои не се опфатени со регулативата за банките/кредитните институции (заедно со одбитните ставки).

Забелешка: Извештаите од наведените две точки содржат податоци за: лицето или групата поврзани лица кон кои банката има изложеност; износите на изложеноста (пред да се земат предвид одбитните

ставки); видот на инструментот за кредитна заштита согласно Методологијата; износот на изложеноста намалена за одбитните ставки.

- Изложеностите кои не се големи, но на консолидирана основа надминуваат 10.000.000 евра;
- Изложеност кон лицата поврзани со банката;
- Износ на вложување во нефинансиска институција (одделно и вкупно);
- Вкупен износ на имотот на банката во земјиште, згради, опрема и капитални делови во нефинансиски институции;
- Износ на надминување на лимитите на изложеност (вклучително и на вложувањата во нефинансиски институции) и времетраење на надминувањето;
- Изложености по склучен обратен репо-договор со друга банка.

Наведените извештаи се составуваат според сметководствената состојба на 31 Март, 30 Јуни, 30 Септември и 31 Декември и се доставуваат до Народната банка во рок од 15 работни дена по истекот на периодот за кој се составуваат (извештаите на 31 Март, 30 Јуни и 30 Септември), односно по пет работни дена од истекот на рокот за доставување на неревидираниот годишен финансиски извештај (извештај под 31 Декември).

Банката што е предмет на консолидирана супервизија составува извештаи според сметководствената состојба на 30 Јуни и 31 Декември, а ги доставува во рок од 30 дена по истекот на претходно наведените рокови.

Изјавите на лицата со посебни права и одговорности и на акционерите со квалификувано учество во банката, до Народната банка се доставуваат најкасно до 10 Февруари.

Кога лимитите се надминати поради спојување (припојување) на две правни лица или поради причини врз кои банката не може да влијае, тогаш во извештајот се наведува планираниот рок за исполнување на лимитот на изложеноста, при што ако рокот е над три месеци се доставува и план со активности за сведување во пропишаниот лимит.

► Народната банка се известува веднаш, ако се преземени активности заради избегнување на обврската за утврдување и одржување на капитал потребен за покривање на надминувањето на лимитите на изложеност.

ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВО НА НАДОМЕСТОЦИ КАЈ БУЏЕТСКИТЕ КОРИСНИЦИ

Бранислав ГУЛЕВ

После неколку години правото за исплата на дневници за службено патување во земјата е вратено во Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година. На овој начин задоволено е правото на остварување на овој надоместок на вработените кои во изминатиот период ги извршуваа работните задачи надвор од седиштето на буџетскиот корисник и од местото на живеење, со што намален е интересот овој надоместок да биде компензиран со други права како што беше теренскиот додаток кој го исплатуваат одделни буџетски корисници.

Остварувањето на право на надоместоци е регулирано во повеќе законски прописи, но приоритет имаат одредбите од Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година, кој се однесува на буџетските корисници и единките корисници.

На локално ниво, односно на ниво на единиците на локалната самоуправа вработените лица можат да остварат поголеми права при исплата на надоместоците, но доколку истите се планирани и одобрени во буџетот усвоен од Советот на локалната самоуправа.

Досегашното искуство покажува дека одделни буџетски корисници и единки корисници ги исплатуваат надоместоците кои не се предвидени во Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за тековната година, свесни дека со тоа го прекршуваат законот, при што во нивната пресметка е вклучен данокот на личен доход и во бруто износ исплатените средства ја зголемуваат даночната основа во даночниот биланс - ДБ.

При обработување на оваа тема треба да се имаат во предвид општите одредби од Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година, според кои буџетските корисници

и единките корисници се должни утврдените средства во Буџетот да ги користат **наменски, рационално, економично и ефикасно**. Оваа дефиниција упатува на констатација дека буџетските корисници и единките корисници треба да се воздржат од ненаменско користење на средствата од претходно одобрениот Буџет, односно да се користат според намените согласно Законот.

ДНЕВНИЦА ЗА СЛУЖБЕНО ПАТУВАЊЕ ВО ЗЕМЈАТА

Вообичаено во секојдневниот живот се користи изразот „*Еднаш одземеното право на вработените лица споро се враќа*“. Таков е случајот со правото на исплата на дневниците за службените патувања во земјата кое беше одземено пред повеќе години. Додека тоа траеше, одделни буџетски корисници се снаоѓаа во надоместување, односно компензирање на одземеното право, преку исплата на теренскиот додаток кој зачудувачки успешно се исплатуваше во изминатиот период преку трезорот, независно што овој надоместок не е пропишан во Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија.

Со одредбите од член 15 од Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија пропишано е правото на исплата на дневница за службено патување во земјата, и тоа:

- Дневница во висина од 700 денари за службено патување кое траело повеќе од 12 часа,
- Дневница во висина од 350 денари за службено патување кое траело од 8 до 12 часа.

При планирање и исплата на надоместоците поврзани со работата потребно е да се имаат во предвид двете значајни прашања:

Дали надоместоците се предвидени со законската регулатива во Република Северна Македонија? и Дали се планирани при формирање на буџетот на буџетскиот корисник?

Правото на остварување на надоместоци поврзани со работата кај буџетските корисници е регулирано со повеќе законски прописи кои различно ги третираат овој вид надоместоци, што може да се согледа со следната табела:

Вид на надоместок	Закон за извршување на буџетот на РМ за 2021 година	Закон за работни односи (член 113)	Закон за административни службеници (член 93)	Општ колективен договор за јавен сектор на РМ (чл. 21)
Одвоен живот	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Користење на службен стан	Предвиден	Не е предвиден	Не е предвиден	Не е предвиден
Селидбени трошоци	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден
Непрекинато боледување подолго од 6 месеци	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден
Парична помош за смрт на вработен	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Парична помош за смрт на член на потесно семејство	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Надомест за користење на сопствено возило	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Трошоци за работа на терен	Не е предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден
Отпремнина за пензија	Предвиден	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден
Јубилејни награди	Не е предвиден	Предвиден	Не е предвиден	Предвиден
Надомест на штети од елементарни непогоди	Не е предвиден	Не е предвиден	Предвидено	Не е предвиден
Дневници во земјата и странство	Предвиден	Предвиден	Предвиден	Предвиден

Имајќи ги во предвид наведените законски одредби се доаѓа до следниот заклучок:

- Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година е рестриктивен и не ги опфаќа надоместоците кои се предвидени со останатите законски прописи,
- Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година особено се осврнува на остварување на правото на надоместоци кај именуваните лица,
- Наведениот закон не го предвидува надоместокот за патни и дневни трошоци за патување во странство, но буџетските корисници и локалната самоуправа имаат одобрен буџет во кој се предвидени трошоците за патување во странство и истите се исплатуваат согласно Уредбата за издатоците за службен пат и селидби во странство што на органите на управата им се признаваат во тековни трошоци,
- Според одредбите од Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2021 година буџетските корисници и единките корисници не смеат да преземаат обврски или да направат расходи над лимитот на одобрените средства со буџетот.

ПАТНИ, ДНЕВНИ И ДРУГИ ТРОШОЦИ ЗА СЛУЖБЕНИ ПАТУВАЊА ВО СТРАНСТВО

При обработка на овој вид на надоместок се поставува прашањето: *Врз основа на кои критериуми се одобруваат средства за патни и дневни трошоци за патување во странство кога овој вид надоместок не е предвиден со наведениот закон?*

Надоместокот за патни и дневни трошоци за патување во странство се пресметува и исплатува согласно одредбите од Уредбата за издатоците за службени патувања и преселби во странство што на органите на управата им се признаваат во тековни трошоци, кои ги опфаќаат: **издатоците за сместување, за исхрана и за превоз.**

Износот на **дневницата** за службено патување во странство, по одделни држави се утврдени со Решение за највисоките износи на дневници за службени патувања и преселби во странство што на органите на државната управа им се признаваат во тековни трошоци, донесено од Владата на РСМ. Износот на дневницата во странство се исплатува во висина од:

- 50% од утврдената дневница, ако се поднесе сметка за сместување, како и во случај кога сместувањето не паѓа на товар на органот на управата,
- 20% од утврдената дневница, ако издатоците за сместување и исхраната не паѓаат на товар на органот на управата,
- 5% од утврдената дневница, ако издатоците за стручно оспособување и усовршување не паѓаат на товар на органот на државната управа, а престојот е над 30 дена. Под стручно усовршување се подразбира посета на семинари, курсеви, симпозиуми и други видови средби организирани во странство. Издатоците за **превоз** за службено патување во странство се признаваат во висина на цената на патничката тарифа за превоз со средство од оној вид и класа што е одобрено, а се користи на службено патување.

Издатоците кои настануваат на службено патување во странство во врска со такси превоз, а се неопходни за исполнување на целта на службеното патување во странство, се пресметуваат во реален износ и се признаваат по одобрение на функционерот што раководи со органот, врз основа на доставено писмено образложение за потребата од покривање на трошоците и приложената соодветна документација.

Издатокот за **сместување** при службено патување во земјата и странство се пресметува врз основа на платена сметка за хотел со категорија до четири ѕвездички.

КОРИСТЕЊЕ НА СОПСТВЕНО ВОЗИЛО ЗА СЛУЖБЕНИ ЦЕЛИ

Во Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година не е пропишан овој вид на надоместокот, додека со одредбите од Законот за работните односи, Закон за административни службеници и Општиот колективен договор за јавен сектор на Република Македонија предвиден е овој вид надоместок.

Во праксата кај одделни буџетски корисници (особено кај високото образование каде постои дисперзираност на истите низ републиката) постои потреба од остварување на поголемо право од тоа што го пропишува Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година. Вообичаено, во такви случаи кога извршителот на функцијата користел сопствено возило за службени цели, се одобруваат средства во висина на билетот за меѓуградскиот превоз. Секако дека овој начин на исплата на трошоците целосно не го надоместуваат амортизирачкиот износ при користење на приватното патничко возило, не е согласно Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија, но сепак надоместокот е во рамките на умереното оптоварување на буџетската сметка, во висина на вистинската цена на билетот што претставува официјален документ.

Досегашното искуство покажува дека одделни буџетски корисници и единки корисници дозволуваат користење на сопствено возило од страна на именуваните лица, со признавање на трошоците по основ на потрошено гориво, свесни дека со тоа го прекршуваат законот, при што во нивната пресметка е вклучен данокот на личен доход и во бруто износ исплатените средства ја зголемуваат даночната основа во даночниот биланс - ДБ.

Имајќи предвид дека во праксата буџетските корисници и единките корисници не треба да исплатуваат надоместок по основ на користење на сопствено возило за службени цели, не треба да се има во предвид даночниот третман на овој надоместок дефиниран во Законот за данок на личен доход и во Законот за данок на добивка.

ОСТАНАТИ НАДОМЕСТОЦИ

Со Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија за 2021 година пропишува поодделно надоместоци за именувани лица и надоместоци за вработените на буџетските корисници, и тоа:

- надоместок на трошоци за одвоен живот од семејството во висина од 30% од просечната месечна плата исплатена во Република Северна Македонија во претходните три месеци. Одвоен живот од семејството се смета кога избраните и именувани функционери кои имаат семејство за издржување засноваат работен однос во орган на управа надвор од нивното живеалиште, а во местото каде што е седиштето на органот во кој имаат засновано работен однос не живеат со нивното семејство. Кон ова би додале дека надоместокот за трошоците за одвоен живот не им припаѓа на лицата доколку местото на живеење е оддалечено помалку од 100 километри од местото на работење,
- на именуваните лица на кои не им е обезбеден **службен стан**, им следува надоместок за закупнина на стан, утврдена од страна на Владата на Република Северна Македонија. Надоместокот за одвоен живот и надоместокот за службен стан меѓусебно се исклучуваат,
- **надоместокот за селидбени трошоци** на лица на кои им следува право на користење на службен стан, се исплатува во висина на вистинските трошоци за превоз на покуќнината.

За деновите кога вработениот е на службен пат, боледување, годишен одмор и отсуствува од работа по која било друга основа, надоместокот за одвоен живот и паушал не се исплатува.

Останатите надоместоци кои се однесуваат на:

- Отпремнина при одење во пензија, јубилејни награди,
- Смрт на вработен или член на неговото семејство,
- Трошоци за селидба,

се предвидени со наведените законски прописи, а со Законот за извршување на Буџетот на Република Македонија за 2021 година ги пропишува износите/лимитите на нивните износи (освен јубилејни награди).

Во случај на заминување на работникот во пензија му се исплатува двократен износ за **отпремнина**, пресметан врз основа на просечната месечна плата по работник во Републиката објавена до денот на исплатата.

Во случај на **смрт на вработениот** на неговото семејство му припаѓа парична помош во износ од 30.000 денари, додека во случај на **смрт на член на неговото семејство** (родител, брачен другар, деца родени во брак или вон брак, посиноците, посвоените деца и децата земени на издржување), му припаѓа парична помош во висина од 15.000 денари по семејство. За овој надоместок не е потребно починатиот член на потесното семејство да живее во заедница на иста адреса, како што беше дефинирано во поранешните години.

Content

CURRENT

- PhD Goran Rafajlovski
OBLIGATION FOR REGISTRATION IN THE REGISTRY
OF REAL COMPANYS' OWNERS 3

ACCOUNTING

- Vera Rafajlovska
FINANCIAL STATEMENTS
FOR 2020 6
- Jasmina Rafajlovska
CASH FLOW STATEMENT
IAS 7 AND SECTION 7 OF IFRS FOR SME 22
- Vera Rafajlovska
EVENTS AFTER THE REPORTING PERIOD
IAS 10 AND SECTION 32 OF IFRS FOR SME. 30

TAXES

- Stefan Rafajlovski
INCOME TAXATION
FROM LEASE AND SUBLEASE REALIZED BY A NATURAL PERSON 36

SALARY AND COMPENSATIONS

- Ivan Stojanov
SALARY CALCULATION
FOR 2021 46

BUSINESS LAW

- PhD Goran Rafajlovski
PROCURA
SPECIFIC TYPE OF TRADE POWER OF ATTORNEY 49

BANKS AND SAVING HOUSES

- Aco Dimitrovski
DETERMINING RELATED ENTITIES
AND EXPOSURE LIMITS FOR BANKS AND SAVING HOUSES 54

BUDGET AND BUDGET BENEFICIARIES

- Branislav Gulev
REALIZATION OF COMPENSATIONS' RIGHT
FOR BUDGET BENEFICIARIES 61

CURRENT

OBLIGATION FOR REGISTRATION IN THE REGISTRY OF REAL COMPANYS' OWNERS

The Law on Prevention of Money Laundering and Financing of Terrorism prescribes the obligation for registering the real owners in the Registry of real owners conducted by the Central Registry of RN Macedonia. The registry of real owners is established in the CRRNM on 27 January 2021 and from this day onward shall commence the registration deadline in a period of three months.....3

ACCOUNTING

FINANCIAL STATEMENTS FOR 2020

Medium sized and large companies are obliged along with the annual account for 2020 to electronically submit to the Central Registry of Annual Accounts, the financial reports for 2020 until 28 February 2021 (upon exception until 15 March 2021)6

CASH FLOW STATEMENT IAS 7 AND SECTION 7 OF IFRS FOR SME

The cash flow statement can show in which manner is the company generating cash and cash equivalents and how are they spent, data which is not possible to be received from the data from the other financial statements 22

TAXES

INCOME TAXATION FROM LEASE AND SUBLEASE REALIZED BY A NATURAL PERSON

Income from lease and sublease is an income realized by a natural person from leasing or subleasing a real estate and personal property. Basis for calculation of income tax is the gross income less the normed expenses in the amount of 10% from the income, and for furnished apartment or business premise in the amount of 15% from the income.....36

BUSINESS LAW

PROCURA - SPECIFIC TYPE OF TRADE POWER OF ATTORNEY

The Procura is an institute from the area of representation, typical for the trade law. It is a special specific type of power of attorney.....49